

Den Europæiske Rusmiddelundersøgelse (ESPAD) 2024

Rusmiddeladfærd blandt skoleelever i 9. klasse i Danmark
og udviklingen siden 1995

Rikke Bjerring Plenborg
Heidi Amalie Rosendahl Jensen
Ola Ekholm

Syddansk Universitet

Statens Institut
for Folkesundhed

Den Europæiske Rusmiddelundersøgelse (ESPAD) 2024

- Rusmiddeladfærd blandt skoleelever i 9. klasse i Danmark og udviklingen siden 1995

Rikke Bjerring Plenborg
Heidi Amalie Rosendahl Jensen
Ola Ekholm

Internt review: Ulrik Becker og Sophie Sell Hellmann

Copyright © 2025
Statens Institut for Folkesundhed, SDU

Uddrag, herunder figurer og tabeller, er tilladt mod tydelig kildegengivelse.

Elektronisk udgave: ISBN 978-87-7899-699-2

Statens Institut for Folkesundhed
Stu­di­estræde 6
1455 København K
www.sdu.dk/sif

Rapporten kan downloades fra www.sdu.dk/sif

Forord

Hermed foreligger rapporten *Den Europæiske Rusmiddelundersøgelse (ESPAD) 2024. Rusmiddeladfærd blandt skoleelever i 9. klasse i Danmark og udviklingen siden 1995*. Rapporten belyser den danske del af den internationale spørgeskemaundersøgelse *The European School Survey on Alcohol and Other Drugs (ESPAD)*. Formålet med rapporten er at beskrive forekomsten, fordelingen og udviklingen i rusmiddeladfærd og -vaner blandt skoleelever i 9. klasse i Danmark. De undersøgte rusmidler omfatter alkohol, tobaks- og nikotinprodukter samt stoffer. ESPAD-undersøgelsen er blevet gennemført omtrent hvert fjerde år siden 1995 med dansk deltagelse i alle år, og undersøgelsen i 2024 var således den ottende undersøgelse. I alt 5.484 elever fordelt på 170 skoler deltog i undersøgelsen i Danmark i 2024. Rapporten henvender sig til relevante aktører, der arbejder med rusmiddelforebyggelse blandt unge, både i nationalt, regionalt og kommunalt regi.

Resultaterne i rapporten peger på en række positive tendenser, om end der også viser sig nogle udfordrende tendenser. Således er der eksempelvis overordnet set sket et fald i tilgængeligheden af cigaretter, hvilket afspejles i en faldende andel af elever i 9. klasse, der ryger cigaretter dagligt. Der ses ligeledes et fald i tilgængeligheden af hash, også afspejlet i et faldende brug. Brugen af hårde stoffer som amfetamin, metamfetamin, ecstasy og kokain er også faldet blandt eleverne. Der ses imidlertid en stigning i andelen af elever, der bruger e-cigaretter, hvilket alene skyldes en markant stigning blandt piger, mens andelen er uændret blandt drenge. Tilsvarende stiger andelen af piger, der har brugt røgfri tobaks- og nikotinprodukter, mens andelen falder blandt drenge. Der er fortsat en stor andel af elever, der drikker alkohol, trods en generelt faldende tendens. Dog ses en tydelig forskel i udviklingen mellem drenge og piger, hvor der for flere indikatorer ses et fald blandt drenge og en stagnation blandt piger.

Undersøgelsen er finansieret af Indenrigs- og Sundhedsministeriets rammeaftale med Statens Institut for Folkesundhed, SDU. Rapporten er udarbejdet af en projektgruppe fra Statens Institut for Folkesundhed, SDU, bestående af videnskabelig assistent Rikke Bjerring Plenborg, postdoc Heidi Amalie Rosendahl Jensen og seniorrådgiver Ola Ekholm.

Morten Hulvej Rod
Direktør, Statens Institut for Folkesundhed, SDU

Indholdsfortegnelse

Sammenfatning	6
Tobaks- og nikotinprodukter	6
Alkohol	9
Stoffer	10
Sammenhæng mellem brug af rusmidler	13
1 Baggrund, formål og metode	14
Baggrund	14
Formål	15
Materiale og metode	15
Læsevejledning	18
Referencer	19
2 Tobaks- og nikotinprodukter	20
Cigaretter	23
Tilgængelighed	23
Brug	25
Risikovurdering	30
Vennernes brug	33
Andre former for tobaks- og nikotinprodukter	34
Tilgængelighed	34
Brug	35
Risikovurdering	42
Vennernes brug	45
Referencer	46
3 Alkohol	48
Tilgængelighed	51
Brug	54
Risikovurdering	73
Vennernes brug	75
Referencer	77
4 Stoffer	79
Hash	83
Tilgængelighed	83
Brug	85
Risikovurdering	89
Vennernes brug	92
Andre stoffer end hash	93
Tilgængelighed	93
Brug	97

Risikovurdering	101
Vennernes brug	103
Referencer	105
5 Sammenhæng mellem brug af rusmidler	104
Sammenhænge med rygning	105
Sammenhænge med alkohol.....	110
Referencer	113
Bilag A Inddeling af kommuner efter urbaniseringsgrad	114

Sammenfatning

Denne rapport er baseret på resultater fra den danske del af den internationale spørgeskemaundersøgelse *The European School Survey on Alcohol and Other Drugs* (ESPAD). Formålet med ESPAD er at beskrive forekomsten, fordelingen og udviklingen i adfærd og vaner vedrørende blandt andet alkohol, stoffer, tobaks- og nikotinprodukter blandt 15-16-årige elever i 9. klasse. Undersøgelsen er gennemført omtrent hver fjerde år siden 1995, og undersøgelsen i 2024 er den ottende undersøgelsesrunde. Dog skal det bemærkes, at der var få deltagende elever i Danmark i undersøgelsen i 2007, hvorfor data fra dette år er ekskluderet i denne rapport. Til undersøgelsen blev grundskoler tilfældigt udvalgt og inviteret til at deltage. I alt 871 skoler i Danmark blev inviteret til at deltage i undersøgelsen i 2024, hvoraf 170 skoler deltog. I alt 5.484 elever besvarede spørgeskemaet.

I den følgende sammenfatning præsenteres udvalgte hovedresultater fra rapporten. For størstedelen af de inkluderede indikatorer for cigaretter (figur 1), andre tobaks- og nikotinprodukter (figur 2), alkohol (figur 3) og stoffer (figur 4) præsenteres resultaterne for 2024 samt udviklingen for hver indikator i perioden fra 1995 til 2024 hvis muligt. I den tilhørende tekst indgår tillige en beskrivelse af de kønsspecifikke andele og udviklingen heri i den angivne periode. Enkelte indikatorer vil imidlertid ikke fremgå af figurene, men alene blive præsenteret i teksten, efterfulgt af et 'data ikke vist' i det pågældende afsnit. For de indikatorer, der hører under kapitel 5 om sammenhæng mellem brug af rusmidler, vil beskrivelsen af hovedresultaterne alene være tekstbaseret og tage udgangspunkt i opgørelser for 2024.

Tobaks- og nikotinprodukter

Resultaterne for tobaks- og nikotinprodukter præsenteres som afsnit for henholdsvis cigaretter og andre former for tobaks- og nikotinprodukter. Sidstnævnte inkluderer e-cigaretter, vandpipe, røgfri nikotinprodukter (f.eks. snus, nikotinposer og tyggetobak) og opvarmet tobak (f.eks. varm tobak, 'heated tobacco' og 'heat sticks').

Cigaretter

Hovedfund: Andelen af elever, der vurderer, at de meget let eller let kunne få fat i cigaretter, hvis de var interesseret, er faldet mellem 2003 og 2015, hvorefter den har været nogenlunde uændret frem mod 2024. I samme periode ses et markant fald i andelen af elever, der ryger cigaretter dagligt. Generelt set stiger andelen, der vurderer, at der er en risiko forbundet med at ryge cigaretter en gang imellem, mellem 1995 og 2024. Udviklingen er generelt set ens blandt drenge og piger.

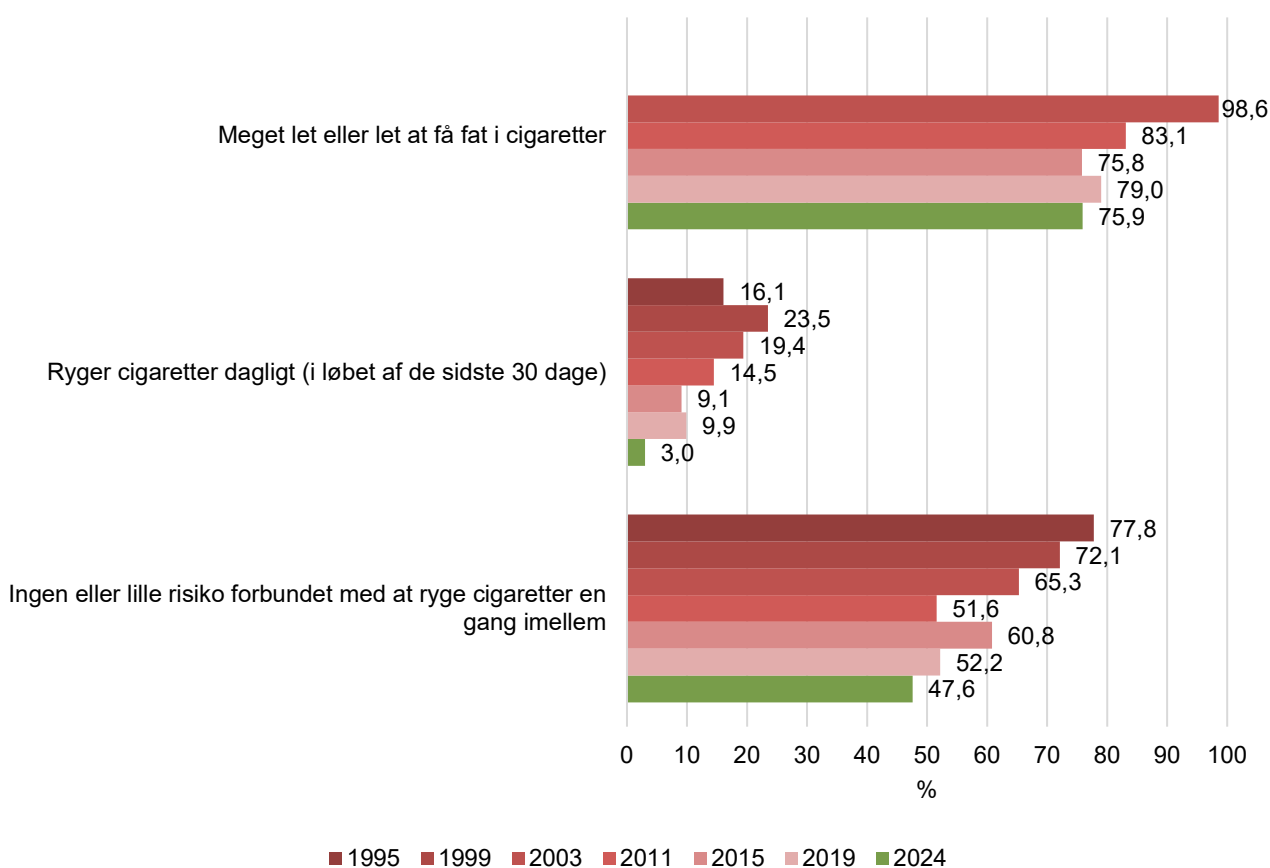
I alt 75,9 % af eleverne svarer, at de meget let eller let ville kunne få fat i cigaretter, hvis de var interesseret (figur 1). I perioden fra 2003 til 2015 ses et fald i denne andel, fra 98,6 % til 75,8 %, hvorefter andelen er stort set uændret frem mod 2024, dog med en mindre stigning i 2019.

(79,0 %). Andelen er nogenlunde ens blandt drenge (76,8 %) og piger (75,2 %), og mønstret i udviklingen følger for begge køn den generelle udvikling.

Der er overordnet set sket et markant fald i andelen af elever, som angiver, at de har røget cigaretter dagligt i løbet af de sidste 30 dage, fra 23,5 % i 1999 til 3,0 % i 2024, dog med en mindre stigning mellem 2015 og 2019 (fra 9,1 % til 9,9 %) (figur 1). Der er en lidt større andel, der ryger cigaretter dagligt, blandt drenge (3,9 %) end blandt piger (2,0 %), og mønstret i udviklingen følger for begge køn den generelle udvikling.

Knap halvdelen (47,6 %) af eleverne vurderer, at der er ingen eller lille risiko forbundet med at ryge cigaretter en gang imellem (figur 1). Overordnet set er andelen faldet fra 77,8 % i 1995 til 51,6 % i 2011, hvorefter andelen stiger i 2015 (60,8 %). Mellem 2015 og 2024 ses således et fald i andelen. En lidt større andel blandt piger (49,5 %) end blandt drenge (45,7 %) vurderer, at der er ingen eller lille risiko forbundet med at ryge cigaretter en gang imellem, og mønstret i udviklingen følger for begge køn den generelle udvikling.

Figur 1 Udvalgte indikatorer for cigaretter. 1995-2024. Procent

Andre former for tobaks- og nikotinprodukter

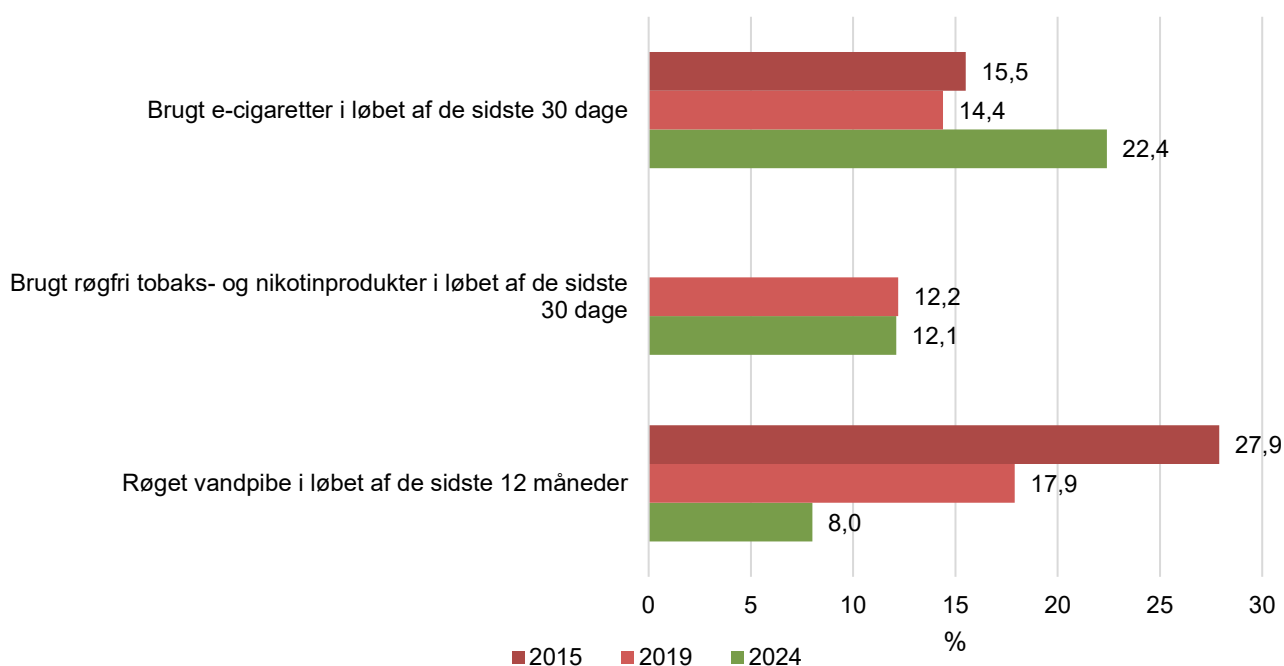
Hovedfund: Andelen af elever, der har brugt e-cigaretter i løbet af de sidste 30 dage, stiger mellem 2019 og 2024, hvilket alene kan tilskrives en stigning blandt piger. Andelen, der har brugt røgfri tobaks- og nikotinprodukter i løbet af de sidste 30 dage, er uændret i den samme periode. Dog er andelen i denne periode steget blandt piger og faldet blandt drenge. Endvidere ses et markant fald i brugen af vandpipe fra 2015 til 2024, hvilket gælder begge køn.

I alt svarer 22,4 % af eleverne, at de har brugt e-cigaretter, herunder både genanvendelige og engangs e-cigaretter, i løbet af de sidste 30 dage (figur 2). Det ses, at andelen er nogenlunde uændret mellem 2015 og 2019 (15,5 % og 14,4 %), hvorefter der ses en stigning frem mod 2024. Stigningen mellem 2019 og 2024 dækker imidlertid over en markant stigning blandt pigerne (fra 9,5 % til 26,1 %), mens andelen blandt drenge er uændret (henholdsvis 19,0 % og 18,5 %). Andelen i 2024 er dermed markant større blandt piger end blandt drenge.

Der er i alt 12,1 % som svarer, at de har brugt røgfri tobaks- og nikotinprodukter (eksempelvis snus, nikotinposer og tyggetobak) i løbet af de sidste 30 dage (figur 2). Andelen var 12,2 % i 2019 og er således uændret i perioden. Opdelt på køn ses det, at mens andelen i denne periode er steget blandt piger (fra 8,0 % til 10,5 %), ses samtidigt et fald blandt drenge (fra 16,9 % til 13,9 %).

Der ses et markant fald i andelen af elever, der har røget vandpipe i løbet af de sidste 12 måneder, mellem 2015 og 2024 (fra 27,9 % til 8,0 %) (figur 2). Andelen i 2024 er større blandt drenge (10,5 %) end blandt piger (5,6 %). Den faldende tendens mellem 2015 og 2024 ses både blandt drenge og piger, dog mest udtalt blandt piger.

Figur 2 Udvalgte indikatorer for andre former for tobaks- og nikotinprodukter. 2015-2024. Procent

Alkohol

Hovedfund: Mellem 1999 og 2024 er der overordnet set sket et fald i andelen af elever, der har drukket alkohol i løbet af de sidste 30 dage. I samme periode ses blandt drenge et overordnet fald i andelen, der har drukket 5 eller flere genstande ved samme lejlighed (rusdrikning), mens der blandt piger er sket en mindre stigning. Dermed er andelen i 2024 større blandt pigerne end blandt drengene. Samme tendens gælder for andelen, der har været fuld i løbet af den sidste måned, hvor andelen nu er størst blandt piger. I perioden fra 1999 til 2024 ses et fald i andelen, der har været fuld som 13-årig eller yngre.

Knap syv ud af ti elever (68,3 %) har drukket alkohol i løbet af de sidste 30 dage (figur 3), hvilket er et fald siden 1999, hvor andelen var 84,1 %. Andelen i 2024 er lidt større blandt piger (72,3 %) end blandt drenge (64,5 %), og mønstret i udviklingen følger for begge køn den generelle udvikling.

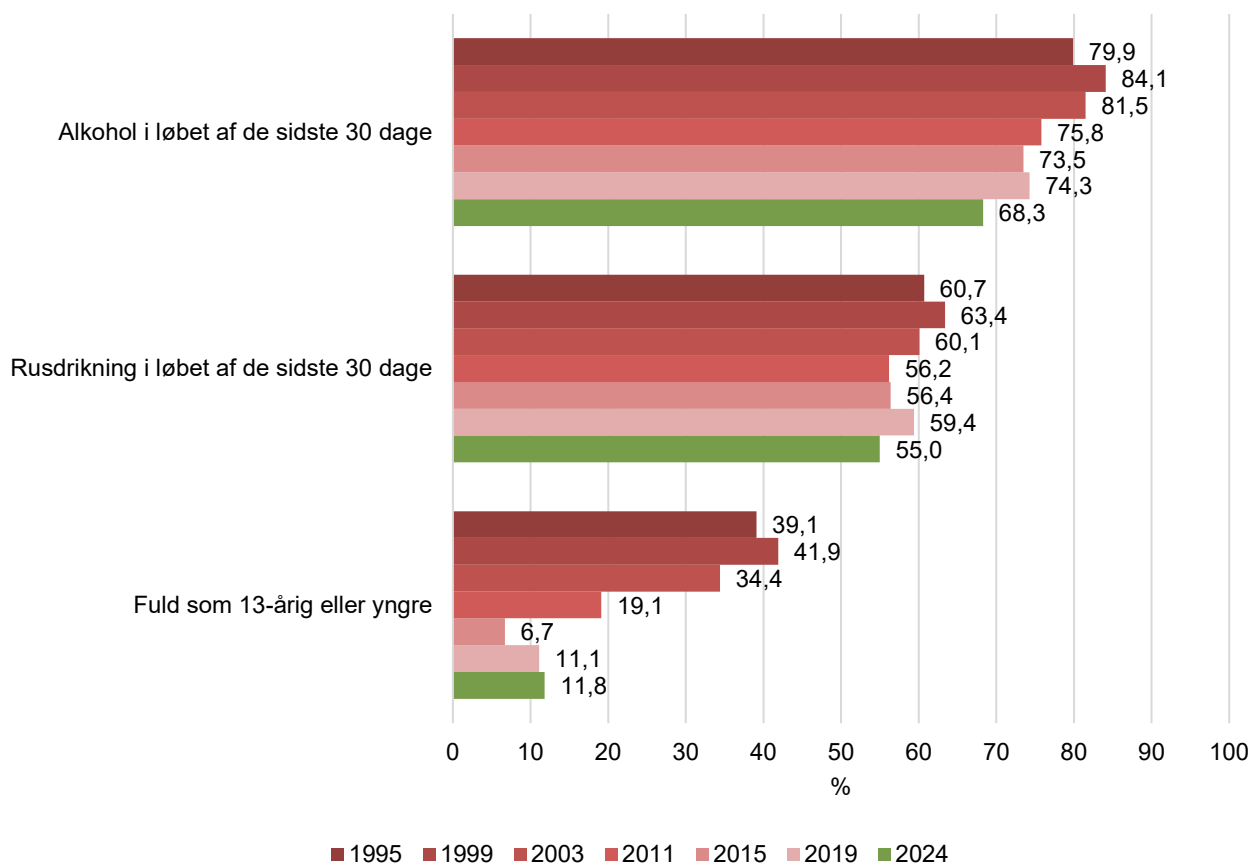
Der er i alt 55,0 % af eleverne, som har drukket 5 eller flere genstande ved samme lejlighed (rusdrikning) i løbet af de sidste 30 dage (figur 3). Andelen er faldet fra 63,4 % i 1999 til 56,4 % i 2015, hvorefter der ses en stigning i 2019 (59,4 %), efterfulgt af et fald frem mod 2024. I 2024 er andelen større blandt piger (58,5 %) end blandt drenge (51,5 %). Udviklingen blandt drenge følger det overordnede mønster, mens der blandt piger først ses et fald i andelen mellem 1995 og 2003, så en stigning frem mod 2019, hvorefter andelen er stort set uændret i 2024.

I alt angiver 36,0 % af eleverne, at de har været fuld i løbet af de sidste 30 dage (data ikke vist). Mellem 2011 og 2015 falder andelen fra 36,6 % til 31,8 %, hvorefter der ses en stigning i 2019 (40,4 %). Således ses et fald i andelen mellem 2019 og 2024. Der ses i 2024 en lidt større andel blandt piger (37,9 %) end blandt drenge (33,9 %), og for begge køn følger mønstret i udviklingen den generelle udvikling.

Andelen af elever, der første gang var fulde som 13-årig eller yngre, er 11,8 % (figur 3). I perioden fra 1999 til 2015 ses et markant fald i denne andel, fra 41,9 % til 6,7 %, hvorefter andelen stiger i 2019 (11,1 %) og er således stort set uændret i 2024. Andelen i 2024 er stort set ens blandt drenge (12,0 %) og piger (11,5 %), og mønstret i udviklingen følger for begge køn den generelle udvikling.

Knap hver tredje elev (28,4 %) vurderer, at der er ingen eller lille risiko ved at drikke 1-2 genstande næsten hver dag (data ikke vist). Andelen er markant større blandt drenge (33,2 %) end blandt piger (23,9 %). Både overordnet set samt blandt drenge og piger ses et usystematisk mønster i udviklingen mellem 1995 og 2024, men samlet set er andelen faldet fra 39,5 % til 28,4 %.

I alt vurderer 22,8 % af eleverne, at der er ingen eller lille risiko forbundet med at drikke 5 eller flere genstande ved samme lejlighed (rusdrikning) næsten hver weekend (data ikke vist). Andelen er i 2024 lidt større blandt drenge (24,6 %) end blandt piger (21,3 %). Mens den overordnede andel er stort set uændret mellem 2015 og 2024, er der i perioden sket en stigning blandt drenge, fra 22,7 % i 2015 til 25,8 % i 2019, efterfulgt af et mindre fald i 2024. Blandt piger ses et lille fald mellem 2015 (17,7 %) og 2019 (16,2 %), efterfulgt af en stigning i 2024.

Figur 3 Udvalgte indikatorer for alkohol. 1995-2024. Procent

Stoffer

Hovedfund: Tilgængeligheden af hash er faldet mellem 1999 og 2024, hvilket afspejles i et fald i andelen af elever, der har brugt hash henholdsvis nogensinde og i løbet af de sidste 30 dage. I samme periode ses ligeledes et fald i andelen af elever, der nogensinde har brugt amfetamin, metamfetamin, ecstasy eller kokain. Generelt set er der blandt drenge både lettere tilgængelighed af stoffer, højere brug og lavere risikovurdering end blandt piger.

Omtrent to ud af fem elever (41,1 %) vurderer, at de meget let eller let kunne få fat i hash, hvis de var interesseret (figur 4). I perioden fra 1999 til 2015 ses et fald i andelen (fra 56,5 % til 40,1 %), hvorefter andelen stiger i 2019 (47,9 %) og således falder igen i 2024. Andelen, der vurderer, at de meget let eller let ville kunne få fat i hash, er i 2024 større blandt drenge (45,4 %) end blandt piger (37,3 %), og mønstret i udviklingen følger for begge køn den generelle udvikling.

I alt svarer 12,0 % af eleverne, at de nogensinde har prøvet at ryge hash (figur 4). I perioden fra 1999 til 2015 ses et fald i andelen (fra 24,0 % til 12,4 %), efterfulgt af en stigning i 2019 (17,0 %). Mellem 2019 og 2024 ses således et fald i andelen, der nogensinde har prøvet at ryge hash. Faldet mellem 2019 og 2024 er særligt udtalt blandt drenge (fra 21,9 % til 14,2 %). Blandt piger ses et mindre fald i andelen mellem 2019 og 2024 (fra 12,5 % til 10,2 %). Mønstret i udviklingen følger for begge køn den generelle udvikling.

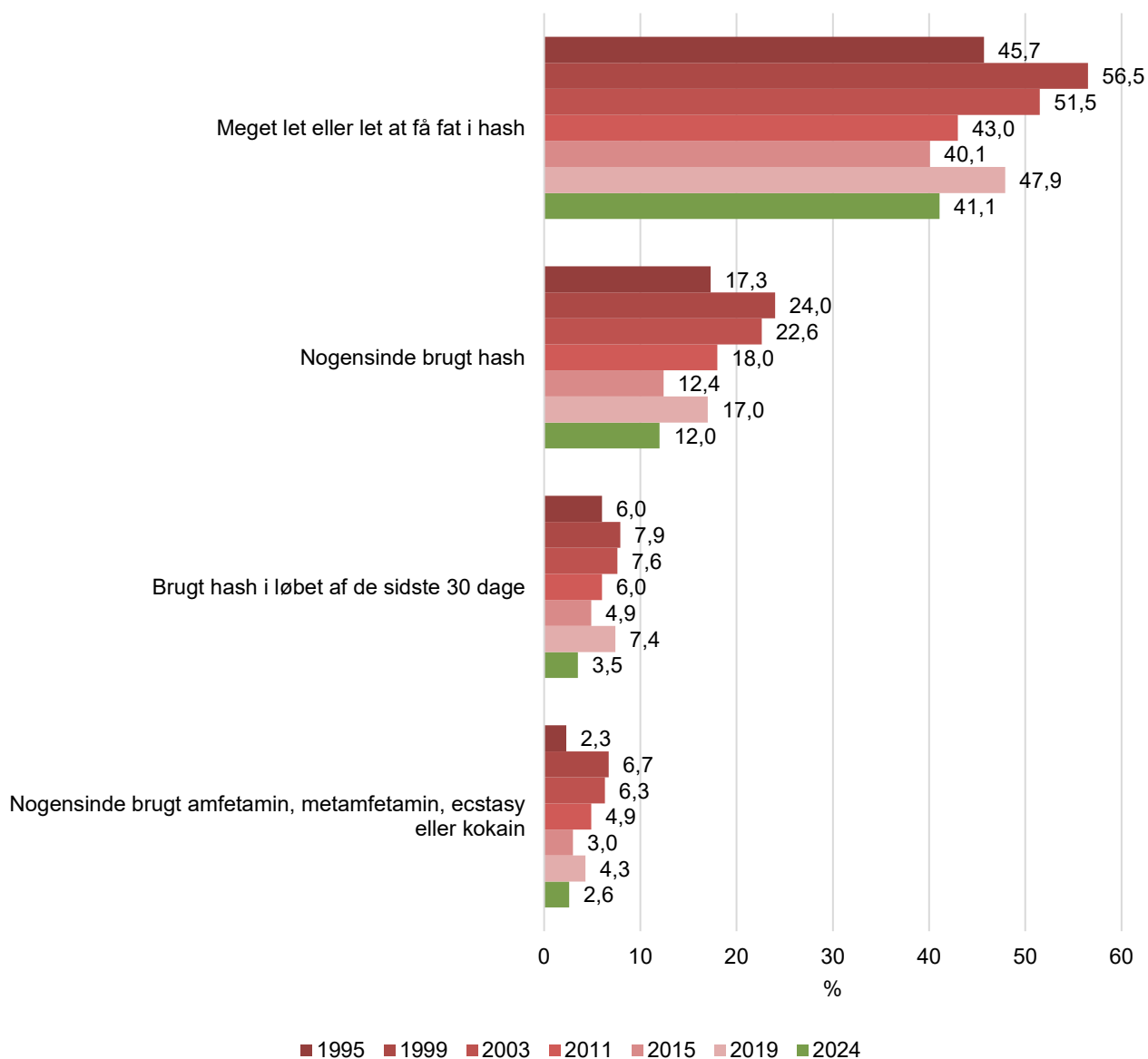
Der er 3,5 % af eleverne, som angiver, at de har røget hash i løbet af de sidste 30 dage (figur 4). Fra 1999 ses et mindre fald frem mod 2015 (7,9 % til 4,9 %), hvorefter andelen stiger igen i 2019 (7,4 %). Således ses et fald i andelen mellem 2019 og 2024. Andelen, der har røget hash i løbet af de sidste 30 dage, er i 2024 større blandt drenge (5,2 %) end blandt piger (2,0 %). Mønstret i udviklingen er nogenlunde ens blandt drenge og piger og følger den generelle udvikling.

Omtrent halvdelen af eleverne (47,7 %) vurderer, at der er ingen eller lille risiko forbundet med at prøve hash 1 eller 2 gange (data ikke vist). Endvidere er der 16,7 %, der vurderer, at der er ingen eller lille risiko forbundet med at ryge hash en gang imellem, mens 6,6 % vurderer, at der er ingen eller lille risiko forbundet med at ryge hash jævnligt (data ikke vist). For alle typer af brug gælder det, at en større andel blandt drenge end blandt piger forbinder ingen eller en lille risiko med brugen.

Andelen af elever, der nogensinde har taget amfetamin, metamfetamin, ecstasy eller kokain, er 2,6 % (figur 4). Overordnet set er der i perioden fra 1999 til 2024 sket et fald i andelen, fra 6,7 % til 2,6 %, dog med en mindre stigning mellem 2015 og 2019 (fra 3,0 % til 4,3 %). En lidt større andel blandt drenge (3,2 %) end blandt piger (1,9 %) svarer i 2024, at de nogensinde har taget amfetamin, metamfetamin, ecstasy eller kokain. For drenge følger udviklingen mønstret i den generelle udvikling, mens udviklingen blandt piger ikke viser et entydigt billede. Dog er andelen i alle år mindre blandt piger end blandt drenge.

Samlet set vurderer 25,4 % af eleverne, at der er ingen eller lille risiko forbundet med at prøve ecstasy 1 eller 2 gange (data ikke vist). For amfetamin vurderer 21,7 % af eleverne, at der er ingen eller lille risiko forbundet med at prøve stoffet 1 eller 2 gange (data ikke vist). På tværs af de angivne stoffer er andelen nogenlunde ens blandt piger og drenge.

Figur 4 Udvalgte indikatorer for stoffer. 1995-2024. Procent

Sammenhæng mellem brug af rusmidler

Hovedfund: Blandt eleverne ses en tydelig sammenhæng mellem brug af rusmidler, eksempelvis mellem at ryge cigaretter dagligt og henholdsvis at rusdrikke, bruge røgfri nikotinprodukter, ryge hash og tage hårde stoffer (amfetamin, metamfetamin, ecstasy eller kokain). En tilsvarende sammenhæng ses mellem at rusdrikke og henholdsvis at ryge hash og tage hårde stoffer.

En markant større andel elever, der ryger cigaretter dagligt, svarer, at de har drukket 5 eller flere genstande ved samme lejlighed (rusdrikning) i løbet af de sidste 30 dage, sammenlignet med elever, der ikke ryger cigaretter dagligt (henholdsvis 90,7 % og 53,9 %). Der ses samme mønster blandt drenge (henholdsvis 90,5 % og 49,9 %) og piger (henholdsvis 90,8 % og 57,8 %). Blandt elever, der ryger cigaretter dagligt, er der en markant større andel, som har røget hash i løbet af de sidste 30 dage (39,3 %), end blandt elever, der ikke ryger cigaretter dagligt (2,4 %). Der ses samme mønster blandt drenge (henholdsvis 42,3 % og 3,7 %) og blandt piger (henholdsvis 34,8 % og 1,3 %).

Der er en markant større andel, som svarer, at de har brugt røgfri nikotinprodukter i løbet af de sidste 30 dage, blandt elever, der ryger cigaretter dagligt (72,1 %), end blandt elever, som ikke ryger cigaretter dagligt (10,3 %). Der ses samme mønster blandt drenge (henholdsvis 71,9 % og 11,5 %) og piger (henholdsvis 71,6 % og 9,2 %).

Blandt elever, der ryger cigaretter dagligt, ses en markant større andel, som svarer, at de nogensinde har taget amfetamin, metamfetamin, ecstasy eller kokain, sammenlignet med elever, der ikke ryger cigaretter dagligt (henholdsvis 26,0 % og 1,9 %). Der ses samme mønster blandt drenge (henholdsvis 24,3 % og 2,3 %) og piger (henholdsvis 27,0 % og 1,4 %).

I alt har 5,5 % af eleverne, som har drukket 5 eller flere genstande ved samme lejlighed (rusdrikning) i løbet af de sidste 30 dage, røget hash i løbet af de sidste 30 dage, sammenlignet med 1,1 % blandt elever, der ikke har rusdrukket i løbet af de sidste 30 dage. Forskellen er mere udtalt blandt drenge (henholdsvis 9,0 % og 1,2 %) end blandt piger (henholdsvis 2,7 % og 1,0 %).

Blandt elever, der har drukket 5 eller flere genstande ved samme lejlighed (rusdrikning) i løbet af de sidste 30 dage, ses en lidt større andel, der nogensinde har taget amfetamin, metamfetamin, ecstasy eller kokain (3,4 %), end blandt elever, der ikke har (1,7 %). Denne forskel er lidt mere udtalt blandt drenge (henholdsvis 4,4 % og 1,8 %) end blandt piger (henholdsvis 2,4 % og 1,3 %).

1 Baggrund, formål og metode

Baggrund

The European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs (ESPAD) er en international spørgeskemaundersøgelse, som Danmark har deltaget i omtrent hvert fjerde år siden 1995 (1-7). Formålet med undersøgelsen er at indsamle viden om unges brug af rusmidler, både på nationalt plan samt på tværs af de deltagende lande, samt at følge udviklingen over tid.

Det er vigtigt at monitorere unges sundhedsadfærd af flere årsager. Ungdommen er en periode forbundet med høj risikovillighed, hvor flere eksperimenterer med forskellige former for rusmidler (8). Brugen af rusmidler kan imidlertid medføre langvarige negative helbredskonsekvenser, som kan påvirke hjernefunktionen ind i voksenlivet (9, 10). Yderligere har unge, der ofte bruger rusmidler, og som har et stort forbrug, i højere grad en uhensigtsmæssig sundhedsadfærd, hvad angår fysisk aktivitet, kost og søvn (8). Disse unge har yderligere en højere risiko for at frafalde igangværende uddannelse og for at have et lavere karaktergennemsnit sammenlignet med unge, der har et lavere rusmiddelforbrug (11). Derudover har unge, der enten drikker alkohol, ryger cigaretter eller bruger hash, en højere risiko for også at bruge de øvrige to rusmidler samt en øget risiko for at bruge andre stoffer som eksempelvis kokain, heroin m.m. (12). Ved at følge udviklingen i brugen af rusmidler blandt unge er det muligt identificere og prioritere relevante indsatsområder samt evaluere effekten af forebyggende og sundhedsfremmende tiltag rettet mod unge.

For at sikre at data om de unges brug kan sammenlignes med tidligere undersøgelsesrunder, både på nationalt niveau og mellem de deltagende lande, gennemføres undersøgelsen ud fra standardiserede metoder og procedurer, som den danske undersøgelse følger. Disse standarder er udviklet af *European Union Drugs Agency* (EUDA) og omfatter forhold i relation til målgruppe, udformning af spørgeskemaet samt dataindsamling og -oprensning (13).

Størstedelen af det danske spørgeskema består af kernespørgsmål, som også anvendes i de øvrige deltagende lande, og er udviklet af det internationale ESPAD-netværk. Unges brug af rusmidler er et område karakteriseret ved løbende udvikling og nye tendenser. Derfor bliver spørgeskemaet løbende tilpasset med nye emner ud over kernespørgsmålene for netop at kunne monitorere nye tendenser og adfærdsmønstre. I 2019 blev der eksempelvis tilføjet spørgsmål omkring brug af sociale medier, gaming og e-cigaretter samt nye psykoaktive stoffer (13). Det danske spørgeskema indeholder også spørgsmål, som er udviklet af det internationale ESPAD-netværk, men som ikke er obligatoriske og kun stilles i et mindre antal deltagerlande (14). Yderligere indeholder spørgeskemaet enkelte nationale spørgsmål. I det danske spørgeskema blev der i 2019-undersøgelsen eksempelvis tilføjet spørgsmål om brug af lattergas fra gaspatroner, mentalt velbefindende samt forskellige gener (træthed, hovedpine, søvnbesvær, nedtrykthed, nervøsitet, angst og uro) (14). Udviklingen i de unges adfærd og forbrug belyses således alene på baggrund af indikatorer, som har været inkluderet i flere eller alle år. Der er ikke tilkommet nye emner i spørgeskemaet i 2024.

De hyppigst anvendte rusmidler blandt unge er alkohol og tobak, efterfulgt af hash (14). I nærværende rapport vil fokus derfor være på disse rusmidler. Derudover vil unges brug af andre udvalgte stoffer også blive belyst.

Planlægningen og udførelsen af projektet er foregået i et samarbejde imellem en ESPAD-koordinatortruppe og en forskningsgruppe i de respektive lande, som i Danmark er en forskningsgruppe på Statens Institut for Folkesundhed (SIF), SDU. Projektet er støttet af EUDA (the European Drug Union Agency; tidligere EMCDDA, Det Europæiske Overvågningscenter for Narkotika og Narkotikamisbrug) og Pompidou-gruppen i Europarådet.

De internationale resultater af unges brug af rusmidler på tværs af landene rapporteres i anden rapport, som forventes offentliggjort i sommeren 2025. For yderligere information om ESPAD-projektet og tidligere internationale rapporter henvises til www.espad.org.

Projektet er godkendt under SDU's paraplygodkendelse (anmeldelsesnummer 11.990) med SDU som dataansvarlig.

Formål

Formålet med denne rapport er:

- at beskrive forekomsten og fordelingen af 15-16-åriges adfærd og forbrug af tobak, alkohol og stoffer.
- at beskrive udviklingen af de unges forbrug ved at sammenholde forekomst og fordeling med tidligere år.

Materiale og metode

Til undersøgelsen i 2024 bestod målpopulationen af unge født i 2008. I den danske undersøgelse blev elever i 9. klasse dermed udvalgt som målgruppen, og grundskoler i Danmark blev tilfældigt udvalgt og inviteret til at deltage. Skolerne blev først inddelt i 6 geografiske områder: Københavns Kommune, Region Hovedstaden (eksklusive Københavns Kommune), Region Sjælland, Region Syddanmark, Region Midtjylland og Region Nordjylland. Da alle deltagende lande i ESPAD-undersøgelsen i 2024 som minimum skulle omfatte besvarelser fra 2.400 unge, blev der i Danmark udtrukket 871 skoler, som blev inviteret til at deltage. Der blev anvendt en stratificeret tilfældig udvælgelse med proportional allokering. Det betyder, at antallet af skoler inden for hvert geografisk område blev udvalgt i forhold til områdets andel af landets samlede antal skoler. Af de skoler, der blev udvalgt (stikprøven), indgår kun folkeskoler, friskoler og private grundskoler.

Udarbejdelsen af invitationsmaterialet blev udarbejdet af SIF, og invitationer blev sendt via mail til skoleleder og skolebestyrelse på de udvalgte skoler. I brevene blev det tydeligt beskrevet, at deltagelse i undersøgelsen var frivillig. Der blev sendt yderligere to påmindelser via mail eller ved telefonisk opkald til de skoler, som ikke havde reageret på invitationen.

Af de 871 inviterede skoler var der 210, der accepterede at deltage i undersøgelsen. Dog gennemførte 48 af disse ikke undersøgelsen, og det var ikke muligt at opnå kontakt til disse skoler igen. Det betyder, at i alt 170 skoler deltog i undersøgelsen. Dermed er svarprocenten på skoleniveau 20 %. Den lave svarprocent skyldes ifølge skolerne selv, at de generelt set inviteres til mange undersøgelser og projekter, hvoraf flere er obligatoriske. Derudover er begrundelsen, at undersøgelsen faldt sammen med eksamensperioden i 9. klasse, hvor lærerne ønskede, at eleverne skulle fokusere på det. Andre årsager til den lave deltagelse skyldes sygdom hos personalet, og at nogen skoler hverken reagerede på invitationen til undersøgelsen eller de efterfølgende påmindelser.

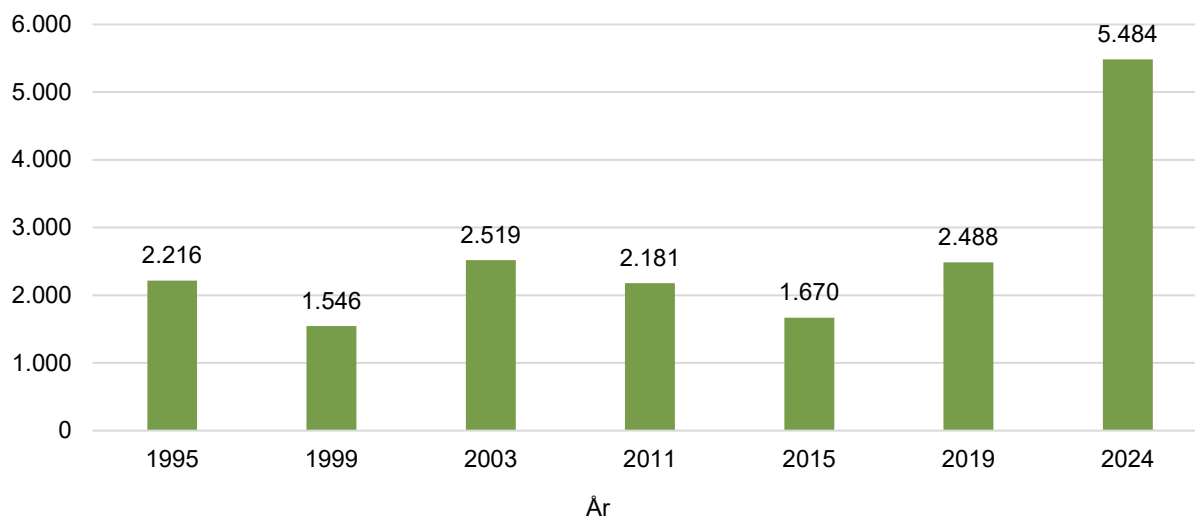
På de deltagende skoler blev spørgeskemaet besvaret i perioden fra d. 29. januar til d. 22. maj 2024. Besvarelsen foregik i en klasselektion på 45 minutter, som blev afsat til spørgeskemaets 73 spørgsmål. Lærerne modtog skriftlig instruktion, således at besvarelsen foregik efter en standardiseret tilgang. Lærerne blev ligeledes instrueret i at informere eleverne om, at deltagelse var frivillig, og at besvarelsesne ville blive behandlet fortroligt og i anonymiseret form. Eleverne blev også skriftligt informeret om dette indledningsvist i spørgeskemaet. Spørgeskemaet blev besvaret elektronisk, hvor eleverne fik adgang til et link og en unik adgangskode. Adgangskoderne blev udleveret tilfældigt af den tilstedeværende lærer.

I alt har 86 % af alle indskrevne elever på de deltagende skoler deltaget i undersøgelsen. I tabel 1.1 er deltagelse i undersøgelsen opgjort efter skoletype og region. Eftersom regeringen har vedtaget en ny sundhedsreform i 2024, som træder i kraft i 2027, hvor Region Hovedstaden og Region Sjælland sammenlægges til én ny region, Region Østdanmark, vil de regionsopdelte opgørelser fremover i denne rapport blive præsenteret i overensstemmelse med den nye sundhedsreform (15). I tilfælde af store forskelle mellem den nuværende Region Hovedstaden og Region Sjælland vil dette blive beskrevet. Af tabellen ses, at svarprocenten var lidt højere blandt friskoler og private grundskoler (21 %) end blandt folkeskoler (19 %). Svarprocenten på skoleniveau varierede fra 16 % i Region Østdanmark til 26 % i Region Syddanmark. Spørgeskemaet blev besvaret af i alt 5.484 elever i 9. klasse, som dermed var mellem 15 og 16 år på tidspunktet for besvarelsen, og heraf var 2.772 piger, 2.667 drenge, og 45 angav 'andet' som køn. Da få elever har angivet 'andet' som køn, vil de indgå i de analyser, der er baseret på alle svarpersoner i rapporten, men blive ekskluderet når der opdeles på køn. Det skal ligeledes bemærkes, at ikke alle elever har besvaret alle spørgsmål i spørgeskemaet. De elever, der ikke har besvaret et spørgsmål, er ekskluderet fra analysen.

Tabel 1.1 Antal inviterede skoler og deltagende skoler, klasser og elever samt svarprocent på skoleniveau i 2024

	Antal inviterede skoler	Antal deltagende skoler	Svarprocent på skoleniveau	Antal deltagende klasser	Antal deltagende elever
I alt	871	170	20	360	5.484
Skoletype					
Folkeskole	595	113	19	275	4.248
Friskoler og private grundskoler	276	57	21	85	1.236
Geografisk område					
Region Østdanmark	383	61	16	128	1.968
Region Syddanmark	196	51	26	104	1.567
Region Midtjylland	195	35	18	88	1.367
Region Nordjylland	97	23	24	40	582

Figur 1.1 viser antallet af deltagende elever i de danske ESPAD-undersøgelser. De højeste antal besvarelser ses i 2024 (5.484 elever), dernæst i 2003 (2.519 elever) og 2019 (2.488), mens de laveste antal besvarelser ses i 1999 (1.546 elever) og 2015 (1.670 elever). Det skal bemærkes, at der var få deltagende elever i undersøgelsen i 2007, hvorfor data fra dette undersøgelsesår er ekskluderet i nærværende rapport.

Figur 1.1 Antal deltagende elever i de danske undersøgelser fra 1995-2024

For at validere elevernes besvarelser blev den lærer, som var til stede i klasselokalet under elevernes besvarelse af spørgeskemaet, bedt om at besvare nogle enkelte spørgsmål om klassens deltagelse i undersøgelsen. I 246 af de 360 deltagende klasser (68 %) besvarede læreren disse spørgsmål. I 71 % af disse klasser oplevede læreren ingen forstyrrelser under udfyldelsen af spørgeskemaerne. I 55 % af klasserne oplyste læreren, at eleverne fandt det meget let eller ret let at besvare spørgeskemaet. De resterende lærere (45 %) oplyste, at eleverne fandt det hverken let eller svært at besvare spørgeskemaet. Således var det ingen af lærerne, der oplyste, at eleverne fandt det meget svært eller ret svært at besvare spørgeskemaet.

Vægtning

For at sikre et repræsentativt billede af danske unges sundhedsadfærd i en undersøgelse som ESPAD er det vigtigt, at de deltagende elever afspejler den samlede population af elever med hensyn til forskellige sociodemografiske karakteristika. Tabel 1.1 viser, at sammensætningen af de elever, der har besvaret spørgeskemaet, på nogle områder afviger fra den samlede stikprøve. Svarprocenten er desuden lidt højere i nogle geografiske områder samt for friskoler og privatskoler sammenlignet med folkeskoler. Vi ved fra tidligere studier, at der ofte ses en sammenhæng mellem geografiske områder og brug af tobaks- og nikotinprodukter, alkohol eller stoffer. For at afhjælpe dette problem er der i denne rapport anvendt en vægtning for non-response. Det betyder, at besvarelser fra elever i bestemte geografiske områder er blevet vægtet statistisk i forhold til sandsynligheden for, at en elev fra samme område besvarede spørgeskemaet. Der er ikke vægtet i forhold til skoletype, da der ikke er fundet nogen sammenhæng mellem skoletype og brug af tobaks- og nikotinprodukter, alkohol eller stoffer (data ikke vist). Vi observerede endvidere i undersøgelsen i 2019, at der var en klar sammenhæng mellem dataindsamlingsmåned og brug af rusmidler. Således stiger forekomsten af brug af rusmidler generelt set måned for måned. Det samme mønster ses i 2024 (data ikke vist). Vi observerede desuden, at andelen af elever, der udfyldte spørgeskemaet i begyndelsen af dataindsamlingsperioden, er markant større i 2024 sammenlignet med 2019. For at forbedre sammenligningen med resultaterne i 2019 tager vægten i 2024 derfor desuden højde for dataindsamlingsmåned.

Læsevejledning

Denne rapport skal betragtes som et opslagsværk om adfærd og vaner blandt 15-16-årige skoleelever, hvad angår tobaks- og nikotinprodukter, alkohol og stoffer.

Rapporten består af en sammenfatning og fem kapitler. I sammenfatningen opsummeres rapportens hovedfund inden for de unges brug af tobaks- og nikotinprodukter, alkohol og stoffer. I første kapitel beskrives baggrunden for undersøgelsen, herunder formålet, samt datamaterialet og den anvendte metode. De efterfølgende fire kapitler indledes med en introduktion, hvor det pågældende emne beskrives på baggrund af eksisterende forskning på området. Dernæst præsenteres forekomsten af de udvalgte indikatorer inden for emnet, og i de tilfælde, hvor det er muligt, vises også udviklingen for den pågældende indikator fra tidligere ESPAD-undersøgelser i Danmark. For de fleste indikatorer vises både opgørelser af den overordnede forekomst samt forekomsten opdelt på køn. For udvalgte indikatorer vises yderligere fordelingen på regionsniveau, hvor det er muligt at følge udviklingen siden 2019. Desuden præsenteres opgørelser for udvalgte indikatorer opdelt på urbaniseringsgrad. Urbaniseringsgrad er en klassifikationsmetode til kategorisering af kommuner på baggrund af befolkningstæthed samt antallet af indbyggere i den største by inden for kommunegrænsen. Klassifikationen er baseret på Eurostats standardiserede metode, kendt som Degree of Urbanisation (DEGURBA), og bruges også af Danmarks Statistik. I nærværende rapport anvendes en opdeling af urbaniseringsgrad i tre grupper: 'Tæt befolket område', 'Medium befolket område' og 'Tyndt befolket område' (se Bilag A).

Referencer

1. Hibell B, Andersson B, Bjarnason T, Kokkevi A, Morgan M, Narusk A. The 1995 ESPAD Report: Alcohol and other drug use among students in 26 European countries. Stockholm: Swedish Council for Information on Alcohol and Other Drugs, 1997.
2. Hibell B, Andersson B, Ahlström S, Balakireva O, Bjarnason T, Kokkevi A, Morgan M. The 1999 ESPAD Report: Alcohol and other drug use among students in 30 European countries. Stockholm: Swedish Council for Information on Alcohol and Other Drugs, 2000.
3. Hibell B, Andersson B, Bjarnason T, Ahlström S, Balakireva O, Kokkevi A, Morgan M. The ESPAD Report 2003: Alcohol and other drug use among students in 35 European countries. Stockholm: Swedish Council for Information on Alcohol and Other Drugs, 2004.
4. Hibell B, Guttormsson U, Ahlström S, Balakireva O, Bjarnason T, Kokkevi A, Kraus L. The 2007 ESPAD report: substance use among students in 35 European countries. Stockholm: Swedish Council for Information on Alcohol and Other Drugs, 2009.
5. Hibell B, Guttormsson U, Ahlström S, Balakireva O, Bjarnason T, Kokkevi A, Kraus L. The 2011 ESPAD Report: Substance use among students in 36 European countries. Stockholm: Swedish Council for Information on Alcohol and Other Drugs, 2012.
6. EMCDDA and ESPAD. ESPAD Report 2015 - Results from the European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs. Luxembourg: EMCDDA–ESPAD joint publications, Publications Office of the European Union, 2016.
7. ESPAD Group. ESPAD Report 2019: Results from the European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs. Luxembourg: EMCDDA Joint Publications, Publications Office of the European Union, 2020.
8. Bramming M, Rise JE, Holst CA, Hviid S, Tolstrup JS. Risikoadfærd blandt unge: Risikoadfærdsmønstre og sammenhæng med anden sundhedsadfærd, fysisk helbred, mental sundhed og sociale relationer. København: Statens Institut for Folkesundhed, SDU, for Sundhedsstyrelsen, 2022.
9. Salmanzadeh H, Ahmadi-Soleimani SM, Pachenari N, Azadi M, Halliwell RF, Rubino T, Azizi H. Adolescent drug exposure: A review of evidence for the development of persistent changes in brain function. Brain Res Bull. 2020;156:105-17.
10. Steinfeld MR, Torregrossa MM. Consequences of adolescent drug use. Transl Psychiatry. 2023;13:313-22.
11. Kjeld SG, Bramming M, Tolstrup J. Risikoadfærd blandt unge og konsekvenser for uddannelse og beskæftigelse - en analyse af data fra Ungdomsprofilen 2014 og danske registre. København: Statens Institut for Folkesundhed, SDU, for Sundhedsstyrelsen, 2023.
12. DuPont RL, Han B, Shea CL, Madras BK. Drug use among youth: National survey data support a common liability of all drug use. Prev Med. 2018;113:68-73.
13. ESPAD Group. ESPAD 2019 Methodology: Methodology of the 2019 European School Survey Project on Alcohol and other Drugs. EMCDDA Joint Publications. 2021.
14. Jensen HAR, Udesen CH, Ekholm O. Den Europæiske Rusmiddelundersøgelsen (ESPAD) 2019: Rusmiddeladfærd blandt skoleelever i 9. klasse i Danmark og udviklingen siden 1995. København: Statens Institut for Folkesundhed, SDU, for Sundhedsstyrelsen, 2020.
15. Indenrigs- og Sundhedsministeriet. Aftale om Sundhedsreform 2024. København: Indenrigs- og Sundhedsministeriet, 2024. Tilgået 3/4-2005: <https://www.ism.dk/publikationer-sundhed/2024/november/aftale-om-sundhedsreform-2024>.

2 Tobaks- og nikotinprodukter

Brug af tobaksprodukter er en væsentlig risikofaktor for sygelighed og død i Danmark og udgør en stor folkesundhedsmæssig udfordring. Dette skyldes både den store udbredelse og de mange skadelige helbredskonsekvenser, som brug af disse produkter medfører (1). Alle former for tobak har en sundhedsskadelig effekt, og der findes ingen grader af eksponering, der anses som sikre (2). Cigaretter har længe været den hyppigst anvendte form for tobak, og adskillige studier viser, at størstedelen, der er afhængig af cigaretter, begynder i en tidlig alder (1). Dette gør ungdomsårene til en særlig vigtig periode at sætte ind med målrettede forebyggelsestiltag (3). En tidlig debut med at ryge cigaretter er problematisk, da de, der begynder tidligt, har en større risiko for at udvikle en højere grad af nikotinafhængighed, at have et større forbrug af cigaretter og at fortsætte med at ryge i længere tid (1). Derudover øges risikoen for mange af de rygerelaterede helbredskonsekvenser desto mere og længere, man ryger (1). Rygning øger eksempelvis risikoen for nedsat immunforsvar, respiratoriske symptomer og dårligere selv vurderet helbred, og på længere sigt ses endvidere en øget risiko for blandt andet kræft, hjertekarsygdomme og KOL (1). I Danmark medfører rygning hvert år omkring 16.000 ekstra dødsfald, og den gennemsnitlige levetid for mænd og kvinder, der ryger færre end 15 cigaretter dagligt, forkortes med henholdsvis 6,1 år og 5,7 år sammenlignet med mænd og kvinder, der aldrig har røget (4). Yderligere forkortes den gennemsnitlige levetid for mænd og kvinder, der dagligt ryger 15 eller flere cigaretter, med henholdsvis 9,4 år og 9,3 år (4). Ud over de skadelige virkninger af tobak viser forskning, at nikotin ligeledes medfører en øget risiko for helbredet ved blandt andet at påvirke hjernen, nerve- og organsystemet negativt (3, 5, 6). Det er eksempelvis vist, at nikotin har en negativ indvirkning på hjernens udvikling, hvorved hjernens evne til at regulere følelser og impulsivitet senere i livet reduceres (6). Det er også nikotin, der har en kraftig afhængighedsskabende effekt, som unge er særligt modtagelige overfor (6). Derudover er der risiko for at brugen af nikotinprodukter kan fungere som en såkaldt 'gateway' til brug af cigaretter og andre rusmidler (6).

Ud over cigaretter findes der også andre tobaksprodukter, som unge eksperimenterer med, herunder vandpibetobak, opvarmet tobak og røgfri tobak (eksempelvis snus) (7). Studier viser, at brugen af disse tobaksprodukter kan medføre øget risiko for mange af de samme negative helbredskonsekvenser som cigaretrygning (1). I tillæg til tobaksprodukter eksperimenterer unge også med eksempelvis e-cigaretter (også kaldet vapes, Puff-bars eller ENDS (electronic nicotine delivery system)) og nikotinposer (7). Da disse er nyere produkter, findes der endnu begrænset forskning om de langsigtede helbredskonsekvenser ved brugen af disse (1). Dog har studier vist, at brug af e-cigaretter kan føre til udvikling af hjertekarsygdomme og fosterpåvirkning (6). Endvidere frigiver e-cigaretter toksiske stoffer fra den opvarmede væske, som er kræftfremkaldende og som også øger risikoen for hjerte- og lungesygdomme (9). Produkterne indeholder også nikotin, som i sig selv har vist at medfører en række negative helbredskonsekvenser for børn og unge (6).

Det er vigtigt at monitorere de unges forbrug med henblik på de kortsigtede konsekvenser, som brugen af tobaks- og nikotinholdige produkter medfører. Unge, der ryger cigaretter, har eksempelvis en øget risiko for at have fravær i skolen, som både skyldes sygdom og pjæk, samt for at bruge

andre rusmidler og have adfærds- og indlæringsforstyrrelser (1, 10). Fravær i skolen er endvidere relateret til at præstere dårligere i skolen, at have et højere alkoholforbrug og bruge hash (10).

Årsager til unges brug af tobak og nikotin

Der er flere faktorer, som kan have en betydning for, hvorfor unge begynder at ryge eller bruge andre nikotinprodukter, herunder sociale, socioøkonomiske, kulturelle og psykologiske forhold. Således har unge, der kommer fra familier med lavere socioøkonomisk status, har dårlige akademiske præstationer, har venner eller familiemedlemmer, der ryger, lider af lavt selvværd eller udviser en grænsesøgende adfærd, en øget risiko for at begynde at ryge (11, 12). Omvendt kan faktorer, såsom at deltage i mere end én fritidsaktivitet om ugen, mindske risikoen for at begynde at ryge (13).

Tobaksindustrien spiller også en rolle for unges brug af tobak- og nikotinprodukter, da markedsføringen af disse produkter i høj grad appellerer til de unge (3). Eksempelvis udvikler industrien forskellige smagsstoffer med smag af blandt andet frugt og slik, som tilsættes i produkter såsom e-cigaretter og nikotinposer. Der foregår yderligere markedsføring af produkterne på sociale medier med opbakning fra influencere, som unge følger (3). Endvidere markedsføres nikotinprodukter ofte som et sundere alternativ til tobak og som produkter, der kan hjælpe voksne til rygestop (3). Imidlertid viser undersøgelser, at brugen af e-cigaretter og nikotinposer øger risikoen for at ryge traditionelle cigaretter senere i livet, og at e-cigaretter i høj grad også anvendes af unge (3). Desuden gør brugen af nikotinprodukter, såsom e-cigaretter og nikotinposer, det samtidig lettere for personer, der ellers ville ryge, at omgå de stigende rygeforbud, som begrænser, hvor det er tilladt at ryge.

Unges brug af tobaks- og nikotinprodukter

På verdensplan har brugen af tobaksprodukter generelt set været faldende i perioden fra 2000 til 2022, og WHO forudser, at der fortsat vil ske et fald frem mod 2030 (14). En tilsvarende faldende tendens ses ligeledes mellem 1995 og 2019 for andelen af 15-årige, der ryger cigaretter, i de europæiske lande, der har deltaget i tidligere ESPAD-undersøgelsesrunder (15). I 2019 var andelen, der ryger cigaretter blandt 15-årige i Danmark, på niveau med det europæiske gennemsnit, både hvad angår nogensinde at have prøvet af ryge og rygning inden for den sidste måned. Dette er på trods af, at danske unge i højere grad end unge i andre europæiske lande vurderede, at cigaretter er lette eller meget lette at skaffe (15). Ligeledes var andelen, der brugte e-cigaretter, blandt danske unge på niveau med det europæiske gennemsnit (15). Der ses dog en tendens til, at nikotinprodukter, herunder e-cigaretter og røgfri nikotinprodukter, i stigende grad anvendes blandt unge i Europa, enten som et alternativ eller som supplement til cigaretter (6, 16, 17). Undersøgelser viser endda, at flere unge nu bruger e-cigaretter fremfor traditionelle cigaretter (8). Denne stigende tendens gør det særligt vigtigt at monitorere brugen af alle former for tobaks- og nikotinprodukter, som unge bruger. Dette understreges også i den seneste internationale ESPAD-rapport fra 2019, hvor der eksempelvis ses på de 15-åriges samlede brug af cigaretter og/eller e-cigaretter, som steg fra 2015 til 2019, både i forhold til andelen, der ryger dagligt, har røget inden for de sidste 30 dage, og som nogensinde har røget (15). Det skal bemærkes, at det i 2019 var første gang, at spørgsmål om e-cigaretter indgik i undersøgelsen, og at der dermed blev skelnet imellem brug af cigaretter og

e-cigaretter (15). Dette indikerer dog, at hvis kun cigaretter tages i betragtning, er der en risiko for at underestimere brugen af tobaks- og nikotinprodukter.

Siden den seneste ESPAD-undersøgelse i 2019 er unges brug af tobaks- og nikotinprodukter blevet undersøgt i andre danske undersøgelser. En af disse er *Skolebørnsundersøgelsen* fra 2022, der blandt andet undersøgte brug af cigaretter og e-cigaretter blandt elever i 5., 7., og 9. klasse (18). Resultaterne viser et fald mellem 2018 og 2022 i andelen af 9. klasseelever, der ryger dagligt, både blandt drenge (fra 4 % til 2 %) og blandt piger (fra 5 % til 2 %). For andelen, der nogensinde har prøvet at bruge e-cigaretter, ses ligeledes et fald blandt drenge, fra 30 % i 2018 til 22 % i 2022, mens andelen i samme periode derimod stiger blandt piger, fra 17 % til 21 %. Det skal dog bemærkes, at undersøgelsen blev gennemført på et tidspunkt med tiltag og restriktioner i forbindelse med COVID-19-pandemien, og at alle skoler i Danmark først åbnede kort tid inden, at undersøgelsen foregik, hvilket kan have betydning for resultaterne i 2022 (18).

En anden spørgeskemaundersøgelse, *SRØG – en undersøgelse af tobak, adfærd og regler*, blev gennemført i 2024 blandt 15-29-årige i Danmark (19). Undersøgelsen viser, at andelen af 15-17-årige, der ryger dagligt, er stort set uændret mellem 2020 og 2024 (henholdsvis 4,1 % og 3,6 %), mens andelen, der ryger lejlighedsvist, er steget fra 7,8 % til 11,1 %. Desuden ses en markant stigning i andelen af 15-17-årige, der bruger e-cigaretter enten dagligt eller lejlighedsvist, fra 4,5 % i 2020 til 14,3 % i 2024. Omvendt ses en faldende tendens i andelen af 15-17-årige, der bruger røgfri nikotinprodukter dagligt eller lejlighedsvist. Andelen stiger således mellem 2020 og 2022 (fra 8,7 % til 12,0 %), men er herefter faldende frem mod 2024 (9,3 %) (19).

Tobakslovgivning i Danmark

Siden den seneste ESPAD-undersøgelse, som blev gennemført i 2019, er der i Danmark blevet implementeret en række lovgivningsmæssige tiltag for at reducere unges tobaks- og nikotinformbrug. Dette er på baggrund af en national handleplan mod børn og unges rygning, som blev vedtaget i 2019 (20). I 2021 blev der således indført røg- og nikotinfri skoletid på alle grundskoler, kostskoler, efterskoler og ungdomsuddannelser, hvilket omfatter alle produkter med tobak og nikotin, herunder også brug af nikotinposer og e-cigaretter (21). Ifølge fælles EU-regler er det ulovligt at sælge snus i Danmark, mens andre røgfri produkter, såsom tyggetobak og nikotinposer, fortsat er lovligt at sælge og ofte forveksles med snus. Sverige er det eneste land i EU, der har undtagelse fra dette forbud (22). Aldersgrænsen for køb af tobaksvarer og e-cigaretter er 18 år i Danmark, men i 2019 blev det besluttet at nikotinprodukter (f.eks. nikotinposer) også skulle omfattes af samme regulering (20). Samtidig er der indført skærpet reklameforbud, således at det er ulovligt at reklamere for tobaks- og nikotinholdige produkter og uddele kuponer, der kan give rabat på disse produkter, samt at have tobaks- og nikotinprodukter stående synligt fremme i butikkerne (20, 21). For at gøre disse produkter mindre attraktive for unge er forbuddet mod smagsstoffer i tobak og e-cigaretter yderligere skærpet; eksempelvis må der kun sælges e-cigaretter med smag af mentol og tobak (20). Siden 2022 har det været ulovligt at sælge udstyr, der kan ændre smagen eller duften i tobaksprodukterne, og i samme periode er afgifterne på både tobaks- og nikotinprodukter yderligere steget (21).

I 2023 har regeringen endvidere vedtaget en forebyggelsesplan, som er direkte målrettet børn og unges forbrug af tobak, nikotin og alkohol (23). Forebyggelsesplanen indebærer en flerstrengt indsats på fem områder, som omfatter styrket kontrol og hårdere straffe ved ulovligt salg, begrænset tilgængelighed, mindre attraktive tobaks- og nikotinprodukter, flere røg- og dampfri miljøer og skærpet beskyttelse af børn og unge i EU's Tobaksvaredirektiv og Tobaksreklamedirektiv (23). Implementering af indsatserne var forventet at påbegynde i andet halvår af 2024, men ifølge Sikkerhedsstyrelsen krævede implementeringen af indsatserne en ny lovgivning, som først blev vedtaget i Folketinget i december 2024 (23, 24). Loven trådte i kraft per 1. januar 2025 og gør det således muligt for Sikkerhedsstyrelsen at tildele skærpede straffe og beslaglægge ulovlige produkter for erhvervsdrivende, som er med til at fremme unges misbrug af alkohol, nikotin og tobak (24).

Tobaks- og nikotinprodukter i denne undersøgelse

I nærværende kapitel beskrives elevernes vurdering af tilgængeligheden samt brug af henholdsvis cigaretter og andre former for tobaks- og nikotinprodukter, herunder e-cigaretter (f.eks. vapes og Puff bars), vandpibe, røgfri tobaks- og nikotinprodukter (f.eks. snus, nikotinposer og tyggetobak) og opvarmet tobak (f.eks. varm tobak, 'heated tobacco' og 'heat sticks'). Brugen af røgfri tobaks- og nikotinprodukter, der omfatter snus, nikotinposer og tyggetobak, er herefter benævnt som røgfri nikotinprodukter. Disse produkter ligner hinanden og kan nemt forveksles, og unge anvender ofte betegnelsen snus, uanset hvilket produkt der reelt set er tale om (24). Endvidere beskrives elevernes risikovurdering af skadeligheden ved de forskellige tobaks- og nikotinprodukter.

Cigaretter

Tilgængelighed

I ESPAD-undersøgelsen er eleverne blevet spurgt om at vurdere muligheden for at få fat i cigaretter (ikke e-cigaretter), hvis de var interesseret. I alt tre ud af fire elever (75,9 %) angiver, at det vil være meget let eller let at få fat i cigaretter, hvis de var interesseret (tabel 2.1). Andelen er lidt større blandt drenge (76,8 %) end blandt piger (75,2 %).

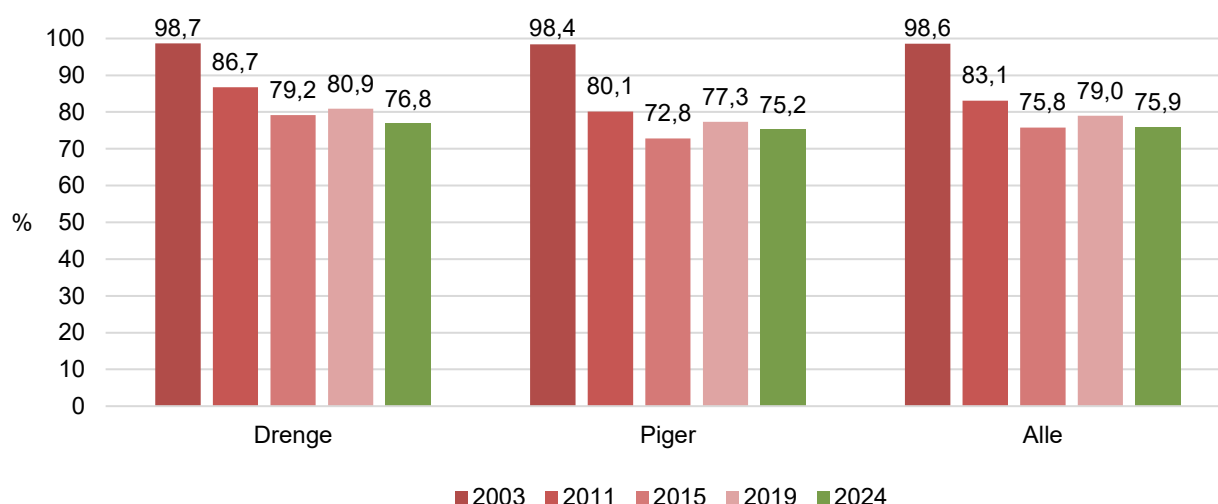
Tabel 2.1 Vurdering af mulighed for at få fat i cigaretter, hvis eleverne var interesseret. 2024. Procent

	Drenge	Piger	Alle
Umuligt	3,6	2,1	2,8
Meget svært	3,7	4,8	4,2
Svært	8,5	12,3	10,5
Let	33,0	36,7	35,0
Meget let	43,8	38,5	40,9
Ved ikke	7,3	5,6	6,5
I alt	100,0	100,0	100,0
Antal svarpersoner	2.667	2.769	5.481

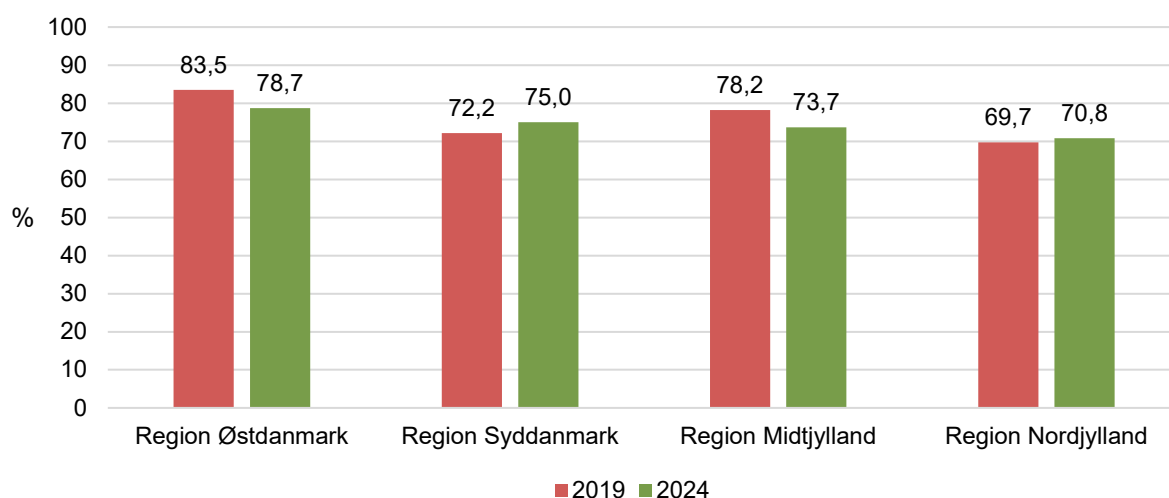
Antal svarpersoner for drenge og piger summerer ikke til antal svarpersoner for alle, da 45 personer angav 'Andet' for køn.

I perioden fra 2003 til 2015 ses et fald i andelen, der angiver, at de meget let eller let kan få fat i cigaretter, hvis de var interesseret, fra 98,6 % til 75,8 %, efterfulgt af først en stigning til 79,0 % i 2019 og så et fald i 2024 (75,9 %) (figur 2.1). Udviklingen følger samme mønster blandt drenge og piger. Det skal her bemærkes, at aldersgrænsen for salg af tobak blev hævet til 16 år i 2004, og i 2008 blev grænsen yderligere hævet til 18 år.

Figur 2.1 Andel, der angiver, at de meget let eller let kan få fat i cigaretter, hvis de var interesseret. 2003-2024. Procent

Af figur 2.2 fremgår udviklingen mellem 2019 og 2024 i andelen, der angiver, at de meget let eller let kan få fat i cigaretter, hvis de var interesseret, fordelt på regioner. I 2024 er andelen størst i Region Østdanmark (78,7 %) og mindst i Region Nordjylland (70,8 %). Supplerende analyser, hvor der opdeles på nuværende regioner, viser, at andelen er større i Region Hovedstaden (79,6%) end i Region Sjælland (75,9 %) (data ikke vist). Mens andelen er faldet i Region Østdanmark (fra 83,5 % til 78,7 %) og Region Midtjylland (fra 78,2 % til 73,7 %) i perioden fra 2019 til 2024, ses en mindre stigning i Region Syddanmark (fra 72,2 % til 75,0 %). Andelen er stort set uændret i perioden i Region Nordjylland. Yderligere analyser viser, at andelen, der angiver, at de meget let eller let kan få fat i cigaretter, hvis de var interesseret, er lidt større i tæt befolkede områder (78,1 %) end i tyndt befolkede områder (74,0 %). I medium befolkede områder er andelen 76,0 % (data ikke vist).

Figur 2.2 Andel, der angiver, at de meget let eller let kan få fat i cigaretter, hvis de var interesseret, opdelt på regioner. 2019-2024. Procent

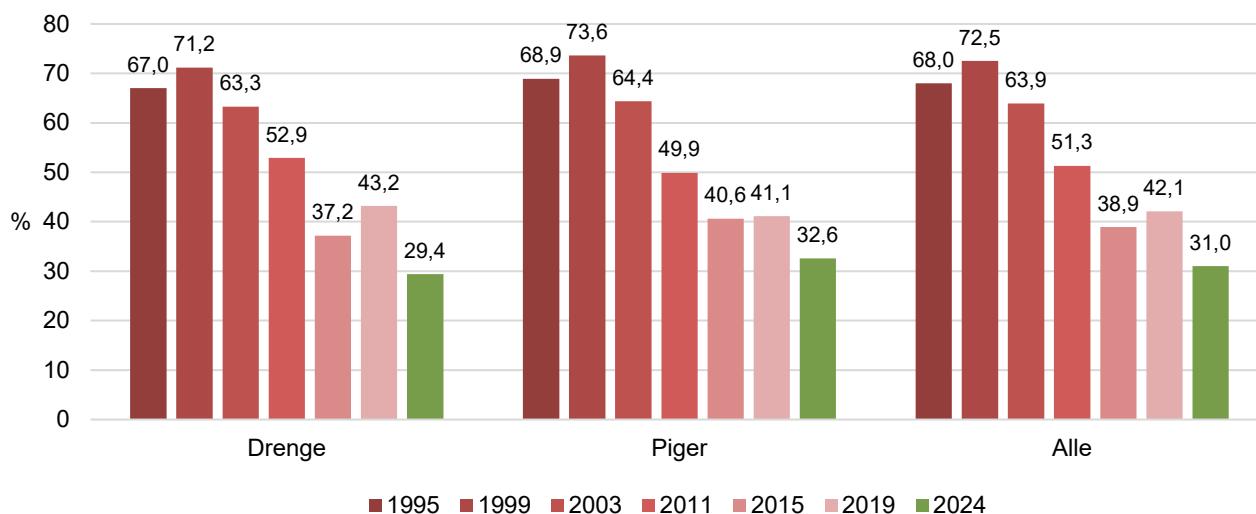
Brug

Tabel 2.2 viser andelen af elever, der nogensinde har prøvet at ryge cigaretter. I alt angiver 31,0 %, at de har prøvet at ryge cigaretter, og andelen er lidt større blandt piger (32,6 %) end blandt drenge (29,4 %). Endvidere har i alt 26,4 % røget cigaretter inden for de sidste 12 måneder, og også her er andelen lidt større blandt piger (28,2 %) end blandt drenge (24,7 %). Andelen, der har røget cigaretter i løbet af de sidste 30 dage, er nogenlunde ens for drenge (14,7 %) og piger (15,4 %).

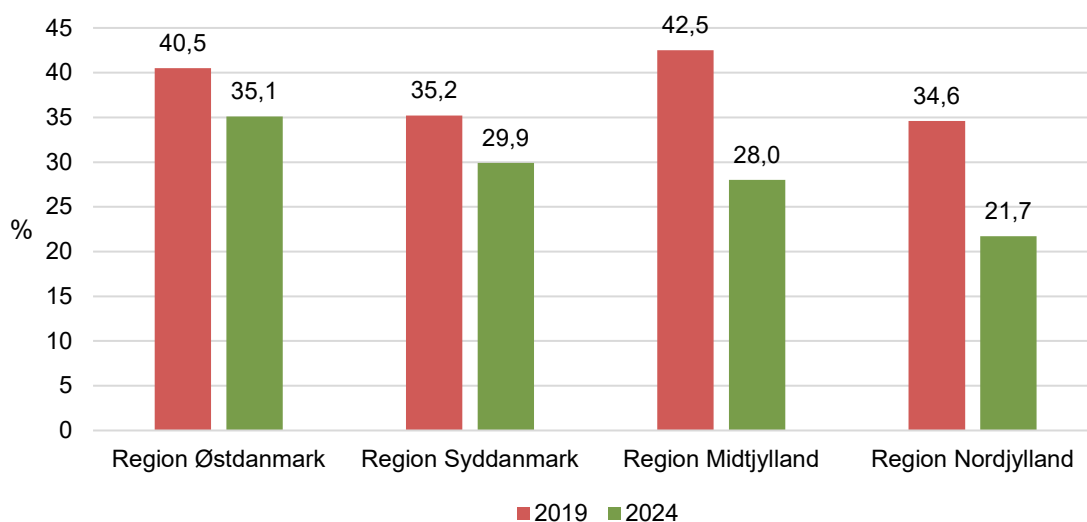
Tabel 2.2 Andel, der nogensinde har prøvet at ryge cigaretter. 2024. Procent

		I løbet af de sidste 30 dage	I løbet af de sidste 12 måneder	For mere end 12 måneder siden	Aldrig	I alt
Cigaretter	Drenge	14,7	10,0	4,7	70,6	100,0
	Piger	15,4	12,8	4,4	67,4	100,0
	Alle	15,0	11,4	4,5	69,0	100,0

I figur 2.3 ses udviklingen i andelen, der nogensinde har prøvet at ryge cigaretter, i perioden fra 1995 til 2024. Det fremgår, at der mellem 1999 og 2015 er sket et markant fald i andelen, der nogensinde har prøvet at ryge cigaretter, fra 72,5 % til 38,9 %, hvorefter andelen stiger igen i 2019 (42,1 %). Fra 2019 til 2024 er der igen sket et fald, således at andelen, der nogensinde har prøvet at ryge cigaretter, nu er på det laveste niveau, siden ESPAD-undersøgelsen startede. Faldet i andelen mellem 2019 og 2024 er større blandt drenge (13,8 procentpoint) end blandt piger (8,5 procentpoint).

Figur 2.3 Andel, der nogensinde har prøvet at ryge cigaretter. 1995-2024. Procent

Af figur 2.4 fremgår det, at andelen, der nogensinde har prøvet at ryge cigaretter, er størst i Region Østjylland (35,1 %) og mindst i Region Nordjylland (21,7 %). Der er i alle regioner sket et fald i andelen i perioden 2019 til 2024. Faldet er særligt udtalt blandt elever i Region Midtjylland (fra 42,5 % til 28,0 %) og Region Nordjylland (fra 34,6 % til 21,7 %). Supplerende analyser, hvor der opdeles på nuværende regioner, viser, at der også i Region Hovedstaden er et markant fald i andelen (fra 49,8 % til 34,6 %), hvorimod andelen i Region Sjælland er stort set uændret (35,9 % i 2019 og 36,4 % i 2024) (data ikke vist). Yderligere analyser viser, at der ikke ses nogen forskel i andelen af elever, der nogensinde har prøvet at ryge cigaretter, mellem dem, der bor i henholdsvis tæt befolkede områder (30,9 %), medium befolkede områder (30,6 %) og tyndt befolkede områder (31,4 %) (data ikke vist).

Figur 2.4 Andel, der nogensinde har prøvet at ryge cigaretter, opdelt på regioner. 2019-2024. Procent

Tabel 2.3 viser, at 7,5 % af eleverne, der har røget i løbet af de sidste 30 dage, har røget mindre end 1 cigaret om ugen. Der ses ingen kønsforskel i denne andel, idet det gælder for 7,0 % blandt drenge og 8,0 % blandt piger. Endvidere viser tabellen, at 0,7 % har røget mindst 11 cigaretter om dagen i løbet af de sidste 30 dage. Andelen er lidt større blandt drenge (1,1 %) end blandt piger (0,4 %).

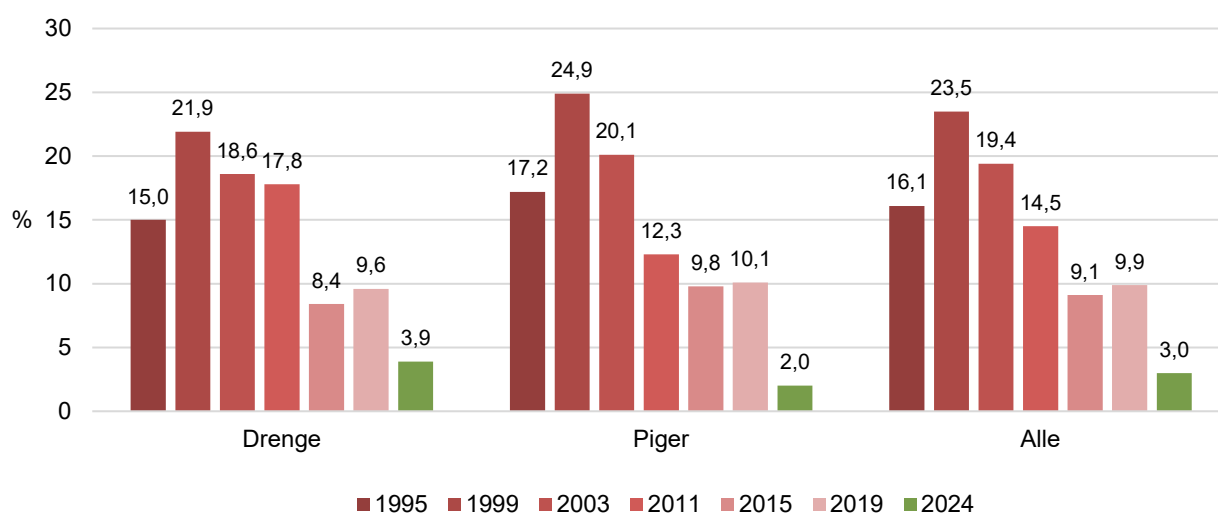
Tabel 2.3 Antal cigaretter i løbet af de sidste 30 dage. 2024. Procent

	Drenge	Piger	Alle
Ingen overhovedet	86,5	86,4	86,5
Mindre end 1 cigaret om ugen	7,0	8,0	7,5
Mindre end 1 cigaret om dagen	2,5	3,5	3,0
1-5 cigaretter om dagen	1,8	1,3	1,6
6-10 cigaretter om dagen	1,0	0,4	0,7
11-20 cigaretter om dagen	0,6	0,3	0,4
Mere end 20 cigaretter om dagen	0,5	0,1	0,3
I alt	100,0	100,0	100,0
Antal svarpersoner	2.667	2.772	5.484

Antal svarpersoner for drenge og piger summerer ikke til antal svarpersoner for alle, da 45 personer angav 'Andet' for køn.

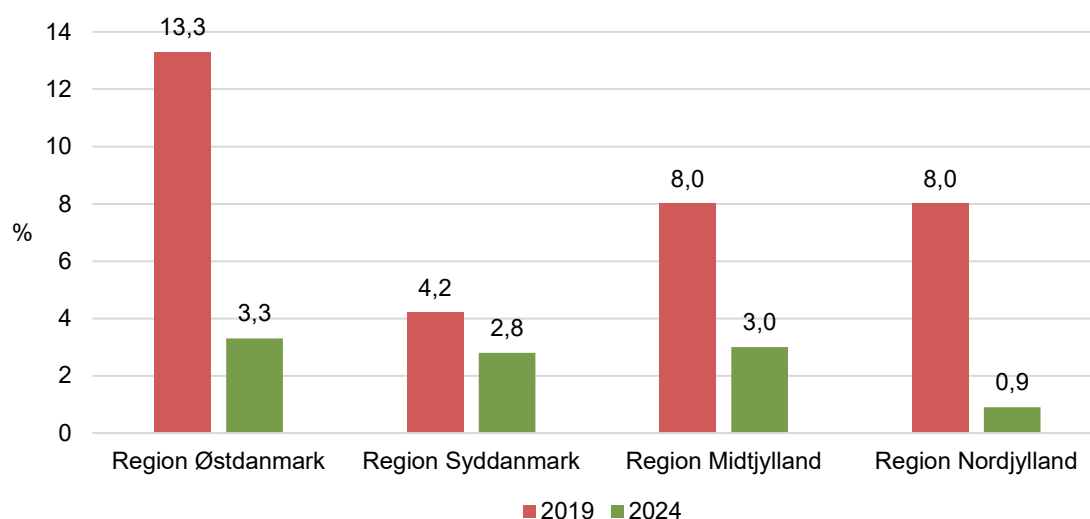
Figur 2.5 viser andelen af elever, der har røget cigaretter dagligt i løbet af de sidste 30 dage, hvilket 3,0 % af eleverne svarer, at de har gjort. Andelen er større blandt drenge (3,9 %) end blandt piger (2,0 %). I perioden fra 1995 til 1999 ses en kraftig stigning i andelen, der ryger cigaretter dagligt, fra 16,1 % til 23,5 %, hvorefter der ses et fald i andelen frem mod 2015 (9,1 %). Mellem 2015 og 2019 er andelen stort set uændret, hvorefter der igen ses et markant fald i 2024 (3,2 %). Faldet mellem 2019 og 2024 i andelen af elever, der ryger dagligt, er mere udtalt blandt piger (8,1 procentpoint) end blandt drenge (5,7 procentpoint).

Figur 2.5 Andel, der ryger cigaretter dagligt (i løbet af de sidste 30 dage). 1995-2024. Procent

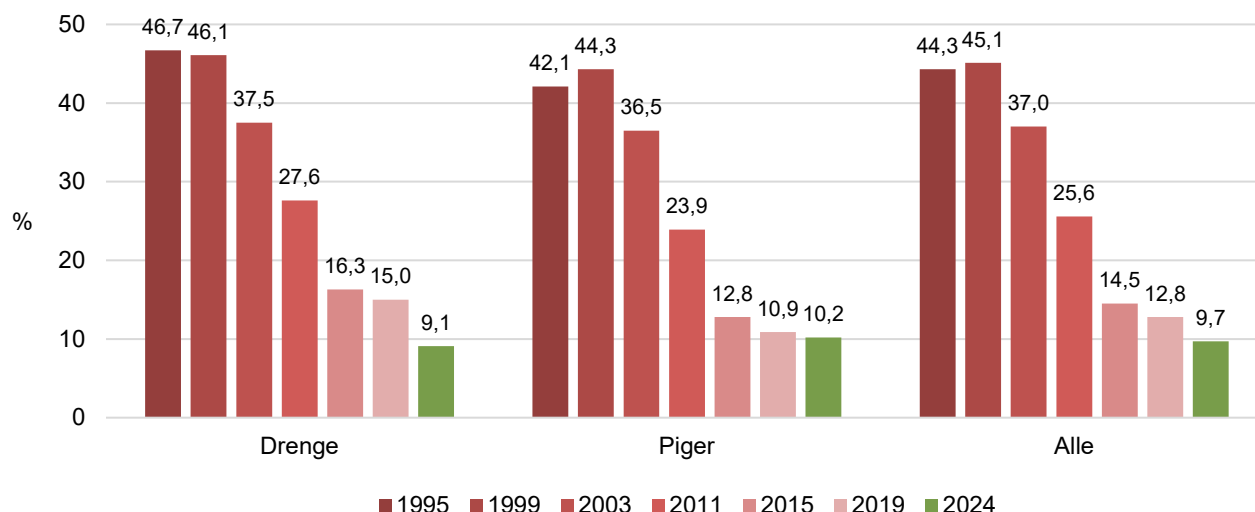

I figur 2.6 ses udviklingen fra 2019 til 2024 i andelen, der har røget cigaretter dagligt i løbet af de sidste 30 dage, opdelt på regioner. Det ses, at andelen er nogenlunde ens i 2024 i Region Østdanmark, Region Midtjylland og Region Syddanmark (henholdsvis 3,3 %, 3,0 % og 2,8 %), mens andelen er mindst i Region Nordjylland (0,9 %). Det fremgår endvidere af figuren, at andelen er faldet i alle regioner, dog mest markant i Region Østdanmark (fra 13,3 % til 3,3 %) og Region Nordjylland (fra 8,0 % til 0,9 %). Supplerende analyser, hvor der opdeles på nuværende regioner, viser imidlertid, at andelen særligt er faldet i Region Hovedstaden (fra 16,5 % til 2,8 %), hvor den i Region Sjælland er omtrent den samme i 2019 og 2024 (henholdsvis 5,2 % og 4,8 %) (data ikke vist). Yderligere analyser viser, at andelen, der har røget cigaretter dagligt i løbet af de sidste 30 dage, er nogenlunde ens i tæt befolkede områder (2,2 %), medium befolkede områder (3,7 %) og tyndt befolkede områder (2,9 %) (data ikke vist).

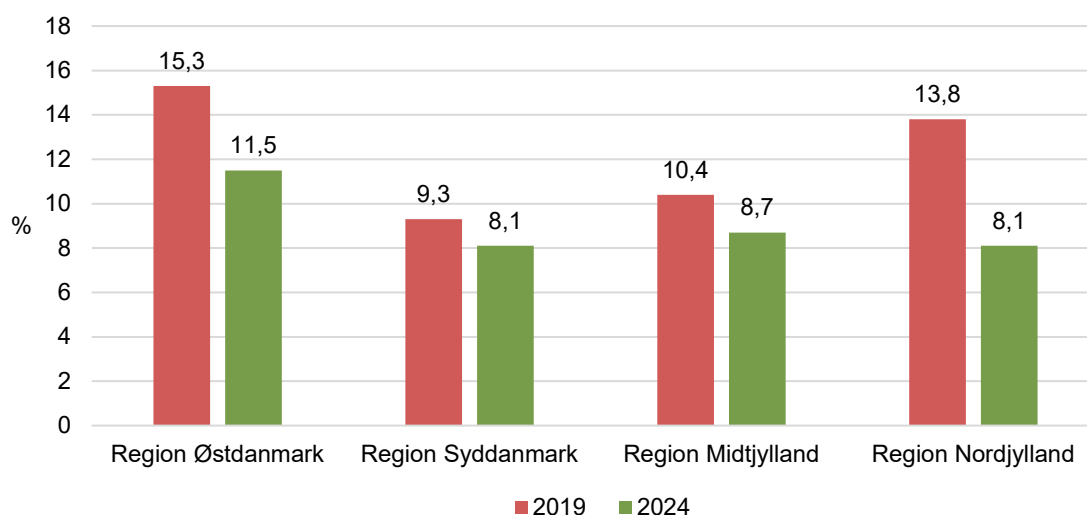
Figur 2.6 Andel, der ryger cigaretter dagligt, opdelt på regioner. 2019-2024. Procent

I alt oplyser 9,7 % af eleverne, at de prøvede at ryge den første cigaret, da de var 13 år eller yngre (figur 2.7). Andelen er lidt større blandt piger (10,2 %) end drenge (9,1 %). I perioden fra 1995 til 2024 er der sket et markant fald i andelen, fra 44,3 % til 9,7 %. Mellem 2019 og 2024 kan faldet i den overordnede andel primært tilskrives et fald blandt drenge (fra 15,0 % til 9,1 %), mens andelen er stort set uændret blandt piger (henholdsvis 10,9 % og 10,2 %).

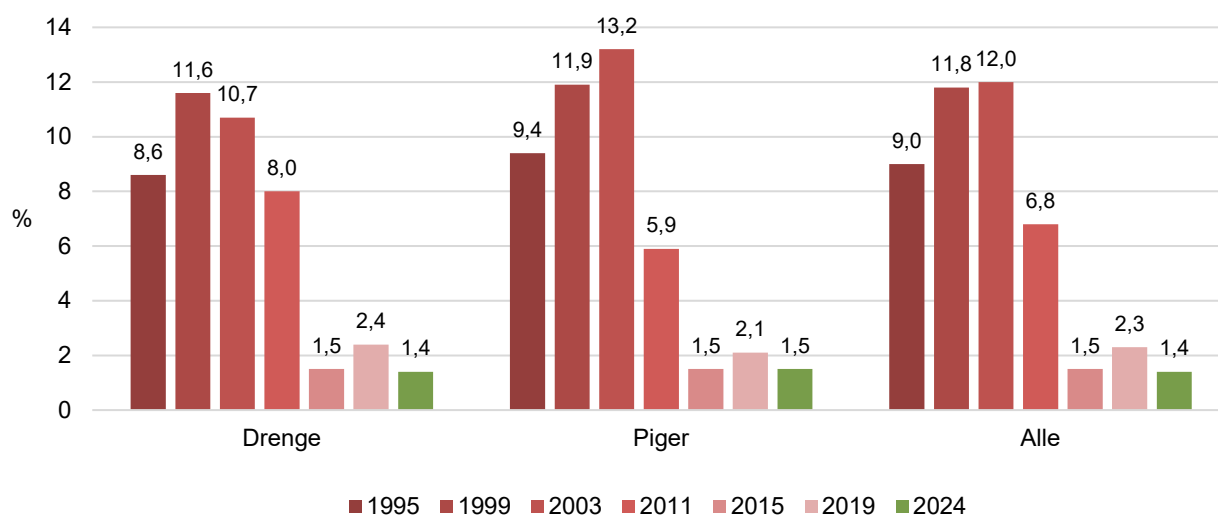
Figur 2.7 Andel, der prøvede at ryge første cigaret, da de var 13 år eller yngre. 1995-2024. Procent

Opdelt på regioner er andelen, der prøvede at ryge den første cigaret, da de var 13 år eller yngre, større i Region Østdanmark (11,5 %) end i de tre øvrige regioner (8,1-8,7 %) (figur 2.8). I perioden fra 2019 til 2024 er andelen faldet i alle regioner. Supplerende analyser, hvor der inddeles på nuværende regioner, viser, at faldet i andelen i Region Østdanmark fra 2019 til 2024 kan tilskrives et fald i Region Hovedstaden (fra 17,3 % til 10,3 %), hvorimod andelen er steget i Region Sjælland (fra 10,0 % til 15,0 %) (data ikke vist). Yderligere analyser viser, at andelen, der prøvede at ryge den første cigaret, da de var 13 år eller yngre, er ens i tæt befolkede områder (9,6 %), medium befolkede områder (9,7 %) og tyndt befolkede områder (9,8 %) (data ikke vist).

Figur 2.8 Andel, der prøvede at ryge den første cigaret, da de var 13 år eller yngre, opdelt på regioner. 2019-2024. Procent

Figur 2.9 viser, at 1,4 % af eleverne i 2024 angiver, at de begyndte at ryge dagligt, da de var 13 år eller yngre. Der ses ingen kønsforskel i denne andel. I perioden fra 1995 til 2003 ses en stigning i andelen, fra 9,0 % til 12,0 %, hvorefter der ses et gradvist fald i andelen frem mod 2024. De største fald ses mellem 2003 og 2011 (særligt blandt piger) og mellem 2011 og 2015 (særligt blandt drenge).

Figur 2.9 Andel, der begyndte at ryge dagligt, da de var 13 år eller yngre. 1995-2024. Procent

Risikovurdering

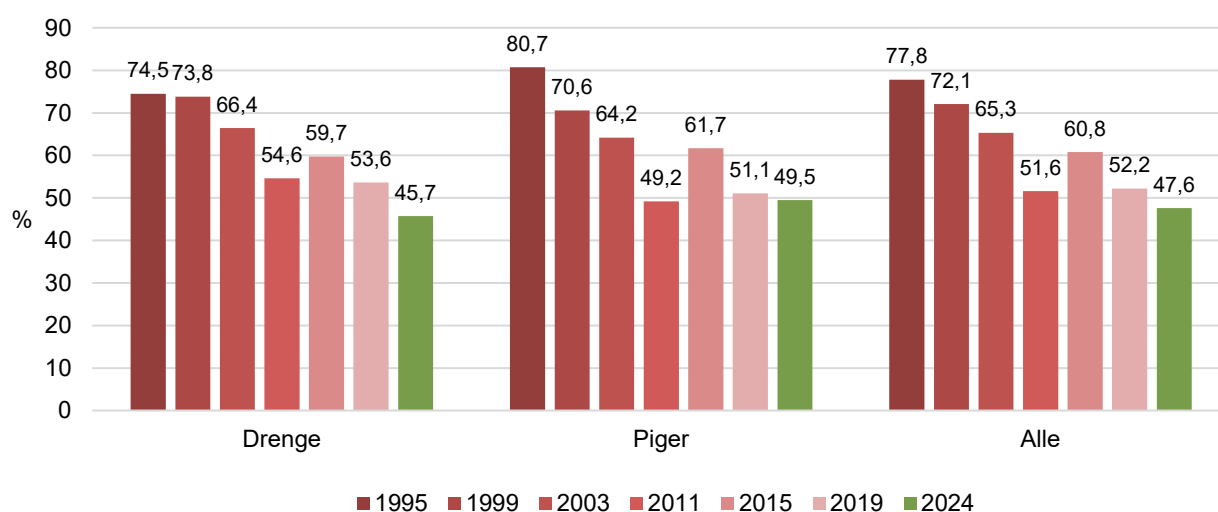
Eleverne er blevet spurgt om, hvor meget de tror, man risikerer at skade sig selv (fysisk eller på anden måde), hvis man ryger cigaretter. Omtrent halvdelen af eleverne (47,5 %) vurderer, at der er ingen eller en lille risiko forbundet med at ryge cigaretter en gang imellem (tabel 2.4). Andelen er mindre blandt drenge (45,6 %) end blandt piger (49,5 %).

Tabel 2.4 Risikovurdering af at ryge cigaretter en gang imellem. 2024. Procent

	Drenge	Piger	Alle
Ingen risiko	9,8	7,4	8,6
Lille risiko	35,8	42,1	38,9
Nogen risiko	40,9	42,4	41,7
Stor risiko	10,3	5,8	8,0
Ved ikke	3,2	2,3	2,8
I alt	100,0	100,0	100,0
Antal svarpersoner	2.655	2.764	5.464

Antal svarpersoner for drenge og piger summerer ikke til antal svarpersoner for alle, da 45 personer angav 'Andet' for køn.

Overordnet set er andelen, der vurderer, at der er ingen eller lille risiko forbundet med at ryge cigaretter en gang imellem, faldet fra 77,8 % i 1995 til 47,6 % i 2024 (figur 2.10). Mellem 2011 og 2015 ses imidlertid en stigning i andelen, hvorefter der ses et fald i de følgende år. Der ses et tilsvarende mønster i udviklingen blandt både drenge og piger.

Figur 2.10 Andel, der vurderer, at der er ingen eller lille risiko forbundet med at ryge cigaretter en gang imellem. 1995-2024. Procent

Tabel 2.5 viser sammenhængen mellem, hvor meget man vurderer, at man risikerer at skade sig selv, hvis man ryger cigaretter en gang imellem, og status for daglig rygning. I alt mener 14,0 % af eleverne, der ryger cigaretter dagligt, at der er ingen risiko forbundet med at ryge cigaretter en gang imellem, mens andelen blandt elever, der ikke ryger cigaretter dagligt, er 8,5 %.

Tabel 2.5 Risikovurdering af at ryge cigaretter en gang imellem, opdelt på elevens rygestatus. 2024. Procent

	Ryger dagligt	
	Ja	Nej
Ingen risiko	14,0	8,5
Lille risiko	47,3	38,7
Nogen risiko	28,0	42,1
Stor risiko	10,7	7,9
Ved ikke	0,0	2,9
I alt	100,0	100,0
Antal svarpersoner	178	5.286

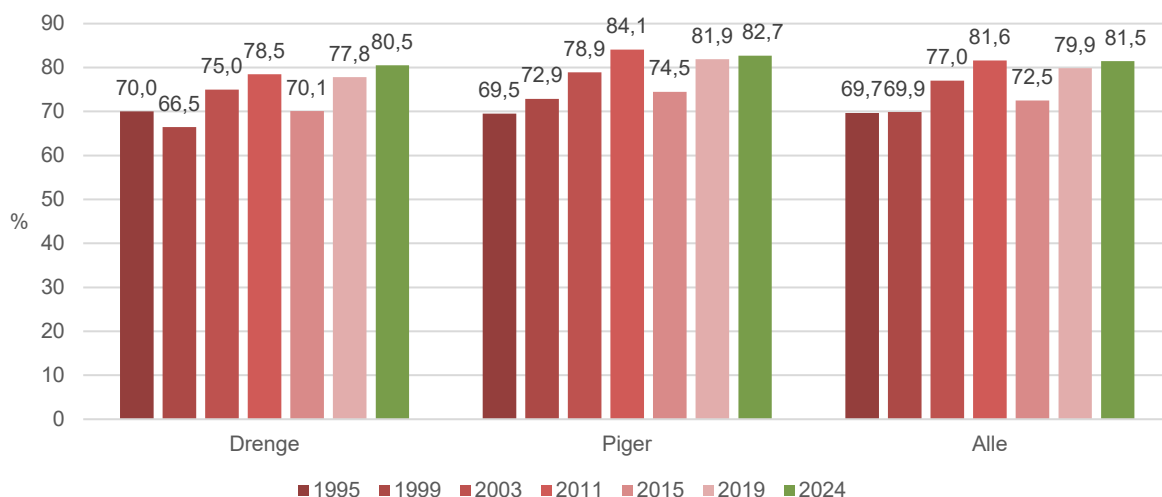
I alt vurderer fire ud af fem elever (81,5 %), at der er stor risiko forbundet med at ryge 1 eller flere pakker cigaretter om dagen (tabel 2.6). Andelen er lidt større blandt piger (82,7%) end blandt drenge (80,5 %). Modsat vurderer i alt 5,6 % af eleverne, at der ingen eller lille risiko er ved at ryge 1 eller flere pakker cigaretter om dagen, og opdelt på køn er andelen 6,6 % blandt drenge og 4,6 % blandt piger.

Tabel 2.6 Risikovurdering af at ryge 1 eller flere pakker cigaretter om dagen. 2024. Procent

	Drenge	Piger	Alle
Ingen risiko	4,7	3,1	3,9
Lille risiko	1,9	1,5	1,7
Nogen risiko	10,3	10,5	10,4
Stor risiko	80,5	82,7	81,5
Ved ikke	2,6	2,1	2,5
I alt	100,0	100,0	100,0
Antal svarpersoner	2.648	2.755	5.448

Antal svarpersoner for drenge og piger summerer ikke til antal svarpersoner for alle, da 45 personer angav 'andet' for køn.

I perioden fra 1995 til 2024 er der overordnet set sket en stigning i andelen, der vurderer, at der er stor risiko forbundet med at ryge 1 eller flere pakker cigaretter om dagen, fra 69,7 % til 81,5 % (figur 2.11). Andelen er stort set uændret mellem 2019 (79,9 %) og 2024 (81,5 %). Der ses ingen udtalte forskelle i udviklingen mellem drenge og piger.

Figur 2.11 Andel, der vurderer, at der er stor risiko forbundet med at ryge 1 eller flere pakker cigaretter om dagen. 1995-2024. Procent

Tabel 2.7 viser sammenhængen mellem, hvor meget eleverne vurderer, at man risikerer at skade sig selv, hvis man ryger 1 eller flere pakker cigaretter om dagen, opdelt på hvorvidt de selv ryger cigaretter dagligt. I alt mener 73,2 % af eleverne, der ryger cigaretter dagligt, at det er forbundet med stor risiko at ryge 1 eller flere pakker cigaretter om dagen. Den tilsvarende andel blandt elever, som ikke ryger cigaretter dagligt, er 81,8 %. Blandt elever, der ryger cigaretter dagligt, vurderer 7,6 %, at der er ingen eller lille risiko forbundet med at ryge 1 eller flere pakker cigaretter om dagen. Blandt dem, der ikke ryger cigaretter dagligt, er den tilsvarende andel 5,5 %.

Tabel 2.7 Risikovurdering af at ryge 1 eller flere pakker cigaretter om dagen, opdelt på elevens rygestatus. 2024. Procent

	Ryger dagligt	
	Ja	Nej
Ingen risiko	3,7	3,9
Lille risiko	3,9	1,6
Nogen risiko	19,0	10,1
Stor risiko	73,2	81,8
Ved ikke	0,3	2,6
I alt	100,0	100,0
Antal svarpersoner	178	5.270

Vennernes brug

Tabel 2.8 viser fordelingen af elevernes svar på, hvor mange af deres venner, de har på fornemmelsen, der ryger cigaretter. I alt angiver 27,6 %, at ingen af deres venner ryger cigaretter, mens 8,7 % angiver, at de fleste eller alle af deres venner ryger cigaretter. Andelen, der angiver, at de fleste eller alle af deres venner ryger cigaretter, er lidt større blandt piger (9,7 %) end blandt drenge (7,7 %).

Tabel 2.8 Hvor mange af elevernes venner, de har på fornemmelsen, der ryger cigaretter. 2024. Procent

	Drenge	Piger	Alle
Ingen	30,5	24,8	27,6
Få	43,4	43,2	43,3
En del	18,5	22,2	20,4
De fleste	7,1	9,1	8,1
Alle	0,6	0,6	0,6
I alt	100,0	100,0	100,0
Antal svarpersoner	2.563	2.709	5.314

Antal svarpersoner for drenge og piger summerer ikke til antal svarpersoner for alle, da 42 personer angav 'Andet' for køn.

I perioden fra 2003 til 2024 er der sket en markant stigning i andelen af elever, der angiver, at ingen af deres venner ryger cigaretter, fra 3,5 % til 27,6 % (tabel 2.9). Tabellen viser endvidere, at der i samme periode overordnet set er sket et fald i andelen, der angiver, at de fleste eller alle af deres venner ryger cigaretter (fra 28,1 % til 8,7 %), dog fraset en stigning mellem 2015 og 2019.

Tabel 2.9 Hvor mange af elevernes venner, de har på fornemmelsen, der ryger cigaretter. 2003-2024. Procent

	2003	2011	2015	2019	2024
Ingen	3,5	6,4	14,0	11,3	27,6
Få	18,9	25,0	42,6	34,9	43,3
En del	49,4	44,4	31,5	36,2	20,4
De fleste	27,1	23,3	11,0	16,0	8,1
Alle	1,0	0,9	0,8	1,5	0,6
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Antal svarpersoner	2.512	2.162	1.653	2.429	5.314

Andre former for tobaks- og nikotinprodukter

Tilgængelighed

Eleverne blevet også spurgt om brug og tilgængelighed af andre former for tobaks- og nikotinprodukter, herunder e-cigaretter, røgfri nikotinprodukter, vandpibe og opvarmet tobak. De er således blandt andet blevet spurgt til, hvor svært de vurderer, at det vil være at få fat i de forskellige former for tobaks- og nikotinprodukter, hvis de var interesseret. I alt vurderer fire ud af fem af eleverne (82,2 %), at det er let eller meget let at få fat i e-cigaretter (eksempelvis vapes eller Puff bars) (tabel 2.10). Andelen er lidt større blandt piger (83,5 %) end blandt drenge (81,1 %).

Hvad angår tilgængeligheden af røgfri nikotinprodukter (eksempelvis snus, nikotinposer og tyggetobak), vurderer omtrent fire ud af fem elever (78,6 %), at produkterne er lette eller meget lette at få fat i, hvis de var interesseret. Der ses ingen forskel i andelen mellem drenge og piger.

I alt vurderer hver tredje elev (33,0 %), at det vil være let eller meget let at få fat i vandpibe, hvis de var interesseret. Andelen er større blandt drenge (38,0 %) end blandt piger (28,4 %).

For opvarmet tobak (eksempelvis varm tobak, 'heated tobacco' og 'heat sticks') er der omtrent én ud af fem elever (18,7 %), der vurderer, at det vil være let eller meget let at få fat i, hvis de var interesseret. Andelen er større blandt drenge (22,8 %) end blandt piger (14,7 %).

Tabel 2.10 Vurdering af mulighed for at få fat i henholdsvis e-cigaretter (eksempelvis vapes eller Puff bars), røgfri nikotinprodukter, vandpipe og opvarmet tobak, hvis eleverne var interesseret. 2024. Procent

		Umuligt	Meget svært	Svært	Let	Meget let	Ved ikke	I alt	Antal svarpersoner
E-cigaretter	Drenge	4,5	2,8	6,0	25,8	55,3	5,6	100,0	2.665
	Piger	1,7	3,5	7,3	31,1	52,4	4,0	100,0	2.770
	Alle	3,2	3,2	6,6	28,5	53,7	4,8	100,0	5.480
Røgfri nikotinprodukter	Drenge	4,4	3,1	6,8	27,7	51,0	7,1	100,0	2.655
	Piger	2,7	4,6	8,7	32,6	46,2	5,2	100,0	2.764
	Alle	3,6	3,9	7,7	30,3	48,3	6,2	100,0	5.464
Vandpipe	Drenge	5,8	10,7	28,9	24,6	13,4	16,6	100,0	2.662
	Piger	5,4	15,6	30,1	21,6	6,8	20,5	100,0	2.763
	Alle	5,7	13,3	29,4	23,1	9,9	18,7	100,0	5.470
Opvarmet tobak	Drenge	9,5	13,2	23,6	15,5	7,2	30,9	100,0	2.663
	Piger	8,9	18,3	25,3	10,9	3,8	32,8	100,0	2.765
	Alle	9,3	15,8	24,3	13,2	5,5	31,8	100,0	5.473

Antal svarpersoner for drenge og piger summerer ikke til antal svarpersoner for alle, da 45 personer angav 'Andet' for køn.

Brug

Tabel 2.11 viser andelen, der har brugt henholdsvis e-cigaretter, røgfri nikotinprodukter (eksempelvis snus, nikotinposer og tyggetobak), vandpipe og opvarmet tobak (varm tobak). I alt angiver 40,2 % af eleverne, at de har prøvet e-cigaretter. Andelen er større blandt pigerne (44,8 %) end blandt drengene (35,6 %). Endvidere viser tabellen, at omtrent én ud af fem drenge (18,5 %) og én ud af fire piger (26,1 %) har brugt e-cigaretter i løbet af de sidste 30 dage.

I alt angiver 24,0 % af eleverne, at de har prøvet røgfri nikotinprodukter. Andelen er omtrent den samme blandt drenge (25,0 %) og piger (23,2 %). Samlet set angiver 12,1 % af eleverne, at de har brugt disse produkter i løbet af de sidste 30 dage, og andelen er lidt større blandt drenge (13,9 %) end blandt piger (10,5 %).

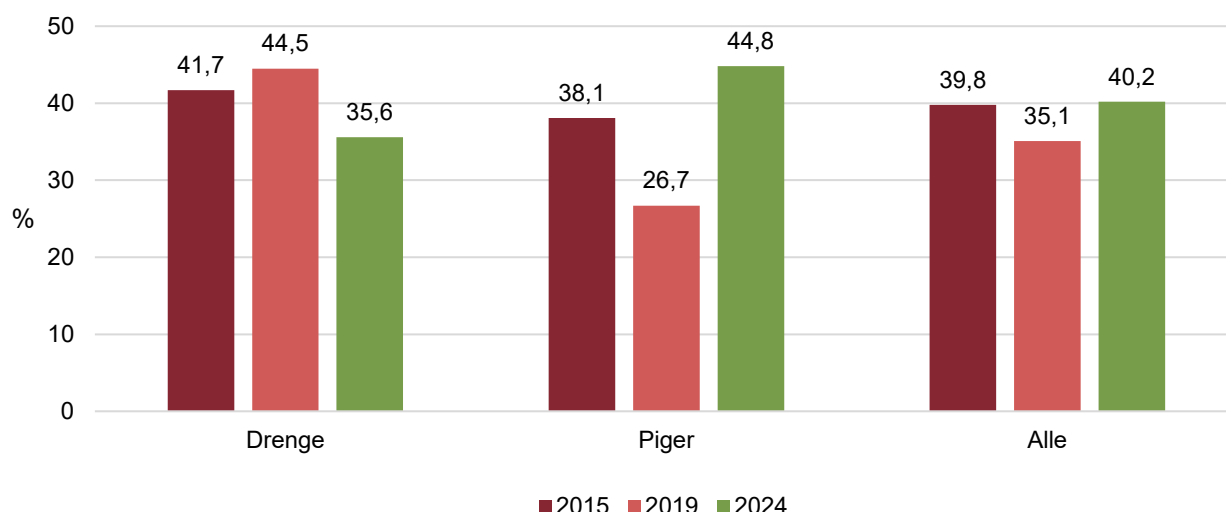
I alt angiver 11,7 % af eleverne, at de har prøvet at ryge vandpipe. Andelen er større blandt drenge (14,7 %) end blandt piger (8,7 %). I alt svarer 8,1 % af eleverne, at de har røget vandpipe i løbet af de sidste 12 måneder, med en større andel blandt drenge (10,4 %) end blandt piger (5,7 %).

Tabellen viser endvidere, at i alt 2,7 % af eleverne har brugt opvarmet tobak, hvor andelen er 3,6 % blandt drenge og 1,8 % blandt piger. Samlet set har 1,9 % af eleverne brugt varm tobak inden for de sidste 12 måneder. Andelen er her 2,4 % blandt drenge og 1,3 % blandt piger.

Tabel 2.11 Andel, der har brugt henholdsvis e-cigaretter, røgfri nikotinprodukter, vandpibe og opvarmet tobak. 2024. Procent

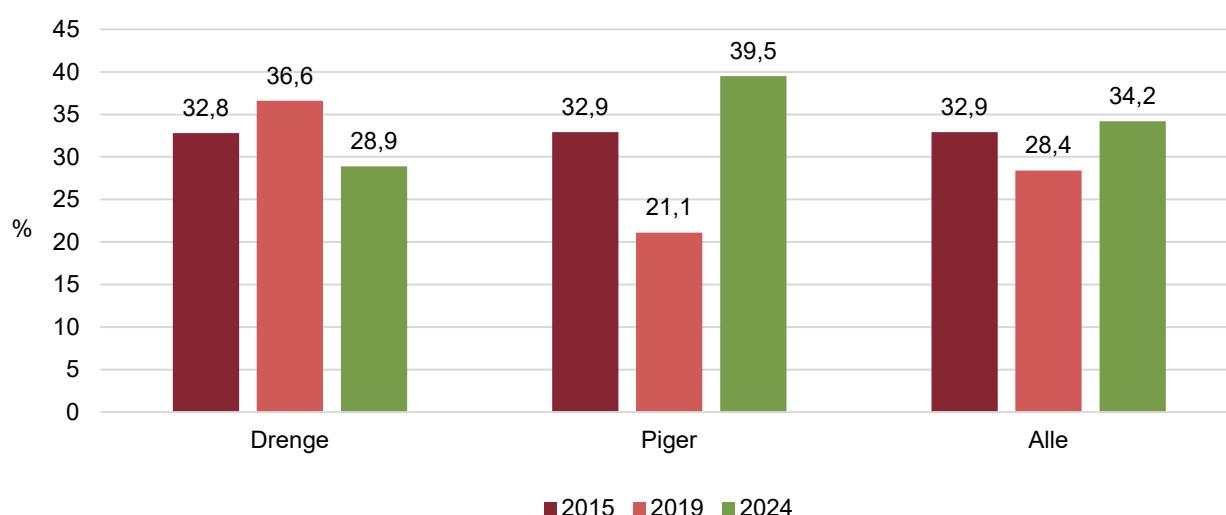
		I løbet af de sidste 30 dage	I løbet af de sidste 12 måneder	For mere end 12 måneder siden	Aldrig	I alt
E-cigaretter	Drenge	18,5	10,4	6,7	64,4	100,0
	Piger	26,1	13,4	5,3	55,2	100,0
	Alle	22,4	11,9	6,0	59,8	100,0
Røgfri nikotinprodukter	Drenge	13,9	8,0	3,1	75,0	100,0
	Piger	10,5	8,3	4,4	76,8	100,0
	Alle	12,1	8,1	3,8	76,0	100,0
Vandpibe	Drenge	2,4	8,0	4,3	85,2	100,0
	Piger	1,6	4,1	3,0	91,3	100,0
	Alle	2,0	6,0	3,7	88,3	100,0
Opvarmet tobak	Drenge	1,3	1,1	1,2	96,4	100,0
	Piger	0,6	0,7	0,5	98,1	100,0
	Alle	1,0	0,9	0,8	97,3	100,0

Af figur 2.12 fremgår, at andelen, der nogensinde har brugt e-cigaretter (eksempelvis vapes eller Puff bars), overordnet set er uændret i perioden fra 2015 til 2024, dog med en stigning mellem 2019 (35,1 %) og 2024 (40,2 %). Udviklingen mellem 2019 og 2024 dækker over henholdsvis et stort fald blandt drenge og en stor stigning blandt piger. Således er andelen af piger, der nogensinde har prøvet at bruge e-cigaretter, steget fra 26,7 % i 2019 til 44,8 % i 2024, mens andelen blandt drenge er faldet fra 44,5 % til 35,6 % i samme periode.

Figur 2.12 Andel, der nogensinde har brugt e-cigaretter (eksempelvis vapes eller Puff bars). 2015-2024. Procent

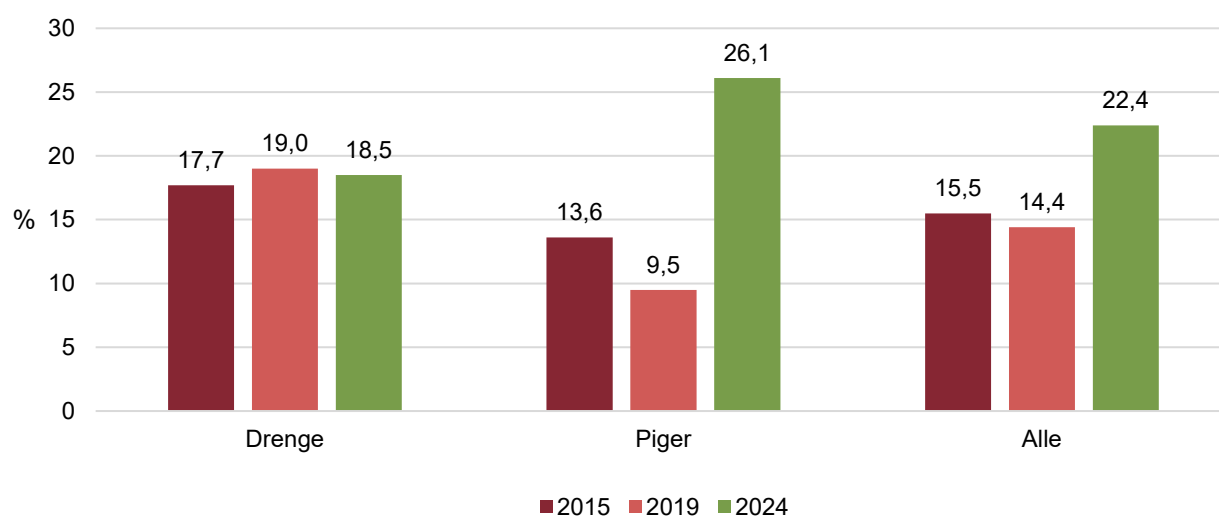
Andelen af elever, der har brugt e-cigaretter i løbet af de sidste 12 måneder, er faldet mellem 2015 (32,9 %) og 2019 (28,4 %), efterfulgt af en stigning i 2024 (34,2 %) (figur 2.13). Opdelt på køn ses det dog, at stigningen mellem 2019 og 2024 alene kan tilskrives en markant stigning blandt piger, fra 21,1 % til 39,5 %. Omvendt ses i samme periode et fald i andelen blandt drenge, fra 36,6 % til 28,9 %.

Figur 2.13 Andel, der har brugt e-cigaretter i løbet af de sidste 12 måneder. 2015-2024. Procent

Andelen af elever, der har brugt e-cigaretter de sidste 30 dage, er steget fra 15,5 % i 2015 til 22,4 % i 2024 (figur 2.14). Denne udvikling dækker over en markant stigning i andelen blandt piger mellem 2019 og 2024, fra 9,5 % til 26,1 %, mens andelen blandt drenge er omtrent den samme mellem 2015 og 2024. I alt 7,4 % af eleverne svarer, at de har brugt e-cigaretter dagligt eller næsten dagligt i løbet af de sidste 30 dage (data ikke vist). Andelen er større blandt piger (9,3 %) end blandt drenge (5,6 %).

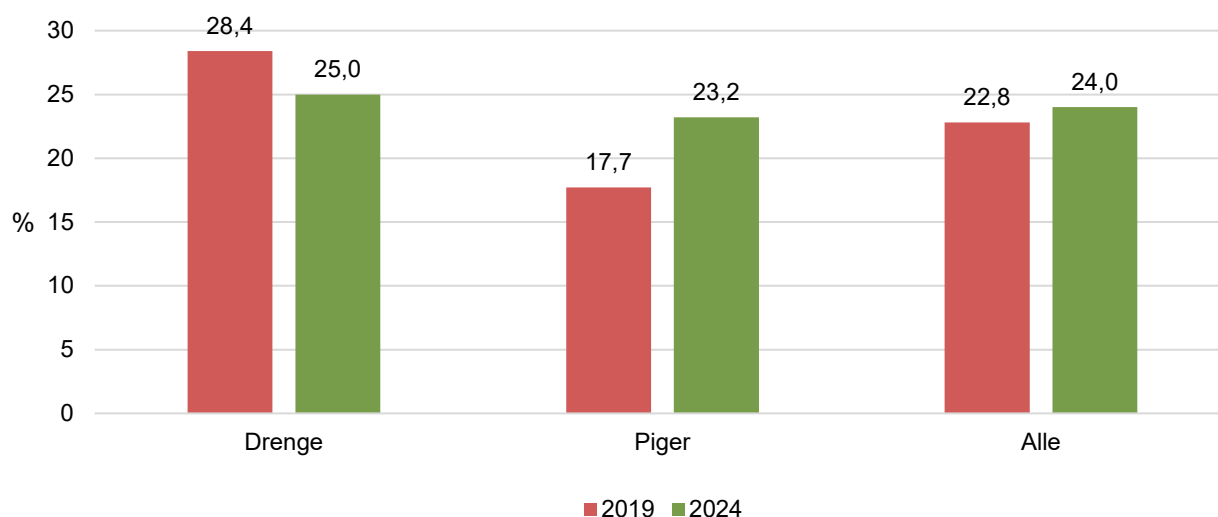
Figur 2.14 Andel, der har brugt e-cigaretter i løbet af de sidste 30 dage. 2015-2024. Procent

I forhold til figur 2.15-2.17, der omhandler udviklingen i elevernes brug af røgfri tobaks- og nikotinprodukter, skal det bemærkes, at spørgsmålet er formuleret forskelligt i undersøgelserne i 2019 og 2024. I 2019 blev eleverne således spurgt, om de havde prøvet røgfri tobak (omfatter snus, tyggetobak og tobakspastiller). Derimod blev eleverne i 2024 spurgt, om de havde prøvet røgfri nikotinprodukter (eksempelvis snus, nikotinposer og tyggetobak). På trods af disse forskelle vurderes det imidlertid, at udviklingen i brugen af disse produkter kan belyses, men dog bør fortolkes med en vis forsigtighed. I beskrivelsen af udviklingen i brugen af denne type tobaks- og nikotinprodukter omtales produkterne i det følgende som 'røgfri tobaks- og nikotinprodukter'.

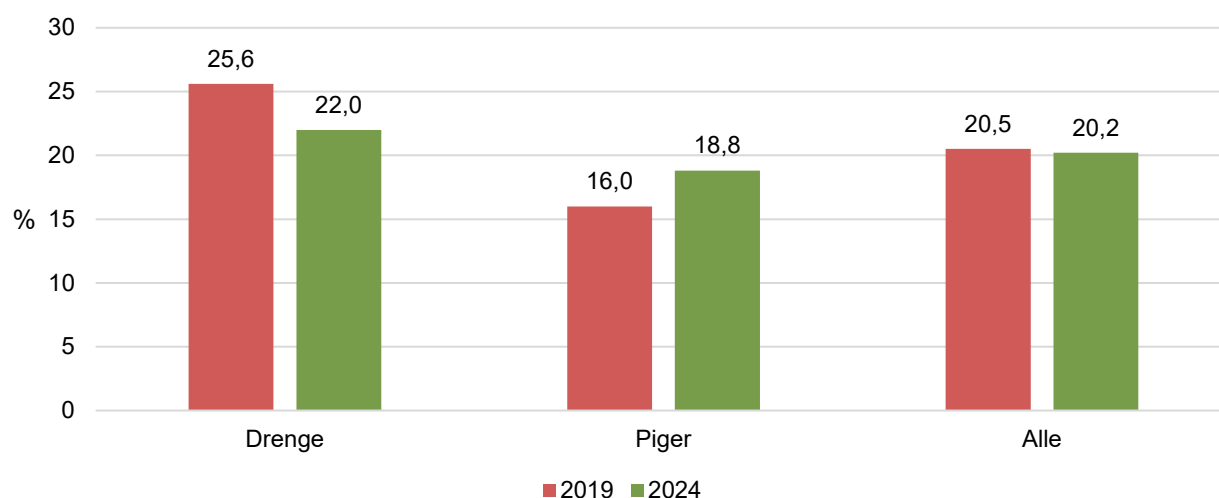
I figur 2.15 vises udviklingen i andelen, der nogensinde har brugt røgfri tobaks- og nikotinprodukter. Der ses overordnet en lille stigning i andelen, fra 22,8 % i 2019 til 24,0 % i 2024. Opdelt på køn ses et fald i andelen blandt drenge, fra 28,4 % til 25,0 %, mens der samtidig ses en stigning blandt piger, fra 17,7 % til 23,2 %.

Figur 2.15 Andel, der nogensinde har brugt røgfri tobaks- og nikotinprodukter. 2019-2024. Procent

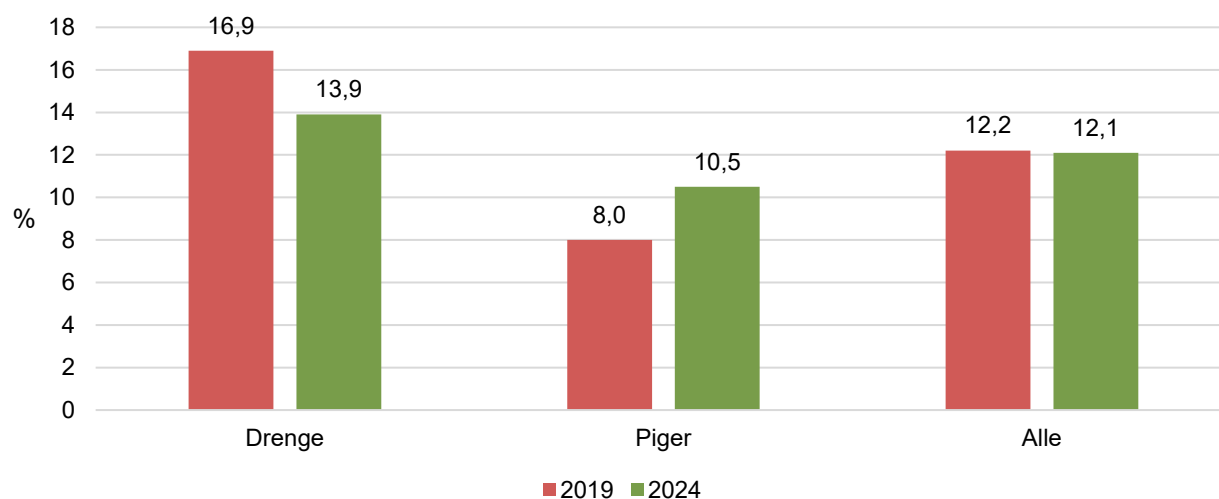
Figur 2.16 viser, at andelen, der har brugt røgfri tobaks- og nikotinprodukter i løbet af de sidste 12 måneder, overordnet set er uændret i perioden fra 2019 (20,5 %) til 2024 (20,2 %). Opdelt på køn ses det, at mens andelen er steget blandt piger (fra 16,0 % til 18,8 %), ses der blandt drenge et fald (fra 25,6 % til 22,0 %). Når udviklingen i figur 2.15 og 2.16 sammenholdes, ses det, at størstedelen af eleverne, der nogensinde har brugt røgfri tobaks- og nikotinprodukter, er begyndt i løbet af de sidste 12 måneder.

Figur 2.16 Andel, der har brugt røgfri tobaks- og nikotinprodukter i løbet af de sidste 12 måneder. 2019-2024. Procent

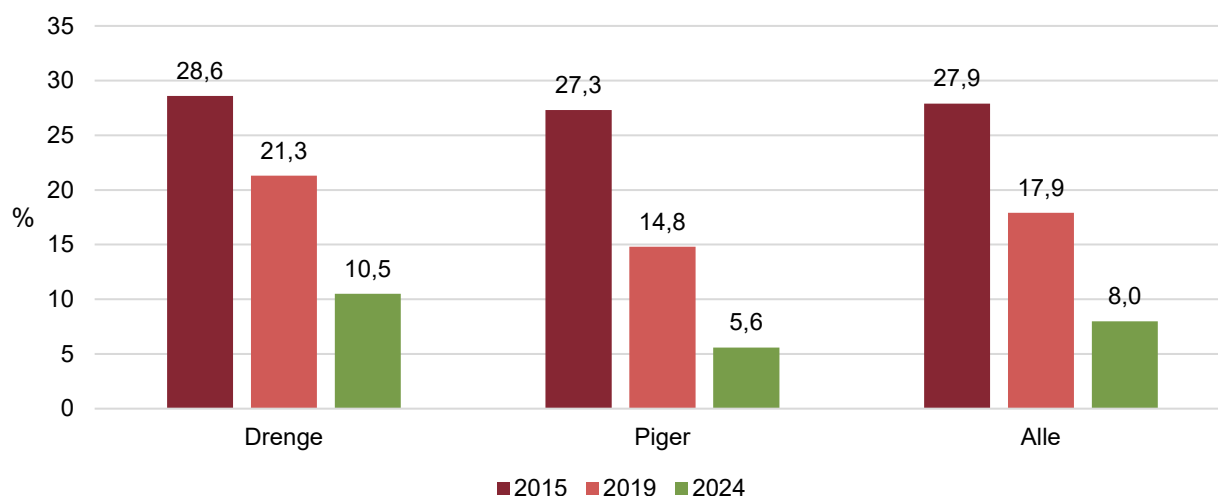

Af figur 2.17 ses det, at andelen, der har brugt røgfri tobaks- og nikotinprodukter i løbet af de sidste 30 dage, overordnet set er uændret i perioden fra 2019 (12,2 %) til 2024 (12,1 %). Opdelt på køn ses det, at andelen blandt piger er steget i løbet af perioden, fra 8,0 % til 10,5 %, mens andelen blandt drenge er faldet, fra 16,9 % til 13,9 %.

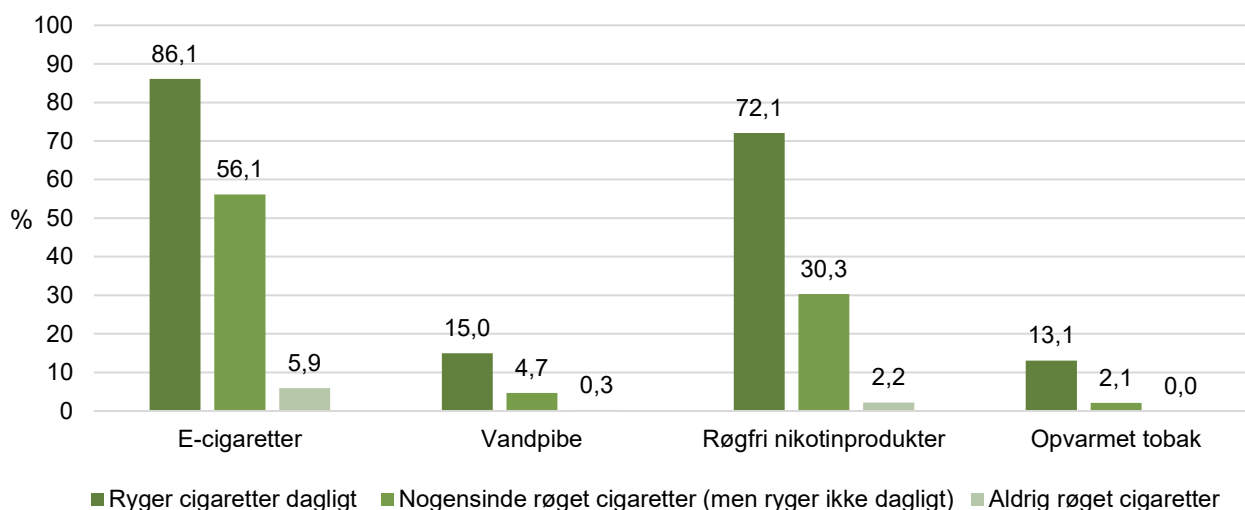
Figur 2.17 Andel, der har brugt røgfri tobaks- og nikotinprodukter i løbet af de sidste 30 dage. 2019-2024. Procent

I perioden fra 2015 til 2024 ses et markant fald i andelen af elever, der har røget vandpipe i løbet af de sidste 12 måneder, fra 27,9 % til 8,0 % (figur 2.18). Den faldende tendens ses blandt både drenge og piger, dog er faldet større blandt piger end blandt drenge.

Figur 2.18 Andel, der har røget vandpipe i løbet af de sidste 12 måneder. 2015-2024. Procent

I figur 2.19 vises andelen, der har brugt henholdsvis e-cigaretter, vandpipe, røgfri nikotinprodukter (eksempelvis snus, nikotinposer og tyggetobak) og opvarmet tobak (varm tobak) i løbet af de sidste 30 dage, opdelt på cigaretforbrug. Det fremgår, at der er en meget stærk sammenhæng. Eksempelvis har 86,1 % af eleverne, som ryger cigaretter dagligt, brugt e-cigaretter i løbet af de sidste 30 dage. Til sammenligning er andelen, der har brugt e-cigaretter i løbet af de sidste 30 dage, 5,9 % blandt elever, der aldrig har røget cigaretter. Blandt elever, som nogensinde har røget cigaretter (men som ikke ryger dagligt), er der 56,1 %, der angiver, at de har brugt e-cigaretter i løbet af de sidste 30 dage. Endvidere viser figuren, at 72,1 % af eleverne, som ryger cigaretter dagligt, har brugt røgfri nikotinprodukter i løbet af de sidste 30 dage. Blandt elever, der aldrig har røget cigaretter, er den tilsvarende andel 2,2 %.

Figur 2.19 Andel, der har brugt henholdsvis e-cigaretter, vandpipe, røgfri nikotinprodukter og opvarmet tobak i løbet af de sidste 30 dage, opdelt på cigaretforbrug. 2024. Procent

Tabel 2.12 viser udviklingen mellem 2019 og 2024 i andelen, der har brugt e-cigaretter henholdsvis i løbet af de sidste 30 dage, i løbet af de sidste 12 måneder, for mere end 12 måneder siden og aldrig, opdelt på regioner. Det ses, at andelen er størst i Region Østdanmark, både hvad angår

brug af e-cigaretter i løbet af de sidste 30 dage (25,4 %), i de sidste 12 måneder (men ikke de sidste 30 dage) (13,1 %) og for mere end 12 måneder siden (6,6 %) i 2024. Således ses den største andel, der nogensinde har brugt e-cigaretter i 2024, blandt elever i Region Østdanmark (45,1 %), mens den mindste andel ses i Region Nordjylland (32,2 %).

I perioden fra 2019 til 2024 er andelen, der nogensinde har brugt e-cigaretter, steget i de fleste regioner, dog mest markant i Region Østdanmark (fra 37,0 % til 45,1 %) og Region Syddanmark (fra 26,2 % til 40,3 %). Den eneste undtagelse er Region Midtjylland, hvor der ses et fald i andelen (fra 41,6 % til 35,1 %). Supplerende analyser, hvor der opdeles på nuværende regioner, viser, at der mellem 2019 og 2024 er sket en stigning i både Region Sjælland og Region Hovedstaden, dog mest udtalt i Region Sjælland (fra 31,2 % til 47,1 %) (data ikke vist).

Tabel 2.12 Andel, der har brugt e-cigaretter henholdsvis i løbet af de sidste 30 dage, i løbet af de sidste 12 måneder, for mere end 12 måneder siden og aldrig, opdelt på regioner. 2019-2024. Procent

	I løbet af de sidste 30 dage		I løbet af de sidste 12 måneder		For mere end 12 måneder siden		Aldrig		I alt
	2019	2024	2019	2024	2019	2024	2019	2024	
Region Østdanmark	13,2	25,4	14,7	13,1	9,1	6,6	63,0	54,9	100,0
Region Syddanmark	10,9	23,3	12,1	11,8	3,2	5,2	73,8	59,7	100,0
Region Midtjylland	18,5	18,9	17,4	10,3	5,5	5,9	58,4	64,9	100,0
Region Nordjylland	13,3	16,1	10,1	11,2	3,7	4,9	72,9	67,8	100,0

Andelen, der nogensinde har røget vandpipe i 2024, er størst blandt elever i Region Østdanmark (14,5 %) og mindst i Region Nordjylland (7,6 %) (tabel 2.13). I perioden fra 2019 til 2024 er der i alle regioner sket et fald i andelen, og det mest udtalte fald ses i Region Midtjylland (fra 28,0 % til 10,0 %). Supplerende analyser, hvor der opdeles på nuværende regioner, viser, at der i både i Region Hovedstaden og Region Sjælland er et fald i andelen, der nogensinde har røget vandpipe. Faldet er dog mest udtalt blandt eleverne i Region Hovedstaden (fra 25,3 % til 16,0 %) (data ikke vist).

Tabel 2.13 Andel, der har røget vandpipe henholdsvis i løbet af de sidste 30 dage, i løbet af de sidste 12 måneder, for mere end 12 måneder siden og aldrig, opdelt på regioner. 2019-2024. Procent

	I løbet af de sidste 30 dage		I løbet af de sidste 12 måneder		For mere end 12 måneder siden		Aldrig		I alt
	2019	2024	2019	2024	2019	2024	2019	2024	
Region Østdanmark	5,7	2,4	10,7	7,7	7,3	4,4	76,2	85,5	100,0
Region Syddanmark	7,5	0,9	10,5	5,1	4,2	3,8	77,8	90,2	100,0
Region Midtjylland	6,7	2,5	16,0	5,0	5,3	2,6	72,0	90,0	100,0
Region Nordjylland	4,8	1,1	8,0	3,5	7,5	3,0	79,7	92,4	100,0

I tabel 2.14 ses andelen af elever, der har brugt røgfri tobaks- og nikotinprodukter, opdelt på regioner, og det fremgår, at den største andel, der i 2024 nogensinde har brugt disse produkter, ses blandt elever i Region Østdanmark (28,7 %). De mindste andele ses i Region Nordjylland (18,7 %)

og Region Midtjylland (19,0 %). Fra 2019 til 2024 er andelen steget i alle regioner, undtaget i Region Nordjylland, hvor der ses et fald. Supplerende analyser, hvor der opdeles på nuværende regioner, viser, at andelen, der nogensinde har brugt røgfri tobaks- og nikotinprodukter, er steget både i Region Hovedstaden og Region Sjælland, dog mest udtalt i sidstnævnte (fra 23,3 % til 30,7 %) (data ikke vist).

Tabel 2.14 Andel, der har brugt røgfri nikotin/tobaksprodukter henholdsvis i løbet af de sidste 30 dage, i løbet af de sidste 12 måneder, for mere end 12 måneder siden og aldrig, opdelt på regioner. 2019-2024. Procent

	I løbet af de sidste 30 dage		I løbet af de sidste 12 måneder		For mere end 12 måneder siden		Aldrig		I alt
	2019	2024	2019	2024	2019	2024	2019	2024	
Region Østdanmark	13,6	15,2	10,3	9,9	2,6	3,6	73,5	71,3	100,0
Region Syddanmark	10,5	11,2	7,6	8,3	2,9	3,8	79,1	76,6	100,0
Region Midtjylland	9,2	8,7	5,6	6,1	1,5	4,2	83,8	81,0	100,0
Region Nordjylland	17,2	11,2	5,4	5,3	1,1	2,3	76,3	81,3	100,0

Risikovurdering

Eleverne er blevet spurgt om, hvor meget de tror, man risikerer at skade sig selv (fysisk eller på anden måde), hvis man bruger andre former for tobaks- og nikotinprodukter. Tabel 2.15 viser elevernes risikovurdering af at bruge e-cigaretter dagligt. I alt 60,2 % af eleverne vurderer, at der er en stor risiko forbundet ved at bruge e-cigaretter dagligt, hvor andelen er lidt større blandt piger (62,2 %) end blandt drenge (58,3 %). Omvendt vurderer 8,7 %, at der er ingen eller lille risiko er. Andelen er lidt større blandt drenge (9,5 %) end blandt pigerne (7,8 %).

Tabel 2.15 Risikovurdering af at bruge e-cigaret dagligt. 2024. Procent

	Drenge	Piger	Alle
Ingen risiko	4,5	2,5	3,5
Lille risiko	5,0	5,3	5,2
Nogen risiko	29,2	27,4	28,1
Stor risiko	58,3	62,2	60,2
Ved ikke	3,1	2,7	3,0
I alt	100,0	100,0	100,0
Antal svarpersoner	2.650	2.752	5.447

Antal svarpersoner for drenge og piger summerer ikke til antal svarpersoner for alle, da 45 personer angav 'Andet' for køn.

Tabel 2.16 viser sammenhængen mellem, hvor meget eleverne vurderer, at man risikerer at skade sig selv, hvis man bruger e-cigaretter dagligt, og hvorvidt de selv ryger cigaretter dagligt. I alt mener 56,7 % af eleverne, der ryger cigaretter dagligt, at det er forbundet med stor risiko at bruge e-cigaretter dagligt. Den tilsvarende andel blandt elever, som ikke ryger cigaretter dagligt, er 60,3 %. Omvendt vurderer 13,4 % af eleverne, der ryger cigaretter dagligt, at der ingen eller lille risiko er forbundet med at bruge e-cigaretter dagligt, mens andelen er 8,6 % blandt dem, der ikke ryger cigaretter dagligt.

Tabel 2.16 Risikovurdering af at ryge e-cigaretter dagligt, opdelt på elevens rygestatus. 2024. Procent

	Ryger dagligt	
	Ja	Nej
Ingen risiko	5,3	3,5
Lille risiko	8,1	5,1
Nogen risiko	27,9	28,1
Stor risiko	56,7	60,3
Ved ikke	2,0	3,0
I alt	100,0	100,0
Antal svarpersoner	177	5.270

Tabel 2.17 viser elevernes risikovurdering af at bruge røgfri nikotinprodukter en gang imellem. I alt vurderer 13,7 % af eleverne, at der er stor risiko ved at bruge røgfri nikotinprodukter en gang imellem. Andelen er omtrent den samme blandt drenge (14,5 %) og blandt piger (13,2 %). Omvendt vurderer i alt 40,2 % af eleverne, at der er ingen eller lille risiko forbundet med at bruge produkterne en gang imellem. Andelen er større blandt drenge (45,9 %) end blandt piger (35,9 %).

Tabel 2.17 Risikovurdering af at bruge røgfri nikotinprodukter en gang imellem. 2024. Procent

	Drenge	Piger	Alle
Ingen risiko	9,0	5,6	7,3
Lille risiko	35,9	30,3	32,9
Nogen risiko	36,8	46,6	42,0
Stor risiko	14,5	13,2	13,7
Ved ikke	3,8	4,3	4,2
I alt	100,0	100,0	100,0
Antal svarpersoner	2.649	2.757	5.451

Antal svarpersoner for drenge og piger summerer ikke til antal svarpersoner for alle, da 45 personer angav 'Andet' for køn.

Tabel 2.18 viser sammenhængen mellem, hvor meget eleverne vurderer, at man risikerer at skade sig selv, hvis man bruger røgfri nikotinprodukter en gang imellem, og hvorvidt de selv ryger cigaretter dagligt. I alt svarer 8,5 % af eleverne, der ryger cigaretter dagligt, at det er forbundet med stor risiko at bruge røgfri nikotinprodukter en gang imellem. Den tilsvarende andel blandt elever, som ikke ryger cigaretter dagligt, er 13,9 %. Omvendt vurderer 66,8 % af eleverne, der ryger cigaretter dagligt, at der er ingen eller lille risiko forbundet med brug af produkterne en gang imellem, mens andelen blandt dem, der ikke ryger cigaretter dagligt, er 39,4 %.

Tabel 2.18 Risikovurdering af at bruge røgfri nikotinprodukter en gang imellem, opdelt på elevens rygestatus. 2024. Procent

	Ryger dagligt	
	Ja	Nej
Ingen risiko	15,1	7,1
Lille risiko	51,7	32,3
Nogen risiko	24,0	42,5
Stor risiko	8,5	13,9
Ved ikke	0,8	4,3
I alt	100,0	100,0
Antal svarpersoner	178	5.273

Tabel 2.19 viser elevernes risikovurdering af at bruge røgfri nikotinprodukter jævnligt. Der er i alt 53,5 % af eleverne, der vurderer, at der er stor risiko ved at bruge røgfri nikotinprodukter jævnligt, og andelen er større blandt piger (58,7 %) end blandt drenge (48,2 %). Omvendt vurderer 12,2 % af eleverne, at der er ingen eller lille risiko ved at bruge røgfri nikotinprodukter jævnligt. Andelen er større blandt drenge (14,7 %) end blandt piger (9,8 %).

Tabel 2.19 Risikovurdering af at bruge røgfri nikotinprodukter jævnligt. 2024. Procent

	Drenge	Piger	Alle
Ingen risiko	5,5	3,5	4,5
Lille risiko	9,2	6,3	7,7
Nogen risiko	33,1	27,8	30,4
Stor risiko	48,2	58,7	53,5
Ved ikke	3,9	3,7	3,9
I alt	100,0	100,0	100,0
Antal svarpersoner	2.648	2.756	5.449

Antal svarpersoner for drenge og piger summerer ikke til antal svarpersoner for alle, da 45 personer angav 'Andet' for køn.

Tabel 2.20 viser sammenhængen mellem, hvor meget eleverne vurderer, at man risikerer at skade sig selv, hvis man bruger røgfri nikotinprodukter jævnligt, og hvorvidt de selv ryger cigaretter dagligt. I alt svarer 30,9 % af eleverne, der ryger cigaretter dagligt, at det er forbundet med stor risiko at bruge røgfri nikotinprodukter jævnligt. Den tilsvarende andel blandt elever, som ikke ryger cigaretter dagligt, er 54,2 %. Blandt elever, der ryger cigaretter dagligt, vurderer 30,6 %, at der er ingen eller lille risiko forbundet med at bruge af disse produkter jævnligt, mens andelen blandt dem, der ikke ryger cigaretter dagligt, er 11,6 %.

Tabel 2.20 Risikovurdering af at bruge nikotinprodukter jævnligt, opdelt på elevens rygestatus. 2024. Procent

	Ryger dagligt	
	Ja	Nej
Ingen risiko	8,0	4,4
Lille risiko	22,6	7,2
Nogen risiko	38,0	30,1
Stor risiko	30,9	54,2
Ved ikke	0,5	4,0
I alt	100,0	100,0
Antal svarpersoner	176	5.273

Vennernes brug

Eleverne blev også blevet spurgt om, hvor mange af deres venner, de har på fornemmelsen, bruger de forskellige tobaks- og nikotinprodukter. En ud af fem elever (19,2 %) mener, at ingen af deres venner bruger e-cigaretter (tabel 2.21). Andelen er større blandt drenge (23,9 %) end blandt pigerne (14,6 %). Endvidere vurderer også omtrent én ud af fem (19,1 %), at de fleste eller alle deres venner bruger e-cigaretter. Andelen er større blandt piger (23,4 %) end blandt drenge (14,7 %).

Tabel 2.21 Hvor mange af elevernes venner, de har på fornemmelsen, der bruger e-cigaretter. 2024. Procent

	Drenge	Piger	Alle
Ingen	23,9	14,6	19,2
Få	32,4	29,0	30,7
En del	30,0	33,1	30,9
De fleste	13,7	21,6	17,6
Alle	1,0	1,8	1,5
I alt	100,0	100,0	100,0
Antal svarpersoner	2.548	2.708	5.292

Antal svarpersoner for drenge og piger summerer ikke til antal svarpersoner for alle, da 36 personer angav 'Andet' for køn.

Referencer

1. Board on Population Health Public Health Practice, Committee on the Public Health Implications of Raising the Minimum Age for Purchasing Tobacco Products, Institute of Medicine. Public Health Implications of Raising the Minimum Age of Legal Access to Tobacco Products. 1 ed. Kwan LY, Stratton K, Bonnie RJ, red. Washington D.C: National Academies Press; 2015.
2. World Health Organization. Tobacco. Geneva: World Health Organization, 2023. Tilgået 3/4-2025: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/tobacco>.
3. World Health Organization. Hooking the next generation: how the tobacco industry captures young customers. Geneva: World Health Organization; 2024.
4. Schramm S, Bramming M, Davidsen M, Jensen HAR, Tolstrup J. Sygdomsbyrden i Danmark - risikofaktorer. København: Statens Institut for Folkesundhed, SDU, for Sundhedsstyrelsen, 2022.
5. Castro EM, Lotfipour S, Leslie FM. Nicotine on the developing brain. *Pharmacol Res.* 2023;190:106716.
6. Vestbo J, Andreassen JT, Bast LS, Lund L, Pisinger C. Nikotinbrug blandt børn og unge. Konsekvenser og forebyggelse. København: Vidensråd for Forebyggelse; 2022.
7. Jensen HAR, Udesen CH, Ekholm O. Den Europæiske Rusmiddelundersøgelsen (ESPAD) 2019: Rusmiddeladfærd blandt skoleelever i 9. klasse i Danmark og udviklingen siden 1995. Statens Institut for Folkesundhed, SDU, for Sundhedsstyrelsen, 2020.
8. Charrier L, van Dorsselaer S, Canale N, Baska T, Kilibarda B, Comoretto RI, et al. A focus on adolescent substance use in Europe, central Asia and Canada - Health Behaviour in School-aged Children international report from the 2021/2022 survey. Copenhagen: WHO Regional Office for Europe, 2024.
9. Sahu R, Shah K, Malviya R, Paliwal D, Sagar S, Singh S, et al. E-Cigarettes and associated health risks: An update on cancer potential. *Adv Respir Med.* 2023;91:516-31.
10. Perelman J, Leão T, Kunst AE. Smoking and school absenteeism among 15- to 16-year-old adolescents: a cross-section analysis on 36 European countries. *Eur J Public Health.* 2019;29:778-84.
11. Wellman RJ, Dugas EN, Dutczak H, O'Loughlin EK, Datta GD, Lauzon B, O'Loughlin J. Predictors of the onset of cigarette smoking: A systematic review of longitudinal population-based studies in youth. *Am J Prev Med.* 2016;51:767-78.
12. Kjeld SG, Andersen S, Andersen A, Glenstrup S, Lund L, Danielsen D, Bast LS. Who are the young users of tobacco products? Prevalence and characteristics of Danish adolescents who have either smoked cigarettes, used alternative tobacco products, or used both. *Nord Stud Alcohol Dr.* 2021;38:555-72.
13. Santini ZI, Meilstrup C, Hinrichsen C, Nielsen L, Koyanagi A, Koushede V, et al. Associations between multiple leisure activities, mental health and substance use among adolescents in Denmark: A nationwide cross-sectional study. *Front Behav Neurosci.* 2020;14:593340.
14. World Health Organization. WHO global report on trends in prevalence of tobacco use 2000-2030. Geneva: World Health Organization; 2024.
15. ESPAD Group. ESPAD Report 2019: Results from the European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs. Luxembourg: EMCDDA Joint Publications, Publications Office of the European Union, 2020.
16. Johnston L, Miech RA, Patrick ME, O'Malley PM, Schulenberg JE, Bachman JG. Monitoring the Future national survey results on drug use 1975-2022: Overview, key findings on adolescent drug use. Institute for Social Research, University of Michigan; 2023.

17. Gali K, Kastaun S, Pischke CR, Kotz D. Trends and consumption patterns in the use of e-cigarettes among adolescents and young adults in Germany (the DEBRA study). *Addict Behav.* 2022;133:107375.
18. Madsen KR, Ibáñez Román JE, Damsgaard MT, Holstein B, Kristoffersen MJ, Pedersen TP, et al. Skolebørnsundersøgelsen 2022: Helbred, trivsel og sundhedsadfærd blandt skoleelever i 5., 7., og 9. klasse i Danmark. København: Statens Institut for Folkesundhed, SDU, 2023.
19. Arp S, Lund L, Bast LS. §RØG - En undersøgelse af tobak, adfærd og regler. København: Statens Institut for Folkesundhed, SDU, 2024.
20. Sundheds- og Ældreministeriet. Aftale: National handleplan mod børn og unges rygning. København: Sundheds- og Ældreministeriet, 2019.
21. Glahn AS, Brink A-L. Lovgivning i Danmark: København: Kræftens Bekæmpelse, 2024. Tilgået 18/3-2025: <https://www.cancer.dk/forebyg-kraeft/tobak-og-nikotin/lovgivning/danmark/>.
22. Brink A-L. Snus, tyggetobak og nikotinposer: København: Kræftens Bekæmpelse, 2025. Tilgået 18/3-2025: <https://www.cancer.dk/forebyg-kraeft/tobak-og-nikotin/nye-tobaks-og-nikotinprodukter/snus-tyggetobak-nikotinposer/>.
23. Indenrigs- og Sundhedsministeriet. En forebyggelsesplan målrettet børn og unge - tobak, nikotin og alkohol. København: Indenrigs- og Sundhedsministeriet, 2023.
24. Sikkerhedsstyrelsen. Nye krav til erhvervsdrivende inden for alkohol, nikotin og tobak. København: Sikkerhedsstyrelsen, 2024. Tilgået 20/3-2025: <https://www.sik.dk/nyheder/nye-krav-erhvervsdrivende-inden-alkohol-nikotin-og-tobak>.
25. Sundhedsstyrelsen. Unges forbrug af røgfri nikotin. En kvalitativ undersøgelse af 15-24 åriges forbrug af røgfrie tobaks- og nikotinprodukter. København: Sundhedsstyrelsen; 2022.

3 Alkohol

Et højt alkoholindtag øger risikoen for mere end 200 tilstande og sygdomme, herunder kræft, hjertekarsygdomme og leverlidelser (1). Hvert år er der omkring 2.500 alkoholrelaterede dødsfald i Danmark, heraf er tre ud af fire blandt mænd (2). De alkoholrelaterede dødsfald svarer således til en reduktion i den danske befolknings middellevetid på henholdsvis 11 måneder og 5 måneder for mænd og kvinder (2). Alkohol er det hyppigst anvendte rusmiddel, også blandt unge, og udgør derfor et væsentligt fokusområde for folkesundheden. Unges indtag af alkohol er særligt problematisk, da ungdomsårene er en periode, hvor hjernen er under udvikling og derfor er mere sårbar over for påvirkninger af rusmidler. En tidlig alkoholdebut og et højt indtag kan derfor have negative helbredskonsekvenser, som blandt andet kan påvirke den kognitive udvikling og funktion samt øge risikoen for udvikling af psykiske lidelser, såsom angst og depression (3). Derudover viser studier, at et højt alkoholindtag i ungdomsårene øger risikoen for, at det høje indtag fortsætter ind i voksenlivet, samt øger risikoen for udvikling af alkoholproblemer, herunder afhængighed (4). Yderligere har unge, der har et højt alkoholforbrug, en større risiko for at blive involveret i forskellige former for problemer, eksempelvis ulykker, konflikter, vold og ubeskyttet eller uønsket sex (5, 6). De omfattende skadelige helbredskonsekvenser af et højt alkoholindtag understreger således vigtigheden af at monitorere de unges brug af alkohol.

Unges alkoholdebut

De fleste unge har debut med indtag af alkohol omkring 13-15 årsalderen (7, 8). Flere forskellige faktorer kan være med til at påvirke unges alkoholdebut. Studier har således vist, at faktorer, der får unge til at eksperimentere med alkohol, indtage store mængder og prøve at blive fulde, er, om de har venner, der drikker, samt mængden af alkohol, vennerne drikker (9). Derudover har forældres og andre familiemedlemmers alkoholindtag også en betydning for unges alkoholindtag, ligesom unge, der har nem adgang til alkohol, har en øget risiko for et hyppigt og højt alkoholindtag (9, 10). Faktorer, der har en beskyttende indvirkning på unges indtag af alkohol og er forbundet med en senere alkoholdebut, omfatter blandt andet religion, etnicitet og forældres supervision og monitorering, eksempelvis dét at vide, hvor éns barn er (9, 10).

Den danske alkoholkultur

Den danske alkoholkultur har en række kendetegn, som danner en vigtig forståelsesramme for danske unges alkoholindtag. Kendetegnene indebærer blandt andet, at alkohol ofte indtages i sociale sammenhænge, og at der drikkes meget, når der drikkes (11). Dette gælder også blandt unge, hvor alkohol ofte drikkes sammen med venner og med et formål om at opnå en rusvirkning (11). Ungdomsårene er for mange en periode, hvor der søges accept fra jævnaldrende for at 'passe ind'. Derfor kan den eksisterende alkoholkultur påvirke de unges alkoholindtag, og hvordan unge ser sig selv og opfattes af andre. Dette understreges eksempelvis i en dansk undersøgelse blandt 8. og 9. klasseelever, som viser, at der er en højere risiko for, at eleverne selv drikker, hvis de

overvurderer deres jævnaldrendes alkoholindtag (12). Endvidere er der også en højere risiko for, at eleverne selv drikker, hvis de har en opfattelse af, at deres jævnaldrende synes, det er i orden, at unge drikker alkohol (12). Ifølge en undersøgelse fra Kræftens Bekæmpelse angiver 57 % af unge, at de har oplevet at blive presset til at drikke mere alkohol, end de havde lyst til (8). Endvidere mener 36 %, at det kan være svært at være en del af det sociale fællesskab ved sammenkomster, hvor der drikkes alkohol, hvis man ikke selv drikker (8). At fravælge alkohol som helt ung kan således betyde, at man dermed også fravælger det sociale fællesskab. En anden dansk undersøgelse viser, at 27 % blandt 15-årige mener, at de populære er dem, der drikker mest alkohol til fester, mens det gælder 11 % blandt 18-24-årige (13). Desuden angiver 8,3 % af de adspurgte 15-årige, at de gerne vil drikke mere alkohol, sammenlignet med 2 % blandt 18-24-årige. Alkohol-kulturen blandt unge kan således skabe en opfattelse af, at det at drikke alkohol er forbundet med popularitet, hvilket potentielt set kan gøre det ønskværdigt for nogen at drikke eller drikke mere alkohol. Endvidere indtager danske voksne, ligesom unge, ofte alkohol og gerne i store mængder, hvilket kan resultere i, at nogle forældre kan opleve udfordringer med at sætte og opretholde regler og rammer for deres børns alkoholforbrug (11).

Europæiske og danske unges indtag af alkohol

ESPAD-rapporten i 2019 viser et fald til laveste niveau målt i perioden fra 2003 til 2019 i andelen af europæiske unge, der henholdsvis nogensinde har drukket alkohol og har drukket alkohol inden for de sidste 30 dage (14). Endvidere ses et fald mellem 2007 og 2019 i andelen, der har rusdrukket (drukket 5 eller flere genstande ved samme lejlighed) (14). Ser man på de danske unges brug af alkohol, skiller den sig dog markant ud på en række indikatorer sammenlignet med det europæiske gennemsnit. Danske unges alkoholindtag ligger således markant højere, hvad angår andelen, der nogensinde har drukket alkohol, har drukket alkohol inden for de sidste 30 dage, har rusdrukket i løbet af de sidste 30 dage og har været fulde i løbet af de sidste 30 dage (14). Eksempelvis har 47 % af europæiske unge drukket alkohol inden for de sidste 30 dage sammenlignet med 74 % i Danmark, og 13 % har været fulde i løbet af de sidste 30 dage, hvor det er 40 % blandt danske unge (14). Desuden viser rapporten, at udviklingen i danske unges alkoholindtag er uændret siden 1995 og frem til 2019 i forhold til både andelen, der nogensinde har prøvet at drikke alkohol, og andelen, der har rusdrukket inden for de sidste 30 dage (14). Rapporten understreger således, at danske unges alkoholindtag er markant højere end blandt unge i andre europæiske lande, herunder de lande, som vi ofte sammenlignes med.

Resultater fra *Skolebørnsundersøgelsen 2022* viser, at i perioden fra 2018 til 2022 er andelen af 15-årige i Danmark, der nogensinde har prøvet at drikke alkohol, steget en smule blandt piger (fra 82 % til 85 %), mens den for drenge er uændret (84 % i begge år) (7). En lignende tendens ses for andelen, der henholdsvis har drukket alkohol den seneste uge og har været fuld mindst to gange (7).

I en anden dansk undersøgelse fra 2024, *§ALKOHOL – unges alkoholvaner og oplevelse af tilgængelighed og kontrol*, blandt 15-24-årige, ses et fald i andelen af 15-årige, der har drukket alkohol i 2024 sammenlignet med 2022 (13). Eksempelvis angiver 31 % i 2024, at de aldrig har drukket alkohol sammenlignet med 27 % i 2022. Resultaterne viser dog også, at selvom der ses et fald, er ændringen ikke statistisk signifikant i forhold til andelen af 15-årige, der har drukket 4 eller flere

genstande ved samme lejlighed, samt andelen, der drikker mere end 10 genstande ugentligt, fra 2022 til 2024 (13).

Alkohollovgivning i Danmark

Siden gennemførelsen af den seneste ESPAD-undersøgelse i 2019 er Sundhedsstyrelsen i 2022 kommet med nye skærpede anbefalinger i forhold til indtag af alkohol. Disse anbefalinger omfatter blandt andet, at børn og unge under 18 år helt frarådes at drikke alkohol (15). Desuden er anbefalingerne til genstandsgrænsen sat ned, så anbefalingen nu lyder, at man maksimalt bør indtage 10 genstande fordelt på en uge, og maksimalt 4 genstande ved samme lejlighed. Anbefalinger er som noget nyt ens for både mænd og kvinder (15).

Der er ikke tilkommet lovændringer på alkoholområdet i perioden siden den seneste ESPAD-undersøgelse i 2019 og frem til udførelsen af denne undersøgelse. Således gælder det ifølge den eksisterende lovgivning, at unge under 16 år ikke må købe drikkevarer med over 1,2 % alkohol. For de 16-17-årige er det tilladt at købe drikkevarer med en alkoholprocent på op til 16,5 % (16). Fra 18-årsalderen ophører restriktionerne, og unge må frit få serveret alkohol på udskænkingssteder, såsom restauranter, cafeer eller barer, og der er ingen restriktioner på køb af alkohol i butikker (17). Som skærpet kontrol gælder, at butikker eller udskænkingssteder skal bede om at få fremvist gyldig billedlegitimation ved tvivl om den unges alder (16).

Fra andet halvår af 2024 og dermed efter gennemførelsen af indeværende undersøgelse igangsættes regeringens forebyggelsesplan, og dermed indføres en række indsatser, der er målrettet børn og unges brug af tobak, nikotin og alkohol (18). Hvad angår alkohol, vil der i 2025 eksempelvis være øget fokus på at støtte initiativer, der fremmer fællesskaber for unge, hvor alkohol ikke er i fokus (18). Desuden vil Sikkerhedsstyrelsen føre øget kontrol med, at aldersgrænserne for salg af alkohol bliver overholdt. Til dette er der siden juli 2024 anvendt unge kontrolkøbere til at føre tilsyn med alderskontrol i fysiske butikker (19). En anden indsats, der skal forebygge unges brug af alkohol, er, at aldersgrænserne for salg af alkohol blev skærpet fra april 2025 (18, 19). De nye aldersgrænser for køb af alkohol indebærer, at man skal være fyldt 18 år for at kunne købe alkohol med mere end 6 %, mens unge under 16 år fortsat ikke ville kunne købe alkohol med mere end 1,2 % (19).

Alkohol i denne undersøgelse

I dette kapitel beskrives elevernes vurdering af tilgængeligheden af alkohol, deres brug af alkohol, deres vurdering af risikoen ved at indtage alkohol samt deres vurdering af venners brug af alkohol.

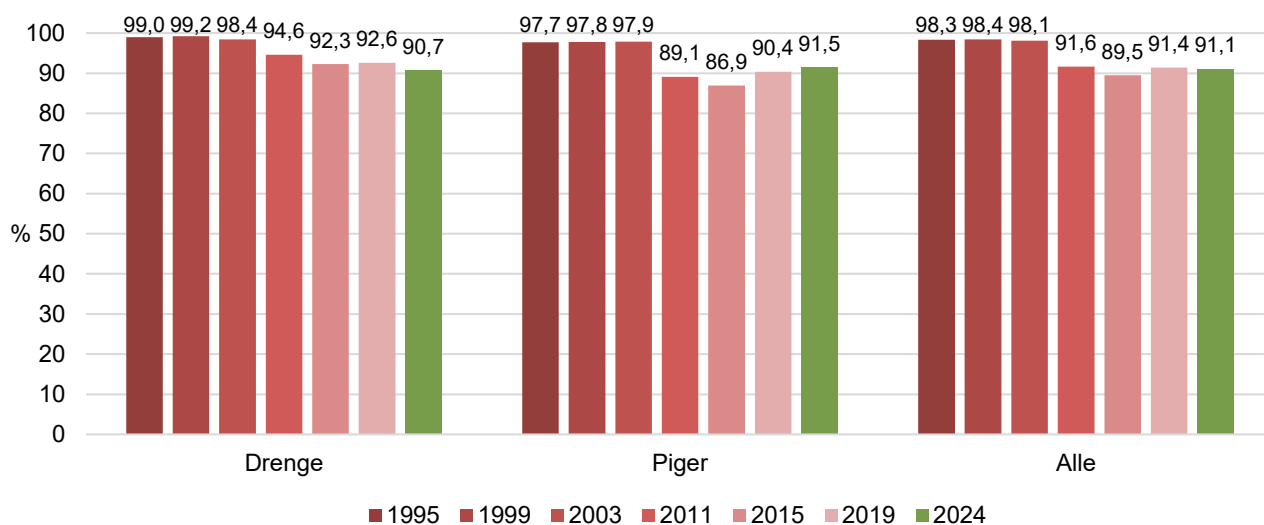
Tilgængelighed

Eleverne er blevet spurgt om, hvor svært de vurderer, at det vil være at få fat i henholdsvis øl, cider, alkoholsodavand, vin og spiritus, hvis de var interesseret. Omtrent ni ud af ti elever angiver, at det vil være meget let eller let at få fat i øl (91,1 %) og alkoholsodavand (92,3 %), hvis de var interesseret (tabel 3.1). Andelen er næsten lige så stor, når det gælder cider (86,7 %), vin (78,8 %) og spiritus (72,5 %). For alle typer af alkohol er andelen lidt større blandt piger end blandt drenge.

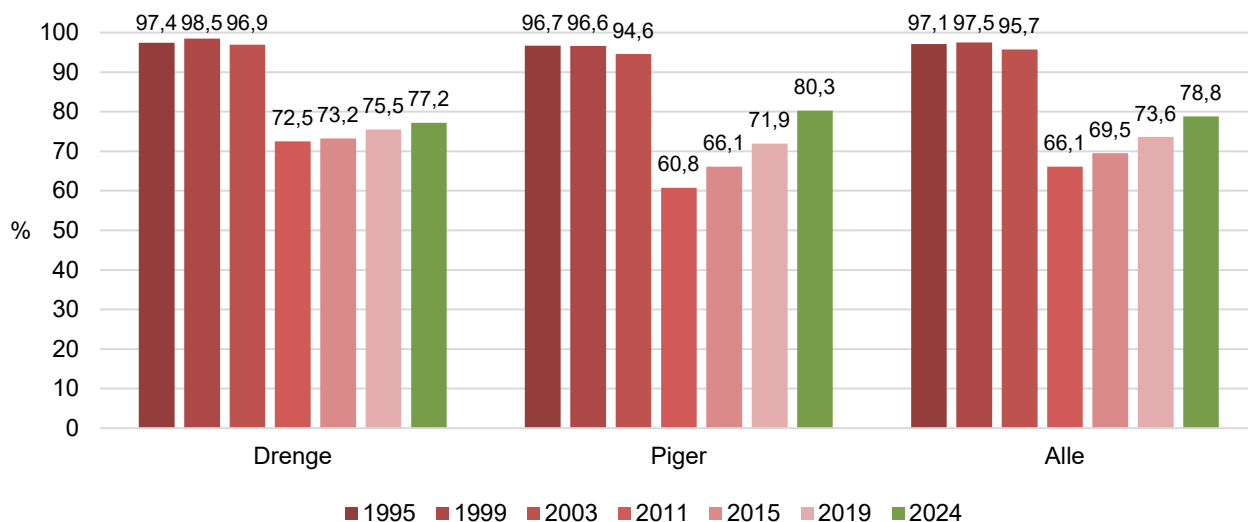
Tabel 3.1 Vurdering af mulighed for at få fat i alkohol, hvis eleverne var interesseret. 2024. Procent

		Umuligt	Meget svært	Svært	Let	Meget let	Ved ikke	I alt
Øl	Drenge	2,5	1,1	3,0	15,5	75,2	2,8	100,0
	Piger	1,5	0,6	3,4	20,7	70,8	2,9	100,0
	Alle	2,0	0,8	3,2	18,2	73,0	2,9	100,0
Cider	Drenge	2,9	1,2	3,3	15,6	68,9	8,2	100,0
	Piger	1,4	0,8	2,8	18,4	70,5	6,0	100,0
	Alle	2,1	1,0	3,0	17,1	69,6	7,2	100,0
Alkoholsodavand	Drenge	2,5	1,1	2,0	15,0	75,8	3,7	100,0
	Piger	1,3	0,5	1,8	16,1	77,6	2,7	100,0
	Alle	1,9	0,8	1,9	15,5	76,8	3,2	100,0
Vin	Drenge	3,1	2,5	12,0	27,0	50,2	5,3	100,0
	Piger	1,6	2,0	11,1	26,9	53,4	5,0	100,0
	Alle	2,3	2,2	11,4	27,0	51,8	5,2	100,0
Spiritus	Drenge	3,6	4,4	15,8	29,5	41,7	4,9	100,0
	Piger	2,1	4,0	15,3	34,0	39,7	5,0	100,0
	Alle	2,8	4,2	15,5	31,8	40,7	5,0	100,0

I perioden 2003 til 2011 falder andelen, der angiver, at de meget let eller let kan få fat i øl, hvis de var interesseret, fra 98,1 % til 91,6 %, hvorefter andelen er stort set uændret (figur 3.1). Opdelt på køn ses det, at andelen stiger en smule blandt piger fra 2015 og frem, mens andelen er stort set uændret blandt drenge. Det skal her bemærkes, at aldersgrænsen for køb af alkohol blev hævet fra 15 år til 16 år i 2004.

Figur 3.1. Andel, der angiver, at de meget let eller let kan få fat i øl, hvis de var interesseret. 1995-2024. Procent

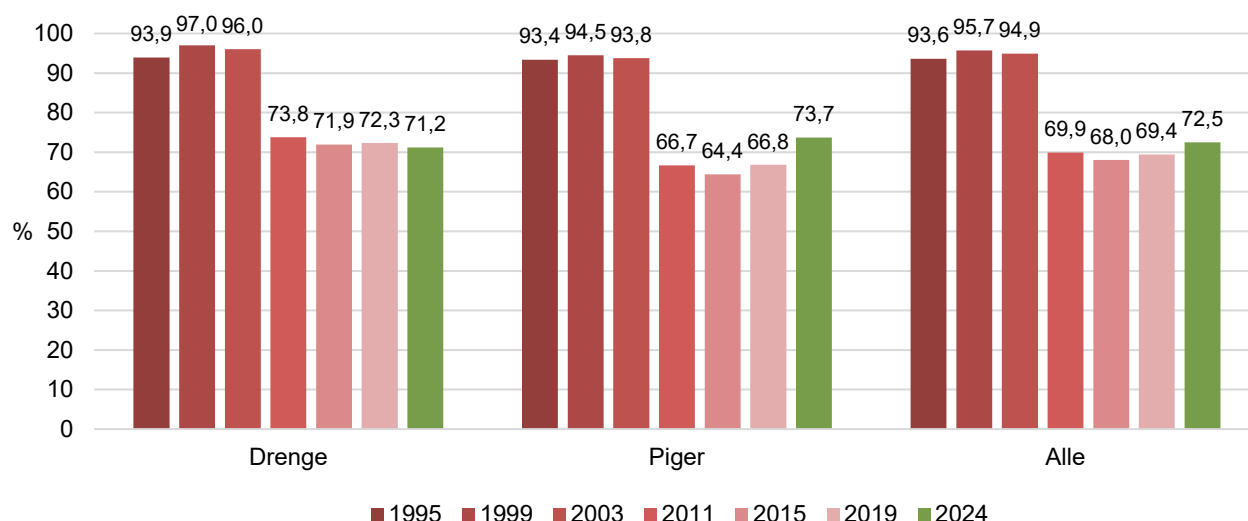
Andelen, der angiver, at de meget let eller let kan få fat i vin, hvis de var interesseret, er stort set uændret mellem 1995 (97,1 %) og 2003 (95,7 %), hvorefter der ses et markant fald til 66,1 % i 2011 (figur 3.2). Derefter ses en gradvis stigning frem mod 2024 til 78,8 %. Udviklingen følger samme mønster blandt drenge og piger, dog er stigningen siden 2011 mindre udtalt blandt drenge end blandt piger. Det skal her igen bemærkes, at aldersgrænsen for køb af alkohol blev hævet fra 15 år til 16 år i 2004.

Figur 3.2 Andel, der angiver, at de meget let eller let kan få fat i vin, hvis de var interesseret. 1995-2024. Procent

I perioden fra 2003 til 2011 falder andelen, der angiver, at de meget let eller let kan få fat i spiritus, hvis de var interesseret, fra 94,9 % til 69,9 % (figur 3.3). Herefter er andelen stort uændret, dog med en lille stigning i 2024 (72,5 %). Der ses samme mønster blandt drenge og piger, dog er det kun blandt piger, at andelen stiger mellem 2019 og 2024. Det skal her igen bemærkes, at

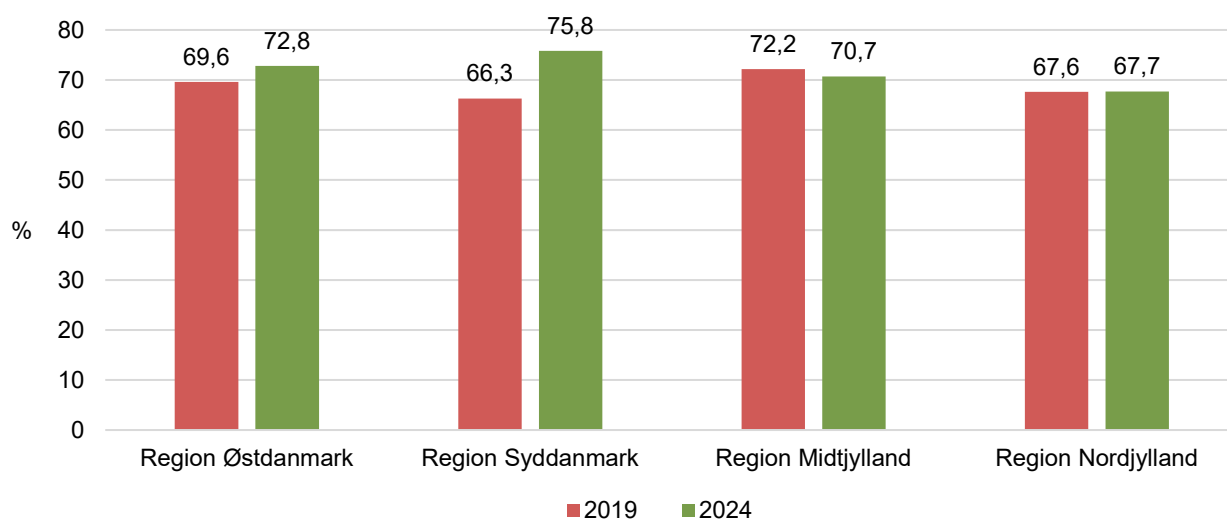
aldersgrænsen for køb af alkohol blev hævet fra 15 år til 16 år i 2004, og endvidere blev aldersgrænsen for køb af alkohol med en alkoholprocent over 16,5 % hævet til 18 år i 2011.

Figur 3.3 Andel, der angiver, at de meget let eller let kan få fat i spiritus, hvis de var interesseret. 1995-2024. Procent

Af figur 3.4 fremgår udviklingen i andelen af elever, der angiver, at de meget let eller let kan få fat i spiritus, hvis de var interesseret, fordelt på regioner. I 2024 er andelen størst i Region Syddanmark (75,8 %) og mindst i Region Nordjylland (67,7 %). Fra 2019 til 2024 er andelen steget i Region Østdanmark og Region Syddanmark, hvorimod andelen er stort set uændret i de øvrige regioner. Supplerende analyser, hvor der opdeles på nuværende regioner, viser, at andelen er steget i både Region Hovedstaden (fra 70,8 % til 72,5 %) og i Region Sjælland (fra 66,6 % til 73,5 %) (data ikke vist). Yderligere analyser viser, at andelen, der angiver, at de meget let eller let kan få fat i spiritus, hvis de var interesseret, er lidt større i tyndt befolkede områder (74,5 %) end i tæt befolkede områder (71,9 %) og medium befolkede områder (71,0 %) (data ikke vist).

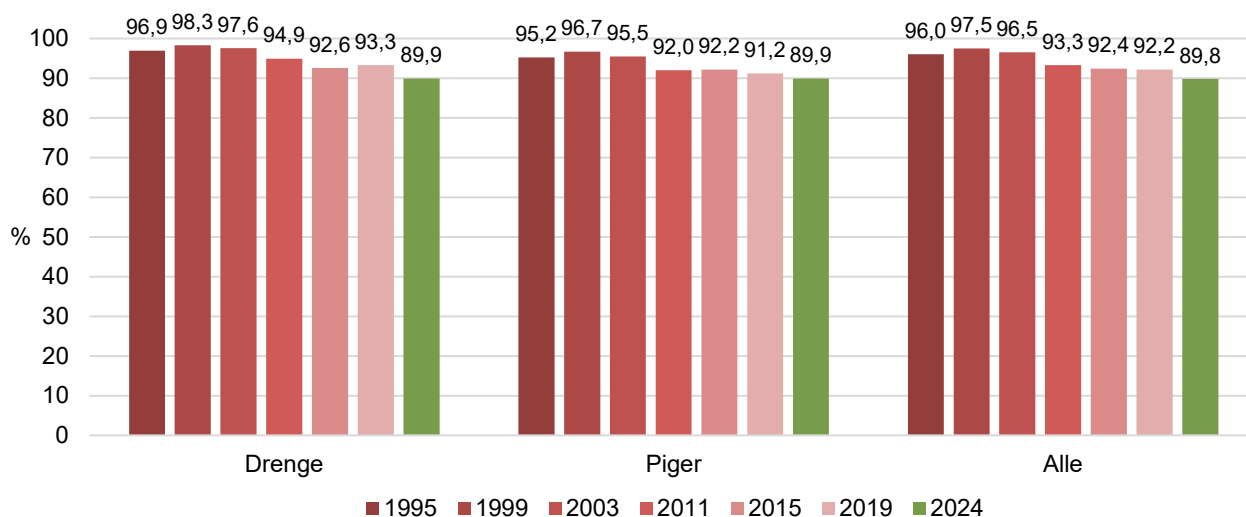
Figur 3.4 Andel, der angiver, at de meget let eller let kan få fat i spiritus, hvis de var interesseret, opdelt på regioner. 2019-2024. Procent

Brug

I alt angiver 89,8 % af eleverne, at de har prøvet at drikke alkohol (figur 3.5). Der ses ingen kønsforskelle i denne andel. I perioden fra 1999 til 2024 er der sket et mindre gradvist fald i andelen, der har prøvet at drikke alkohol, fra 97,5 % til 89,8 %. Udviklingen er nogenlunde ens for drenge og piger.

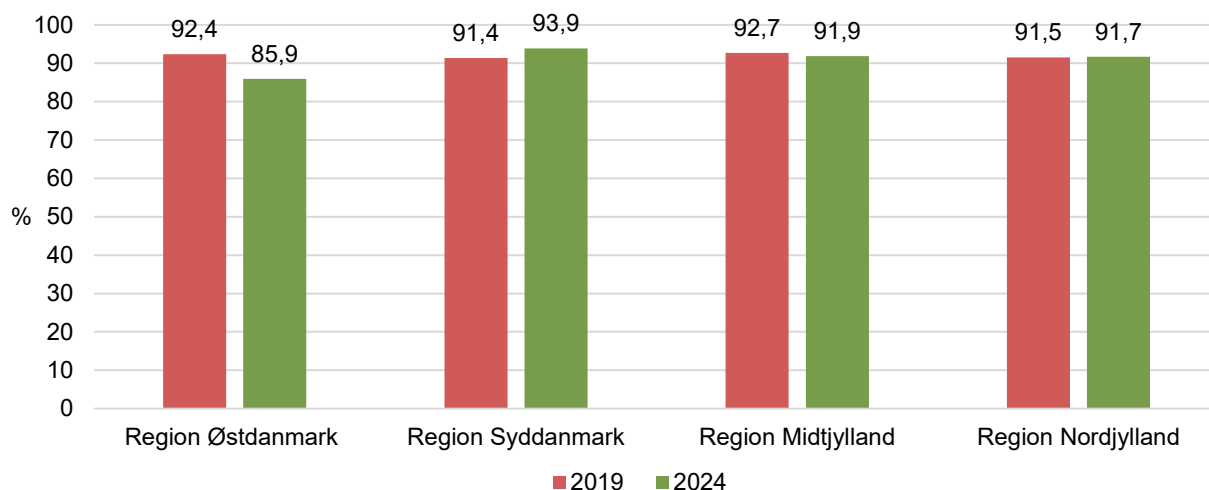
Figur 3.5 Andel, der nogensinde har prøvet at drikke alkohol. 1995-2024. Procent

Af figur 3.6 fremgår det, at den største andel, der nogensinde har prøvet at drikke alkohol, ses i Region Syddanmark (93,3 %) og den mindste i Region Østjylland (85,9 %). Fra 2019 til 2024 er andelen stort set uændret i alle regioner, med undtagelse af Region Østjylland, hvor andelen er

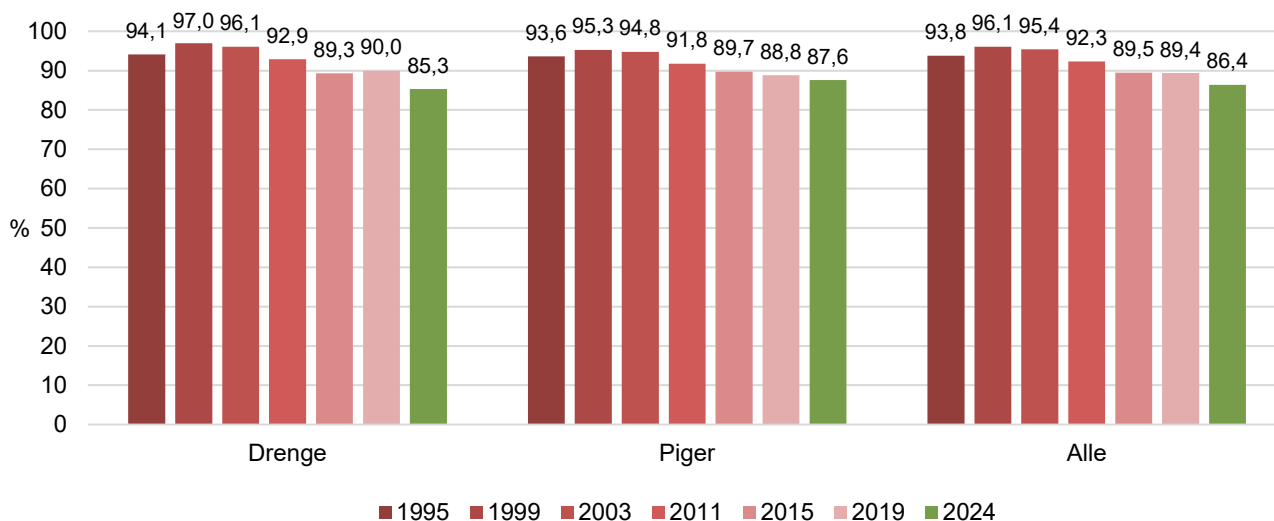
faldet fra 92,4 % til 85,9 %. Supplerende analyser, hvor der opdeles på nuværende regioner, viser, at faldet i Region Østdanmark dækker over et fald blandt eleverne i Region Hovedstaden (fra 93,1 % til 84,7 %), mens andelen er stort set uændret i Region Sjælland (90,6 % og 89,7 %) (data ikke vist). Yderligere analyser viser, at andelen, der nogensinde har prøvet at drikke alkohol, er større i tyndt befolkede områder (95,3 %) end i tæt befolkede områder (84,0 %). I medium befolkede områder er andelen 89,3 % (data ikke vist).

Figur 3.6 Andel, der nogensinde har prøvet at drikke alkohol, opdelt på regioner. 2019-2024. Procent

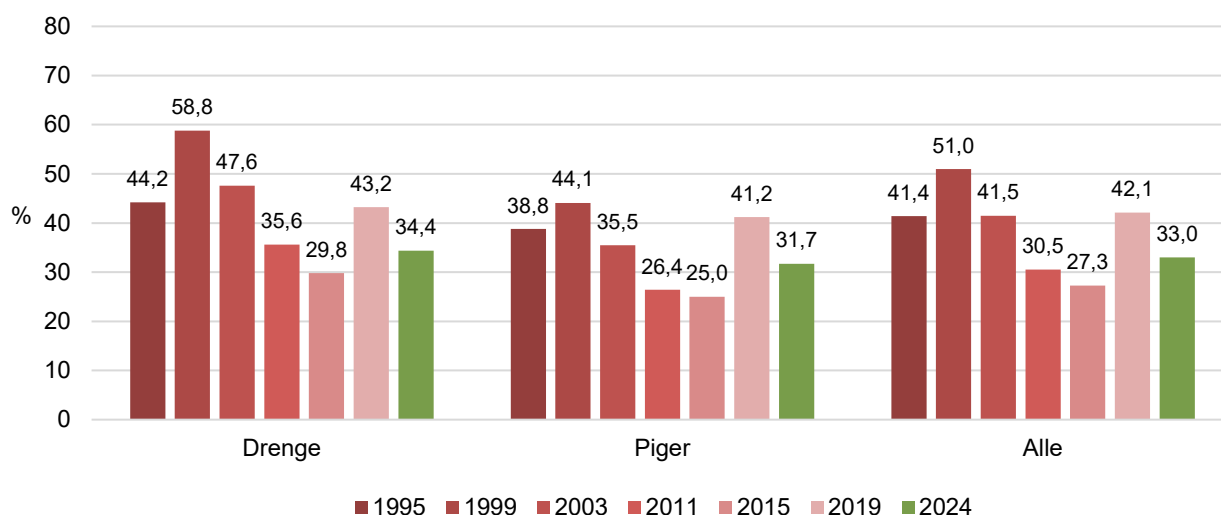
Figur 3.7 viser, at i alt har 86,4 % af eleverne drukket alkohol i løbet af de sidste 12 måneder. Andelen er lidt mindre blandt drenge (85,3 %) end blandt piger (87,6 %). I perioden fra 1999 til 2024 er andelen faldet fra 96,1 % til 86,4 %, og udviklingen følger samme mønster blandt drenge og piger.

Figur 3.7. Andel, der har drukket alkohol i løbet af de sidste 12 måneder. 1995-2024. Procent

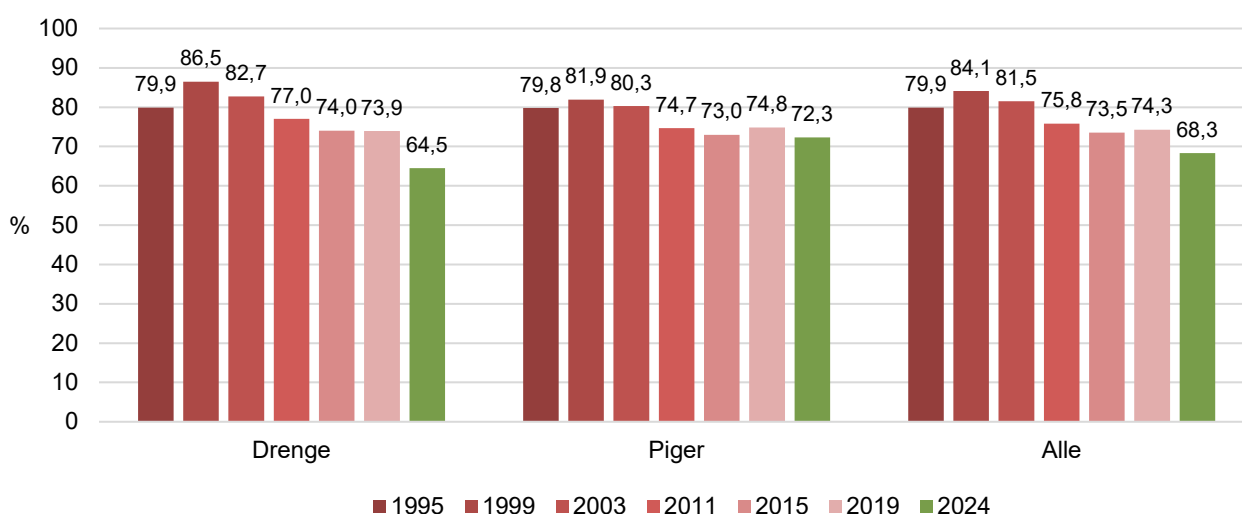
I alt svarer 33,0 % af eleverne, at de har drukket alkohol mindst 20 gange i løbet af de sidste 12 måneder (figur 3.8). I perioden fra 1995 til 1999 stiger andelen fra 41,4 % til 51,0 %, hvorefter den falder til 27,3 % i 2015. Herefter stiger andelen markant til 42,1 % i 2019 og falder herefter til 33,0 % i 2024. Der ses den samme overordnede udvikling blandt drenge og piger.

Figur 3.8 Andel, der har drukket alkohol mindst 20 gange i løbet af de sidste 12 måneder. 1995-2024. Procent

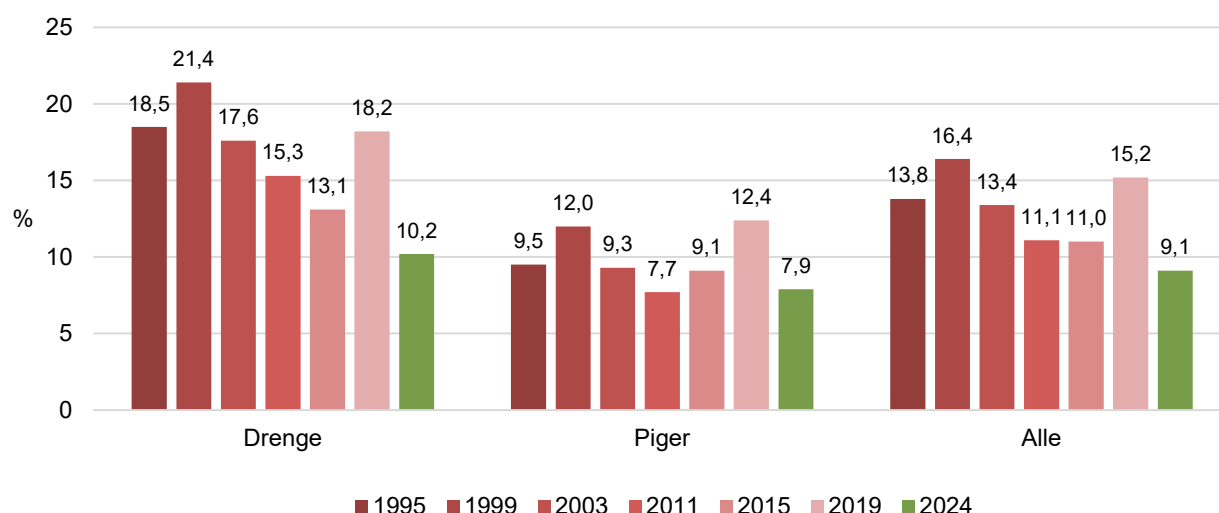
Figur 3.9 viser andelen af elever, der har drukket alkohol i løbet af de sidste 30 dage, hvilket 68,3 % svarer, de har. Andelen er mindre blandt drenge (64,5 %) end blandt piger (72,3 %). I perioden fra 1995 til 1999 ses en stigning i andelen fra 79,9 % til 84,1 %, hvorefter andelen gradvist falder frem mod 2024. Mellem 1999 til 2024 er faldet mere udtalt blandt drenge (22,0 procentpoint) end blandt piger (9,6 procentpoint).

Figur 3.9 Andel, der har drukket alkohol i løbet af de sidste 30 dage. 1995-2024. Procent

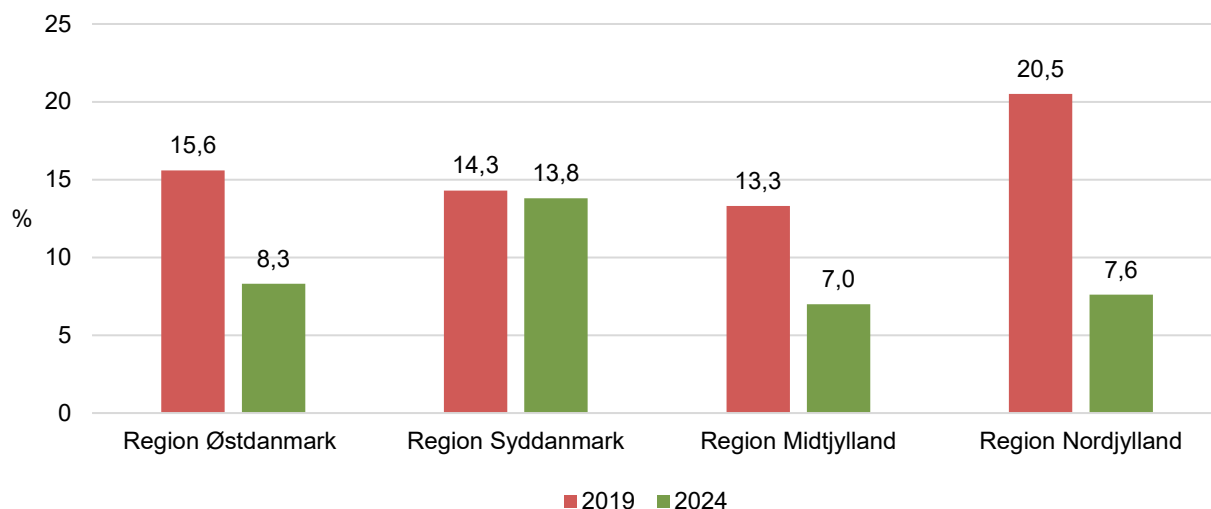

I alt svarer 9,1 % af eleverne, at de har drukket alkohol mindst 10 gange i løbet af de sidste 30 dage (figur 3.10). Andelen er lidt større blandt drenge (10,2 %) end blandt piger (7,9 %). I perioden fra 1995 til 1999 ses en mindre stigning i andelen, fra 13,8 % til 16,4 %, hvorefter andelen gradvist falder til 11,0 % i 2015. Derefter ses en stigning i andelen i 2019 (15,2 %), efterfulgt af et fald i 2024. I alle år er andelen større blandt drenge end blandt piger.

Figur 3.10 Andel, der har drukket alkohol mindst 10 gange i løbet af de sidste 30 dage. 1995-2024. Procent

Af figur 3.11 fremgår det, at andelen af elever, der har drukket alkohol mindst 10 gange i løbet af de sidste 30 dage, er størst i Region Syddanmark (13,8 %) og mindst i Region Midtjylland (7,0 %). For alle regioner er andelen faldet markant mellem 2019 og 2024, på nær i Region Syddanmark, hvor andelen er omtrent den samme. Supplerende analyser, hvor der opdeles på nuværende regioner, viser, at andelen er faldet i både Region Hovedstaden (fra 15,7 % til 7,9 %) og i Region Sjælland (fra 15,4 % til 9,8 %) (data ikke vist). Yderligere analyser viser, at andelen, der har drukket alkohol mindst 10 gange i løbet af de sidste 30 dage, er større i tyndt befolkede områder (10,6 %) og medium befolkede områder (9,9 %) end i tæt befolkede områder (6,3 %) (data ikke vist).

Figur 3.11 Andel, der har drukket alkohol mindst 10 gange i løbet af de sidste 30 dage, opdelt på regioner. 2019-2024. Procent

Tabel 3.2 viser antal dage, eleverne har drukket alkohol i løbet af de sidste 7 dage. Det fremgår af tabellen, at andelen, der har drukket alkohol mindst 1 dag i løbet af de sidste 7 dage, er steget fra 45,1 % i 2015 til 49,0 % 2019, hvorefter den falder til 43,1 % i 2024. Opdelt på køn ses, at andelen er uændret for drenge mellem 2015 og 2019 (henholdsvis 48,1 % og 49,1 %), hvorefter der ses et fald til 40,1 % i 2024. Blandt piger ses, at andelen er steget mellem 2015 og 2019 (fra 42,5 % til 49,1 %) og faldt igen i 2024 til 46,1 %. Tabellen viser endvidere, at 4,9 % har drukket alkohol mindst 3 dage i løbet af de sidste 7 dage i 2024. Andelen er større blandt drenge (6,2 %) end blandt piger (3,7 %).

Tabel 3.2 Antal dage, eleverne har drukket alkohol i løbet af de sidste 7 dage. 2015-2024. Procent

Antal dage	2015			2019			2024		
	Drenge	Piger	Alle	Drenge	Piger	Alle	Drenge	Piger	Alle
0	51,9	57,6	54,9	50,9	51,0	51,0	60,0	53,9	56,9
1	31,1	29,3	30,1	26,2	32,2	29,3	24,2	30,8	27,5
2	11,5	10,1	10,8	15,3	12,0	13,5	9,7	11,6	10,7
3	3,2	2,1	2,6	3,4	3,2	3,3	3,5	2,5	3,0
4	1,3	0,5	0,9	2,1	1,0	1,5	1,1	0,5	0,8
≥5	1,0	0,5	0,7	2,1	0,7	1,4	1,6	0,7	1,1
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Antal svarpersoner	776	861	1.637	1.150	1.276	2.426	2.589	2.731	5.365

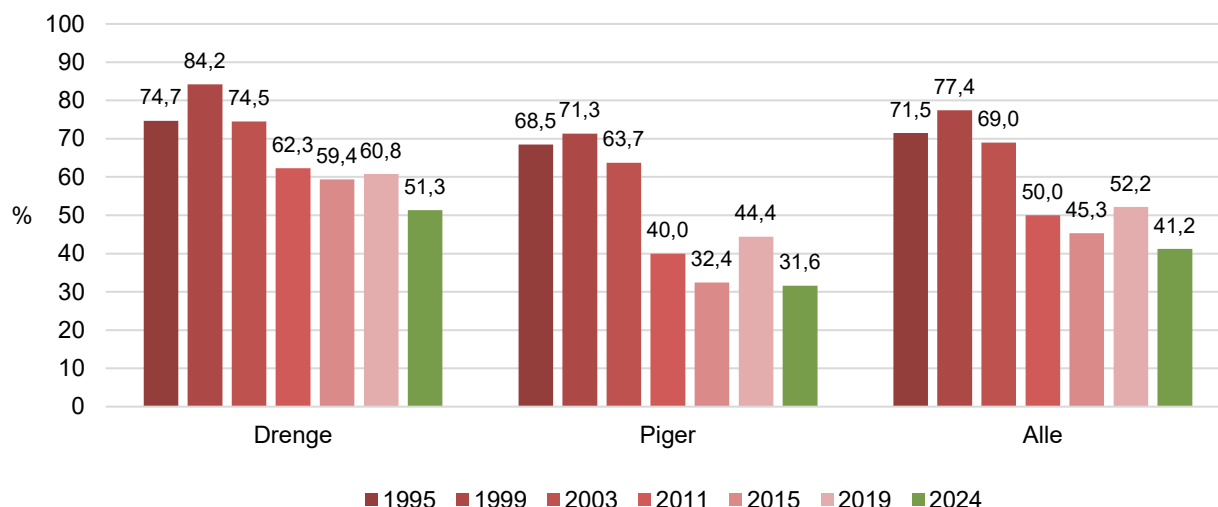
Antal svarpersoner for drenge og piger i 2024 summerer ikke til antal svarpersoner for alle, da 45 personer angav 'Andet' for køn.

I tabel 3.3 fremgår antallet af gange, eleverne har drukket henholdsvis øl, cider, alkoholsodavand, vin og spiritus i løbet af de sidste 30 dage. Det ses, at andelen er størst for elever, der har drukket henholdsvis alkoholsodavand (56,0 %) og spiritus (52,9 %) mindst 1 gang i løbet af de sidste 30 dage. Derudover har 41,2 % af eleverne drukket øl, 38,8 % har drukket cider, og 43,1 % har drukket vin mindst 1 gang i løbet af de sidste 30 dage. Tabellen viser samtidig, at andelen, der har drukket øl mindst 1 gang i løbet af de sidste 30 dage, er markant større blandt drenge (51,3 %) end blandt piger (31,6 %), mens andelen, der har drukket henholdsvis cider, alkoholsodavand, vin og spiritus mindst 1 gang omvendt er større blandt piger end blandt drenge.

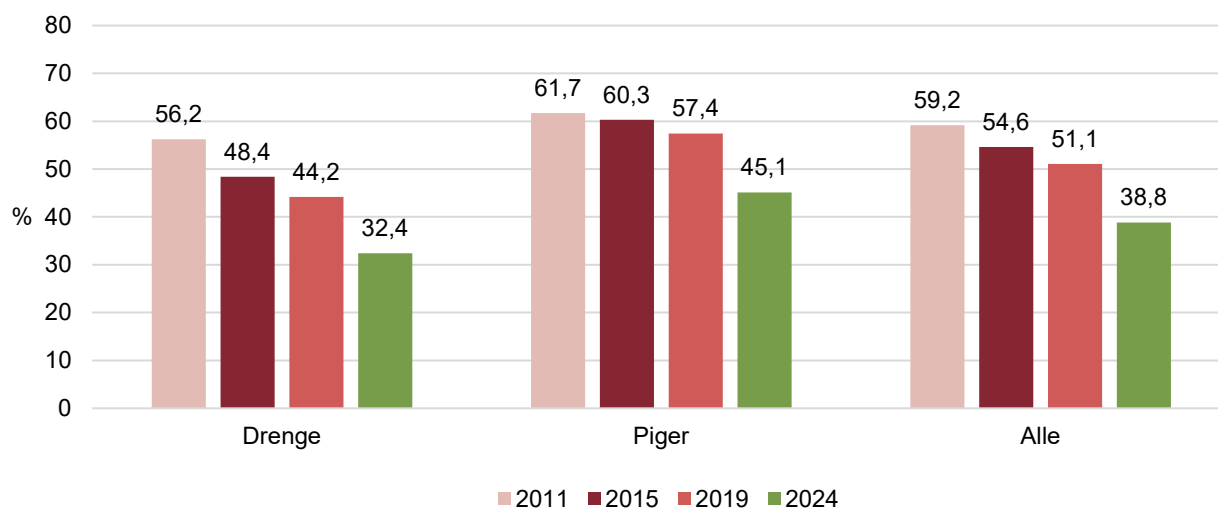
Tabel 3.3 Antal gange, eleverne har drukket forskellige former for alkohol i løbet af de sidste 30 dage. 2024. Procent

		Antal gange						
		0	1-2	3-5	6-9	10-19	20 eller mere	I alt
Øl	Drenge	48,7	22,6	11,8	7,2	6,2	3,5	100,0
	Piger	68,4	22,0	6,3	2,5	0,6	0,1	100,0
	Alle	58,8	22,1	9,1	4,9	3,3	1,8	100,0
Cider	Drenge	67,6	17,7	7,7	3,7	2,2	1,2	100,0
	Piger	54,9	23,8	13,0	5,5	2,3	0,4	100,0
	Alle	61,2	20,8	10,5	4,6	2,2	0,8	100,0
Alkoholsodavand	Drenge	51,8	21,5	12,9	7,4	4,2	2,3	100,0
	Piger	36,3	25,0	20,6	10,9	5,6	1,6	100,0
	Alle	44,0	23,2	16,9	9,1	4,9	1,9	100,0
Vin	Drenge	62,9	23,0	7,6	3,3	2,5	0,7	100,0
	Piger	51,1	28,5	12,3	6,2	1,3	0,6	100,0
	Alle	56,9	25,9	9,9	4,8	1,9	0,7	100,0
Spiritus	Drenge	50,8	23,7	11,3	8,0	4,0	2,2	100,0
	Piger	43,4	25,9	18,0	8,1	3,6	1,0	100,0
	Alle	47,1	24,7	14,7	8,0	3,7	1,6	100,0

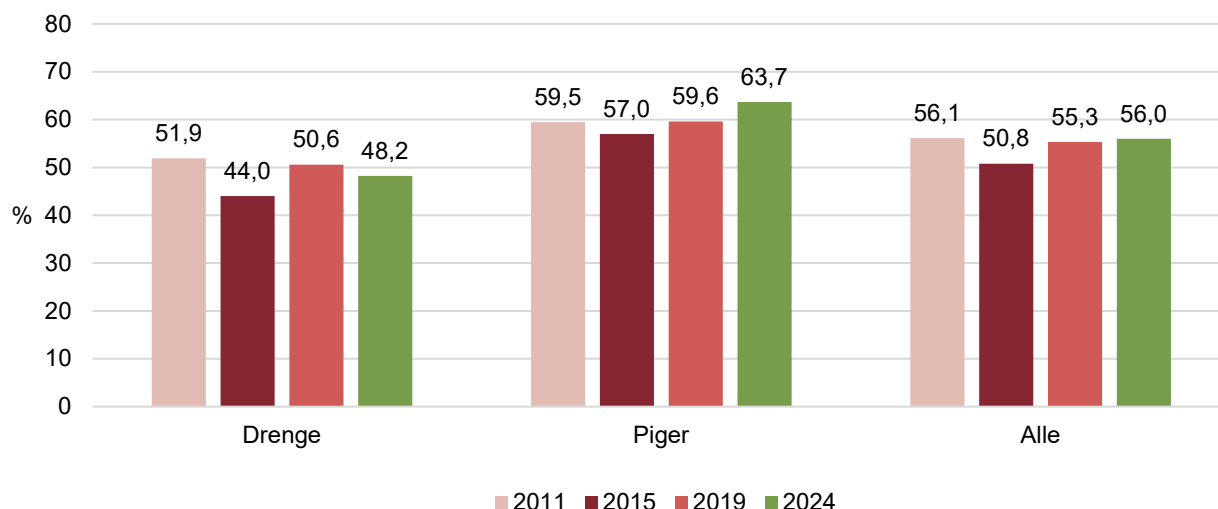
I perioden fra 1995 til 1999 ses en stigning i andelen, der har drukket øl i løbet af de sidste 30 dage, fra 71,5 % til 77,4 % (figur 3.12). Herefter falder andelen gradvist til 45,3 % i 2015 for derefter at stige til 52,2 % i 2019 og så falde igen til 41,2 % i 2024. Udviklingen følger samme mønster for drenge og piger, dog fraset en mere markant stigning blandt drenge mellem 1995 og 1999. I alle år er andelen større blandt drenge end blandt piger.

Figur 3.12 Andel, der har drukket øl i løbet af de sidste 30 dage. 1995-2024. Procent

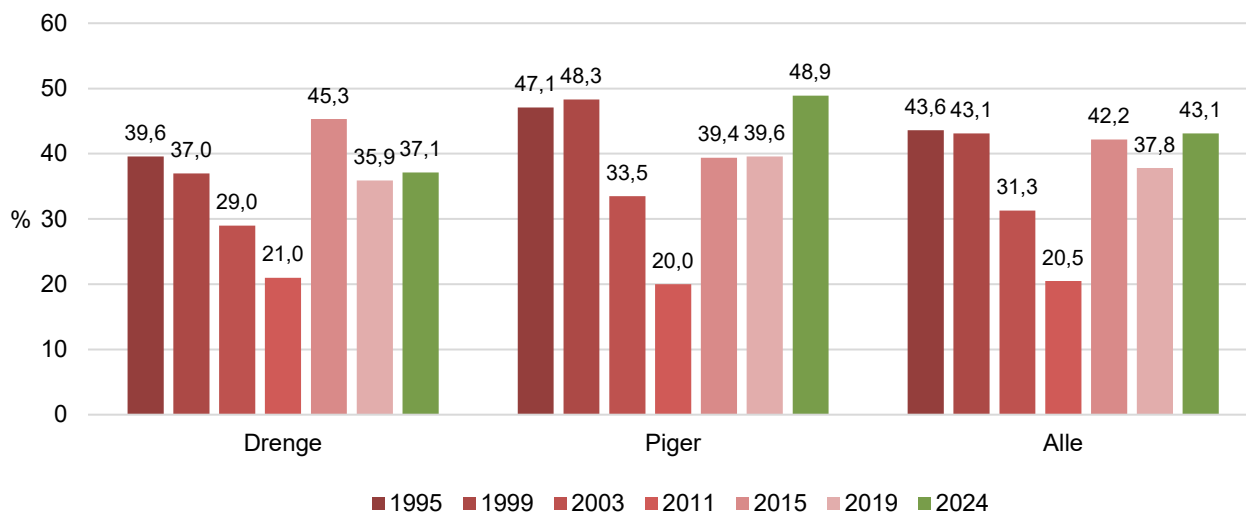
Andelen, der har drukket cider i løbet af de sidste 30 dage, falder mellem 2011 og 2024, fra 59,2 % til 38,8 % (figur 3.13). Der ses samme mønster i udviklingen blandt drenge og piger, dog er andelen størst blandt piger i alle år.

Figur 3.13 Andel, der har drukket cider i løbet af de sidste 30 dage. 2011-2024. Procent

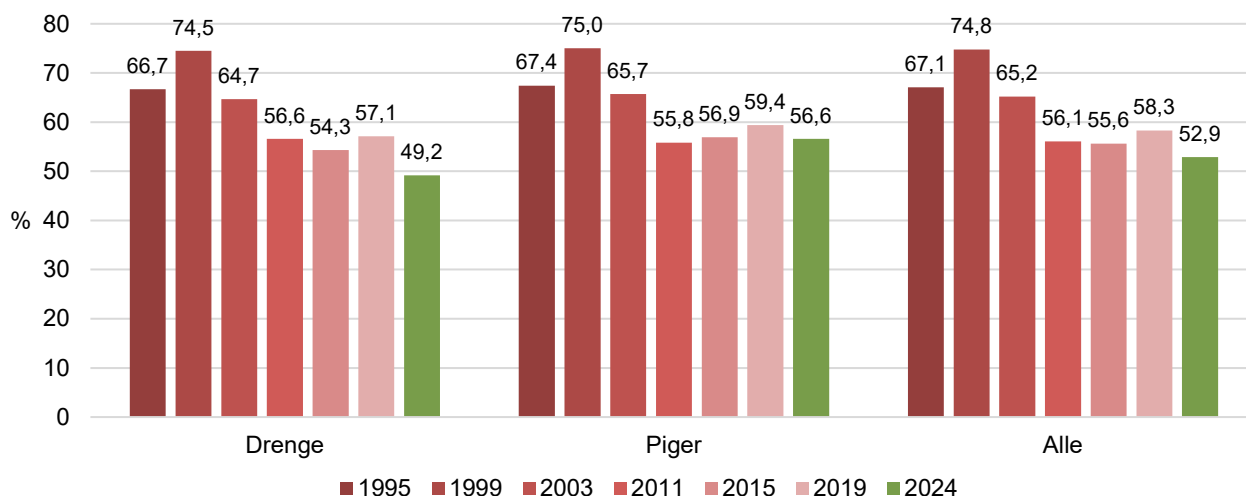
Af figur 3.14 fremgår udviklingen i andelen, der har drukket alkoholsodavand i løbet af de sidste 30 dage. Fra 2011 til 2015 falder andelen fra 56,1 % til 50,8 %, men stiger igen i 2019 til 55,3 %, hvorefter andelen er stort set uændret i 2024 (56,0 %). Mens der ses en stigning i andelen blandt piger mellem 2019 og 2024 (fra 59,6 % til 63,7 %), er der samtidigt sket et fald blandt drenge (fra 50,6 % til 48,2 %). Det skal her bemærkes, at den særlige afgift på alkoholsodavand blev fjernet d. 1. januar 2018.

Figur 3.14 Andel, der har drukket alkoholsodavand i løbet af de sidste 30 dage. 2011-2024. Procent

Af figur 3.15 ses, at andelen, der har drukket vin i løbet af de sidste 30 dage, falder mellem 1995 og 2011, fra 43,6 % til 20,5 %, hvorefter der ses en markant stigning i 2015 (42,2 %). I 2019 ses et mindre fald (37,8 %), efterfulgt af endnu en stigning i 2024 (43,1 %). Således er andelen i 2024 stort set den samme som i 1995 og 1999. Stigningen fra 2019 til 2024 er særligt udtalt blandt piger (9,3 procentpoint), hvorimod andelen blandt drengene er stort set uændret.

Figur 3.15 Andel, der har drukket vin i løbet af de sidste 30 dage. 1995-2024. Procent

I perioden fra 1999 til 2024 er der sket et tydeligt fald i andelen, der har drukket spiritus i løbet af de sidste 30 dage, fra 74,8 % til 52,9 % (figur 3.16). Dog ses en stigning i andelen mellem 2015 og 2019, efterfulgt af et fald i 2024. Der ses samme mønster i udviklingen blandt drenge og piger, dog med et større fald i andelen fra 1999 til 2024 blandt drenge (25,3 procentpoint) end blandt piger (18,4 procentpoint).

Figur 3.16 Andel, der har drukket spiritus i løbet af de sidste 30 dage. 1995-2024. Procent

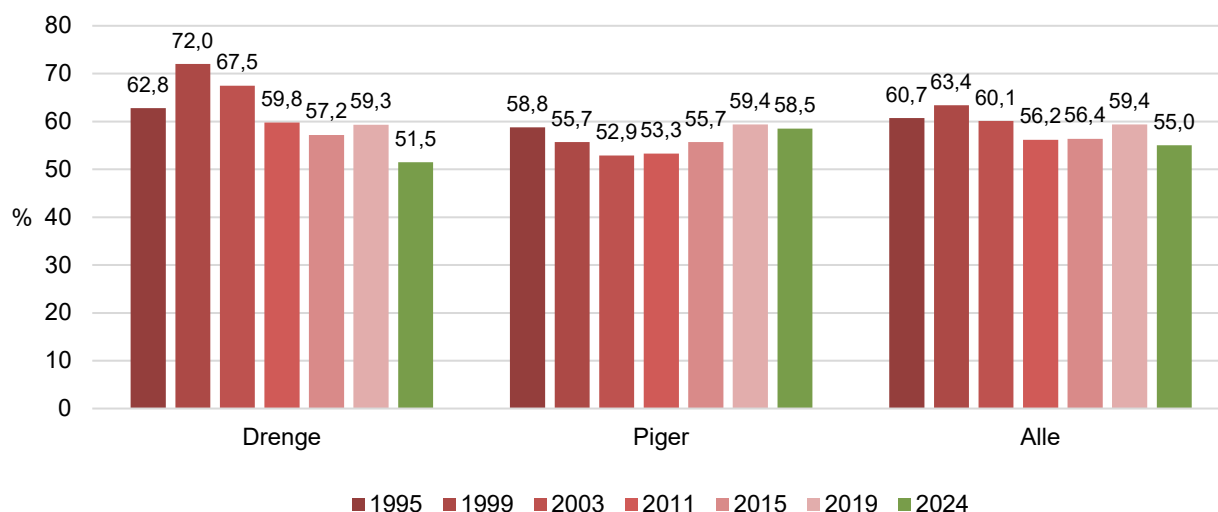
I tabel 3.10 ses antal gange, eleverne har drukket 5 eller flere genstande ved samme lejlighed (rusdrikning) i løbet af de sidste 30 dage. I alt angiver 55,0 % af eleverne, at de mindst 1 gang har drukket 5 eller flere genstande ved samme lejlighed i løbet af de sidste 30 dage. Andelen er større blandt piger (58,5 %) end blandt drenge (51,5 %). Endvidere viser tabellen, at i alt 16,1 % af eleverne svarer, at de har rusdrukket 3-5 gange, mens 9,9 % angiver, at det er sket mindst 6 gange.

Tabel 3.10 Antal gange, eleverne har drukket 5 eller flere genstande ved samme lejlighed (rusdrikning), i løbet af de sidste 30 dage. 2024. Procent

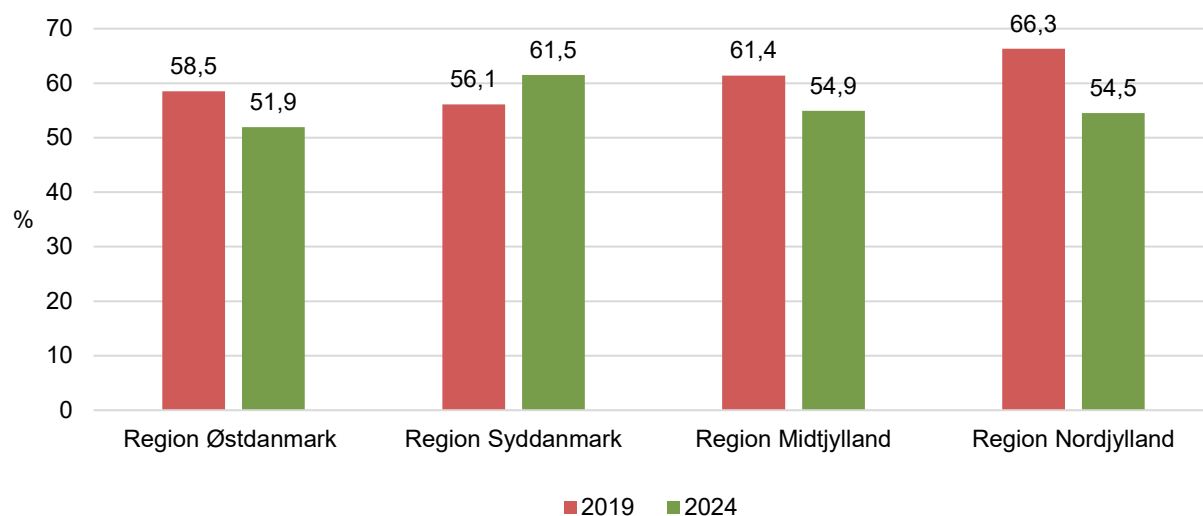
	Drenge	Piger	Alle
Ingen	48,5	41,5	45,0
1 gang	13,7	13,2	13,4
2 gange	14,0	17,3	15,6
3-5 gange	14,0	17,9	16,1
6-9 gange	5,8	6,7	6,2
10 gange eller flere	4,0	3,4	3,7
I alt	100,0	100,0	100,0
Antal svarpersoner	2.663	2.772	5.480

Antal svarpersoner for drenge og piger summerer ikke til antal svarpersoner for alle, da 45 personer angav 'Andet' for køn.

I perioden fra 1999 til 2024 er der sket et fald i andelen af elever, der har drukket 5 eller flere genstande ved samme lejlighed (rusdrikning) i løbet af de sidste 30 dage, fra 63,4 % til 55,0 % (figur 3.17). Dog ses en stigning i andelen mellem 2015 og 2019, efterfulgt af et fald i 2024. Der ses samme mønster i udviklingen blandt drenge, hvorimod andelen mellem 2019 og 2024 er stort set uændret blandt piger.

Figur 3.17 Andel, der har drukket 5 eller flere genstande ved samme lejlighed (rusdrikning), i løbet af de sidste 30 dage. 1995-2024. Procent

Opdelt på regioner ses det, at andelen, der har drukket 5 eller flere genstande ved samme lejlighed (rusdrikning) i løbet af de sidste 30 dage, er størst i Region Syddanmark (61,5 %) og mindst i Region Østdanmark (51,9 %) (figur 3.18). Det fremgår endvidere, at andelen er faldet fra 2019 til 2024 i alle regioner, dog fraset Region Syddanmark, hvor andelen er steget (fra 56,1 % til 61,5 %). Supplerende analyser, hvor der opdeles på de nuværende regioner, viser, at der både ses et fald i Region Hovedstaden (fra 58,8 % til 51,0 %) og i Region Sjælland (fra 57,8 % til 54,7 %) (data ikke vist). Yderligere analyser viser, at andelen, der har rusdrukket i løbet af de sidste 30 dage, er større i tyndt befolkede områder (61,9 %) end i tæt befolkede områder (50,6 %) og medium befolkede områder (51,9 %) (data ikke vist).

Figur 3.18 Andel, der har drukket 5 eller flere genstande ved samme lejlighed (rusdrikning), i løbet af de sidste 30 dage, opdelt på regioner. 2019-2024. Procent

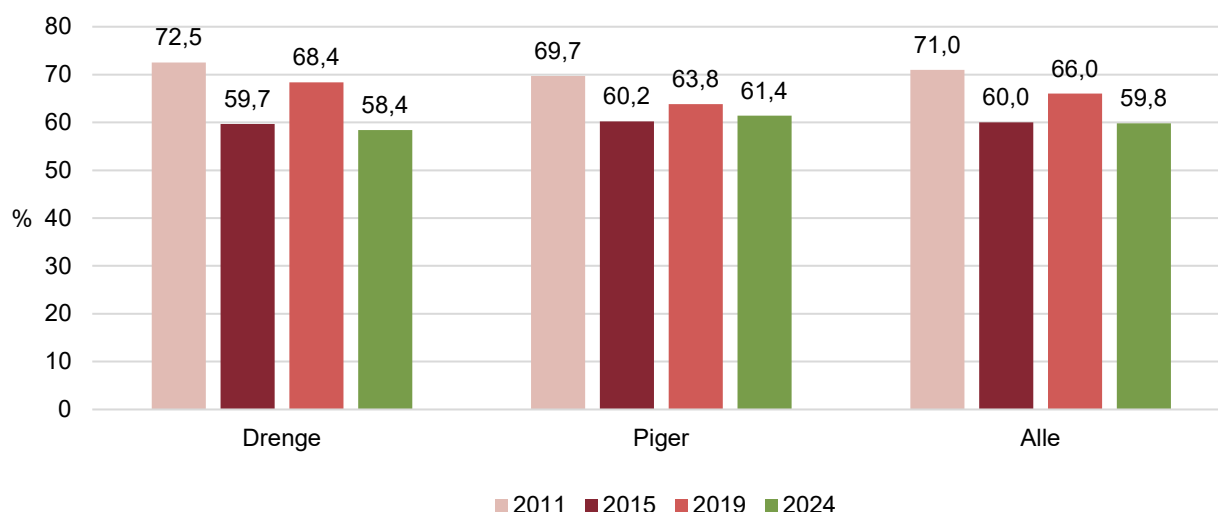
Af tabel 3.11 fremgår det, hvor ofte eleverne er blevet fulde af at drikke alkohol. I alt angiver 40,2 %, at de aldrig er blevet fulde, hvilket betyder, at i alt 59,8 % har prøvet at blive fulde. Inden for de sidste 12 måneder har 57,5 % af eleverne været fulde af at drikke alkohol, og 36,0 % af eleverne har været fulde i løbet af de sidste 30 dage. Uanset periode ses en lidt større andel, der har været fulde, blandt piger end blandt drenge. Tabellen viser desuden, at der både blandt piger og drenge er omkring 7 %, der er blevet fulde mindst 20 gange i løbet af de sidste 12 måneder.

Tabel 3.11 Antal gange, eleverne er blevet fulde af at drikke alkohol i henholdsvis hele deres liv, i løbet af de sidste 12 måneder og i løbet af de sidste 30 dage. 2024. Procent

		Antal gange						I alt
		0	1-2	3-5	6-9	10-19	20 eller mere	
I hele dit liv	Drenge	41,6	18,8	11,1	8,7	9,8	10,1	100,0
	Piger	38,6	17,2	14,9	9,1	11,0	9,3	100,0
	Alle	40,2	17,9	13,0	8,9	10,3	9,7	100,0
I løbet af de sidste 12 måneder	Drenge	44,8	18,7	12,3	7,3	9,1	7,7	100,0
	Piger	40,1	18,3	15,7	9,0	9,7	7,2	100,0
	Alle	42,5	18,5	14,1	8,1	9,5	7,4	100,0
I løbet af de sidste 30 dage	Drenge	66,1	23,1	7,1	2,6	0,8	0,4	100,0
	Piger	62,1	27,0	7,9	2,1	0,9	0,1	100,0
	Alle	64,0	25,1	7,5	2,3	0,8	0,2	100,0

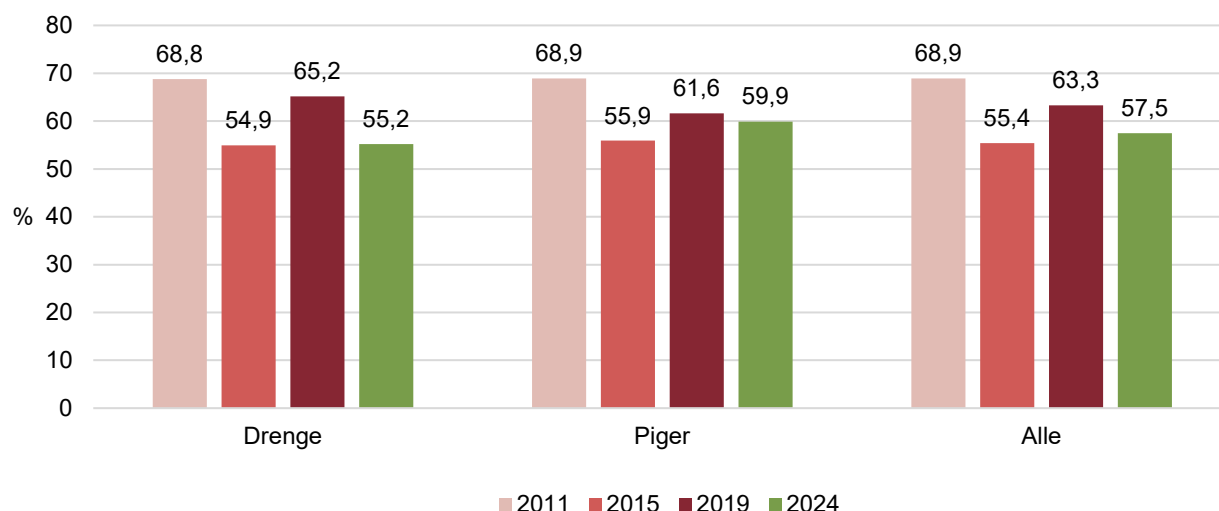
I perioden fra 2011 til 2024 er der overordnet set sket et fald i andelen, der nogensinde har været fuld, fra 71,0 % til 59,8 %, dog med en stigning i 2019 (66,0 %) (figur 3.19). Der ses samme mønster i udviklingen blandt drenge og piger. Dog er andelen i 2024, der nogensinde har været fuld, lidt større blandt piger (61,4 %) end blandt drenge (58,4 %).

Figur 3.19 Andel, der nogensinde har været fuld. 2011-2024. Procent

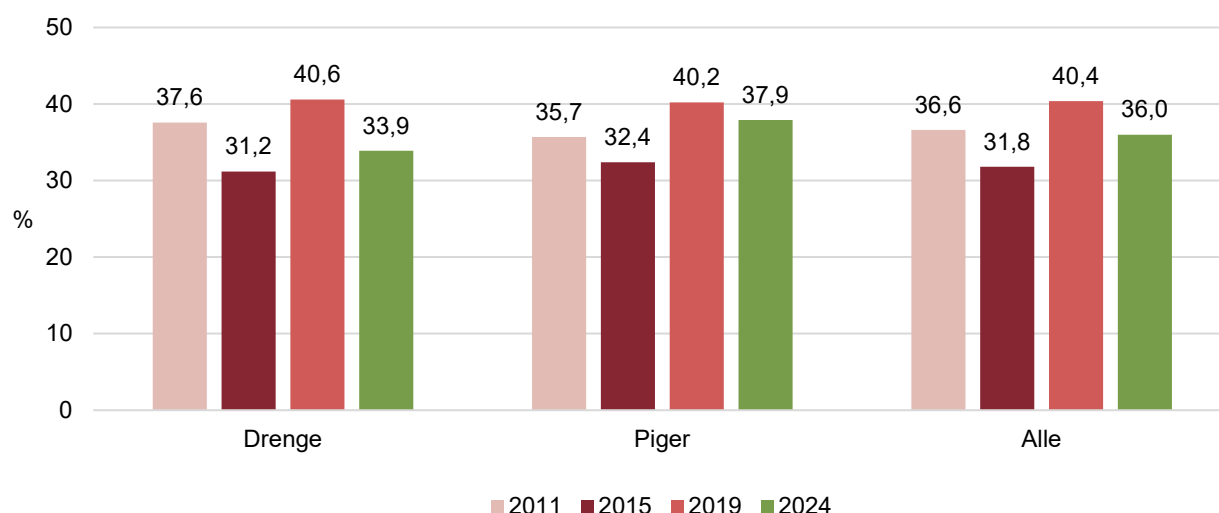
Af figur 3.20 fremgår, at der overordnet set er sket et fald i andelen, der har været fulde i løbet af de sidste 12 måneder, i perioden mellem 2011 og 2024 (fra 68,9 % til 57,5 %), dog med en stigning i 2019 (63,3 %). Den samme udvikling ses blandt drenge og piger, dog er andelen i 2024 lidt større blandt piger (59,9 %) end blandt drenge (55,2 %).

Figur 3.20 Andel, der har været fuld i løbet af de sidste 12 måneder. 2011-2024. Procent

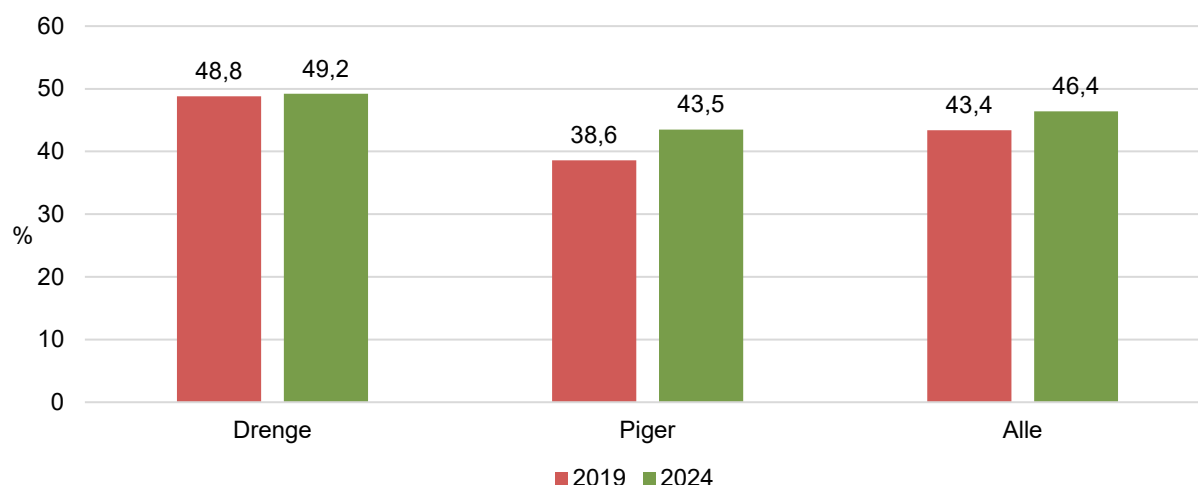
I perioden fra 2011 til 2024 er andelen, der har været fuld i løbet af de sidste 30 dage, overordnet set uændret (henholdsvis 36,6 % og 36,0 %) (figur 3.21). Dog ses et fald til 31,8 % i 2015, efterfulgt af stigning til 40,4 % i 2019, hvorefter andelen falder igen i 2024. Der ses samme mønster blandt drenge og piger, dog er andelen i 2024 lidt større blandt piger (37,9 %) end blandt drenge (33,9 %).

Figur 3.21 Andel, der har været fuld i løbet af de sidste 30 dage. 2011-2024. Procent

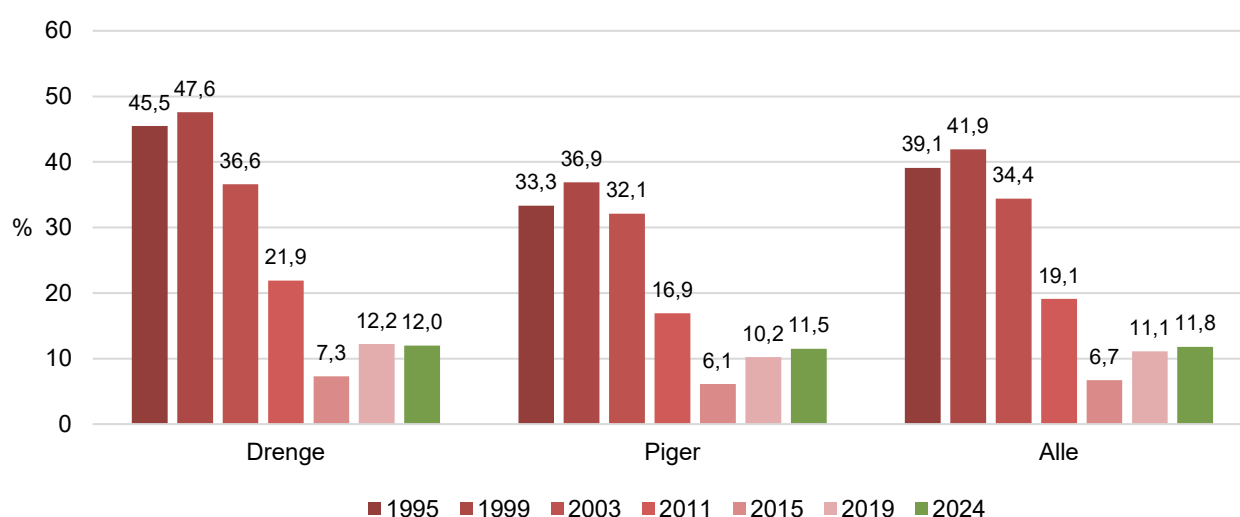
I alt angiver 46,4 % af eleverne, at de har prøvet at drikke alkohol som 13-årig eller yngre, hvilket er en stigning siden 2019 (43,4 %) (figur 3.22). Mens andelen er steget blandt piger (fra 38,6 % til 43,5 %), er den uændret blandt drenge. Der ses dog fortsat en kønsforskel, idet andelen i 2024 er større blandt drenge (49,2 %) end blandt piger (43,5 %).

Figur 3.22 Andel, der har prøvet at drikke alkohol som 13-årig eller yngre. 2019-2024. Procent

Fra 1999 til 2015 er andelen, der første gang var fuld som 13-årig eller yngre, faldet markant fra 41,9 % til 6,7 %, hvorefter andelen er steget til 11,1 % i 2019 (figur 3.23). Herefter er andelen forblevet stort set uændret i 2024 (11,8 %). Der ses samme mønster i udviklingen blandt drenge og piger.

Figur 3.23 Andel, der første gang var fuld som 13-årig eller yngre. 1995-2024. Procent

Af tabel 3.12 fremgår de begrundelser, eleverne angiver, for at drikke alkohol, blandt dem, der har drukket alkohol i løbet af de sidste 12 måneder. Tabellen viser, at de hyppigste årsager til, at elever for det meste eller altid har drukket alkohol, er, fordi det hjalp dem til at få en sjov fest (47,4 %), det gjorde en social sammenkomst sjovere (49,5 %), eller fordi det var sjovt (55,6 %). Det ses

også, at 17,5 % af eleverne angiver, at de altid har drukket alkohol, fordi det var sjovt. Tabellen viser endvidere, at en større andel blandt piger end blandt drenge angiver, at de har drukket alkohol, fordi det nogle gange, for det meste eller altid hjalp, når de følte sig nedtrykte eller nervøse (25,9 % blandt piger og 11,3 % blandt drenge). Ligeledes angiver en større andel piger end drenge, at de har drukket alkohol, fordi det nogle gange, for det meste eller altid gjorde dem glade, når de var i dårligt humør (30,9 % blandt piger og 17,0 % blandt drenge) og for at glemme sine problemer (24,4 % blandt piger og 12,2 % blandt drenge).

Tabel 3.12 Begrundelser for at have drukket alkohol i løbet af de sidste 12 måneder (blandt elever, der drukket alkohol i løbet af de sidste 12 måneder). 2024. Procent

		Aldrig	Sjældent	Nogle gange	For det meste	Altid	I alt
Fordi det hjalp dig til at få en sjov fest	Drenge	27,2	11,2	17,5	29,9	14,3	100,0
	Piger	17,1	9,5	22,9	38,9	11,6	100,0
	Alle	22,1	10,3	20,2	34,5	12,9	100,0
Fordi det hjalp dig, når du følte dig nedtrykt eller nervøs	Drenge	74,8	13,9	7,2	3,0	1,1	100,0
	Piger	54,4	19,6	17,2	7,0	1,7	100,0
	Alle	64,3	16,8	12,4	5,1	1,5	100,0
Fordi det gjorde dig glad, når du var i dårligt humør	Drenge	67,4	15,5	9,3	5,7	2,0	100,0
	Piger	50,8	18,4	18,6	10,2	2,1	100,0
	Alle	58,7	17,0	14,2	8,0	2,1	100,0
Fordi du godt kunne lide følelsen	Drenge	40,9	10,7	19,2	21,1	8,9	100,0
	Piger	31,5	12,9	22,1	25,8	7,8	100,0
	Alle	36,0	11,9	20,7	23,5	7,9	100,0
For at blive påvirket	Drenge	45,5	13,5	15,8	18,3	6,9	100,0
	Piger	35,6	13,1	19,5	23,9	7,9	100,0
	Alle	40,3	13,4	17,6	21,3	7,4	100,0
Fordi det gjorde en social sammenkomst sjovere	Drenge	22,1	12,5	19,8	30,6	14,9	100,0
	Piger	14,5	10,2	22,1	39,0	14,1	100,0
	Alle	18,2	11,3	21,0	35,0	14,5	100,0
For at passe ind i en gruppe af mennesker, du godt kunne lide	Drenge	62,2	20,9	10,4	5,2	1,4	100,0
	Piger	48,5	25,4	17,6	7,1	1,4	100,0
	Alle	55,1	23,3	14,0	6,2	1,4	100,0
Fordi det gjorde festen bedre	Drenge	28,6	10,0	19,6	28,9	12,9	100,0
	Piger	20,7	11,5	25,4	34,5	7,9	100,0
	Alle	24,6	10,8	22,5	31,8	10,3	100,0
For at glemme dine problemer	Drenge	75,4	12,3	7,2	3,3	1,7	100,0
	Piger	57,3	18,3	14,1	8,1	2,2	100,0
	Alle	65,9	15,4	10,7	6,0	2,0	100,0
Fordi det var sjovt	Drenge	19,9	11,3	16,5	34,6	17,7	100,0
	Piger	12,2	8,6	20,4	41,4	17,4	100,0
	Alle	16,0	10,0	18,5	38,1	17,5	100,0
For at få andre til bedre at kunne lide dig	Drenge	74,3	15,6	6,9	2,1	1,1	100,0
	Piger	62,7	22,9	9,9	3,7	0,8	100,0
	Alle	68,3	19,4	8,4	2,9	1,0	100,0
Så du ikke følte dig udenfor	Drenge	67,1	16,7	10,4	4,5	1,3	100,0
	Piger	54,5	23,1	13,5	7,1	1,8	100,0
	Alle	60,6	20,1	12,0	5,8	1,6	100,0

Tabel 3.13 viser udviklingen i perioden fra 2015 til 2024 i, hvilke begrundelser eleverne angiver for altid eller for det meste at drikke alkohol, blandt dem, der har drukket alkohol i løbet af de sidste 12 måneder. Overordnet set er andelen steget for alle indikatorer fra 2015 til 2024. Dog er andelen uændret i forhold til elever, der angiver, at de altid eller for det meste drikker for at passe ind i en gruppe af mennesker, de godt kunne lide (7,6 % i både 2015 og 2024). Den største stigning ses for begrundelsen altid eller for det meste at drikke, fordi det gjorde en social sammenkomst sjovere (fra 36,0 % til 49,5 %), om end andelen toppede i 2019 (54,4 %). Der ses overordnet samme mønster i udvikling for alle indikatorer blandt drenge og piger. Dog ses en større stigning fra 2015 til 2024 i andelen blandt piger (10,4 procentpoint) end blandt drenge (5,6 procentpoint) i forhold til altid eller for det meste at drikke alkohol for at blive påvirket.

Tabel 3.13 Begrundelser for altid eller for det meste at have drukket alkohol i løbet af de sidste 12 måneder (blandt elever, der har drukket alkohol i løbet af de sidste 12 måneder). 2015-2024. Procent

		2015	2019	2024
Fordi det hjalp dig til at få en sjov fest	Drenge	41,8	55,5	44,1
	Piger	43,8	54,3	50,5
	Alle	42,8	54,9	47,4
Fordi det hjalp dig, når du følte dig nedtrykt eller nervøs	Drenge	2,2	5,8	4,1
	Piger	4,7	8,0	8,7
	Alle	3,5	6,9	6,6
Fordi det gjorde dig glad, når du var i dårligt humør	Drenge	4,6	8,0	7,7
	Piger	7,0	11,1	12,3
	Alle	5,9	9,6	10,2
Fordi du godt kunne lide følelsen	Drenge	24,7	35,2	29,2
	Piger	27,2	35,7	33,6
	Alle	26,0	35,4	31,4
For at blive påvirket	Drenge	19,6	29,1	25,2
	Piger	21,4	28,0	31,8
	Alle	20,6	28,5	28,6
Fordi det gjorde en social sammenkomst sjovere	Drenge	33,4	54,4	45,5
	Piger	38,3	54,4	53,1
	Alle	36,0	54,4	49,5
For at passe ind i en gruppe af mennesker, du godt kunne lide	Drenge	6,7	7,4	6,6
	Piger	8,4	6,8	8,5
	Alle	7,6	7,1	7,6
Fordi det gjorde festen bedre	Drenge	36,2	53,2	41,7
	Piger	37,5	46,3	42,4
	Alle	36,9	49,6	42,1
For at glemme dine problemer	Drenge	3,8	5,8	5,1
	Piger	6,5	9,3	10,3
	Alle	5,2	7,6	8,0
Fordi det var sjovt	Drenge	44,9	61,9	52,3
	Piger	49,7	64,4	58,8
	Alle	47,4	63,2	55,6
For at få andre til bedre at kunne lide dig	Drenge	2,0	4,1	3,1
	Piger	3,3	3,4	4,5
	Alle	2,7	3,7	3,9
Så du ikke følte dig udenfor	Drenge	3,9	6,3	5,8
	Piger	5,5	6,5	8,9
	Alle	4,7	6,4	7,3

Tabel 3.14 viser antallet af gange, eleverne har købt forskellige typer alkohol til eget forbrug i løbet af de sidste 30 dage. Eksempelvis har knap en femtedel (18,0 %) af eleverne købt øl mindst 1 gang til eget forbrug i løbet af de sidste 30 dage. Andelen er større blandt drenge (24,7 %) end blandt piger (11,9 %). For de resterende alkoholtyper er andelen omvendt større blandt piger end blandt drenge, når det gælder køb af cider mindst 1 gang (21,3 % og 14,1 %), alkoholsodavand (31,8 % og 23,4 %) samt vin (19,1 % og 11,7 %) til eget forbrug. Andelen, der har købt spiritus mindst 1 gang til eget forbrug i løbet af de sidste 30 dage, er omtrent den samme blandt drenge og blandt piger.

Tabel 3.14 Antal gange, eleverne har købt alkohol til eget forbrug i løbet af de sidste 30 dage. 2024. Procent

		Antal gange						
		0	1-2	3-5	6-9	10-19	20 eller mere	I alt
Øl	Drenge	75,3	15,2	5,7	1,9	1,0	0,9	100,0
	Piger	88,1	8,5	2,0	1,1	0,2	0,1	100,0
	Alle	82,0	11,7	3,8	1,5	0,6	0,5	100,0
Cider	Drenge	85,9	8,8	2,9	1,5	0,4	0,6	100,0
	Piger	78,7	13,3	5,3	2,2	0,4	0,1	100,0
	Alle	82,2	11,2	4,1	1,9	0,4	0,4	100,0
Alkoholsodavand	Drenge	76,6	14,2	5,1	2,8	0,6	0,7	100,0
	Piger	68,2	19,0	8,2	3,3	1,0	0,2	100,0
	Alle	72,3	16,6	6,7	3,1	0,8	0,4	100,0
Vin	Drenge	88,3	7,2	2,7	1,1	0,4	0,4	100,0
	Piger	80,9	12,8	4,9	1,0	0,3	0,1	100,0
	Alle	84,5	10,0	3,8	1,1	0,4	0,2	100,0
Spiritus	Drenge	79,7	13,0	4,3	1,8	0,7	0,5	100,0
	Piger	77,1	16,3	4,3	1,5	0,6	0,3	100,0
	Alle	78,4	14,7	4,2	1,7	0,6	0,4	100,0

Tabel 3.15 viser antallet af gange, eleverne har drukket forskellige typer af alkohol på et diskotek, en café, restaurant eller bar i løbet af de sidste 30 dage. Den største andel af elever angiver at have drukket alkoholsodavand (24,9 %) og spiritus (22,4 %). For alkoholsodavand er andelen større blandt piger (28,1 %) end blandt drenge (21,6 %). Endvidere viser tabellen, at en femtedel (20,2 %) af eleverne har drukket øl på et diskotek, en café, restaurant eller bar i løbet af de sidste 30 dage, hvor andelen er større blandt drenge (27,6 %) end blandt piger (13,5 %). For cider og vin er der i alt henholdsvis 16,8 % og 17,7 %, der har drukket det på et diskotek, en café, restaurant eller bar i løbet af de sidste 30 dage. Andelen er større blandt piger (henholdsvis 18,4 % og 20,0 %) end blandt drengene (henholdsvis 15,1 % og 15,3 %). Det skal her bemærkes, at aldersgrænsen for køb af alkohol blev hævet fra 15 år til 16 år i 2004.

Tabel 3.15 Antal gange, eleverne har drukket alkohol på et diskotek, en café, restaurant eller bar i løbet af de sidste 30 dage. 2024. Procent

		Antal gange						I alt
		0	1-2	3-5	6-9	10-19	20 eller mere	
Øl	Drenge	72,4	16,9	6,7	2,6	0,8	0,6	100,0
	Piger	86,5	9,5	2,7	1,0	0,2	0,1	100,0
	Alle	79,8	13,1	4,6	1,8	0,5	0,3	100,0
Cider	Drenge	84,9	9,7	3,0	1,8	0,3	0,2	100,0
	Piger	81,6	11,9	4,7	1,4	0,3	0,1	100,0
	Alle	83,2	10,9	3,9	1,6	0,3	0,2	100,0
Alkoholsodavand	Drenge	78,4	13,0	4,7	2,8	0,8	0,4	100,0
	Piger	71,9	15,9	8,3	2,7	0,9	0,3	100,0
	Alle	75,1	14,5	6,5	2,8	0,8	0,3	100,0
Vin	Drenge	84,7	10,9	2,2	1,7	0,3	0,2	100,0
	Piger	80,0	14,5	4,2	1,1	0,3	0,1	100,0
	Alle	82,3	12,8	3,2	1,4	0,3	0,1	100,0
Spiritus	Drenge	78,9	13,4	4,2	2,6	0,6	0,4	100,0
	Piger	76,7	15,2	5,7	1,5	0,7	0,2	100,0
	Alle	77,6	14,3	5,0	2,1	0,6	0,3	100,0

Det fremgår af tabel 3.16, at langt størstedelen af eleverne angiver, at sidste gang de drak, foregik det hjemme enten hos andre eller i eget hjem. Således angiver 70 % af eleverne, der har drukket alkohol i løbet af de sidste 12 måneder, at de drak alkohol hjemme hos andre den seneste gang, de drak alkohol. En fjerdedel (25,6 %) af eleverne angiver, at det foregik hjemme. Fra 1995 til 2024 er der sket en stigning i andelen, der drak alkohol hjemme hos andre (fra 60,8 % til 70,2 %). Omvendt er der i samme periode sket et markant fald i andelen, der har drukket alkohol på et diskotek (fra 21,2 % til 2,3 %).

Tabel 3.16 Sted, hvor eleverne drak alkohol den seneste gang (blandt elever, der har drukket alkohol i løbet af de sidste 12 måneder). 2024. Procent

	1995	1999	2003	2011	2015	2019	2024
Hjemme	25,6	21,1	21,8	22,6	26,5	24,0	25,6
Hjemme hos andre	60,8	66,1	68,3	63,5	55,9	67,6	70,2
På gaden, i en park, på stranden eller andre udendørs steder	9,0	9,9	10,9	6,5	11,1	11,4	7,4
På en bar eller en café	5,8	5,2	4,3	2,5	4,5	4,2	2,7
På et diskotek	21,2	18,5	13,2	8,3	6,9	4,9	2,3
På en restaurant	2,7	1,8	1,5	1,3	3,2	2,9	3,6
Andre steder	16,8	18,7	13,4	12,2	17,8	9,4	8,8

Blandt elever, der har drukket alkohol i løbet af de sidste 12 måneder, angiver 23,9 %, at de under påvirkning af alkohol i løbet af de sidste 12 måneder har oplevet at få ødelagt eller miste ting eller tøj (tabel 3.17). Andelen er større blandt piger (28,9 %) end blandt drenge (18,6 %). Godt hver tiende elev (12,2 %) angiver at have haft et seriøst skænderi under påvirkning af alkohol, og også her er

andelen større blandt piger (15,0 %) end blandt drenge (9,3 %). Derudover har 6,9 % under påvirkning af alkohol været udsat for seksuelle tilnærmelser, selvom de ikke ønskede det, igen med en større andel blandt piger (11,3 %) end blandt drenge (2,1 %). Fra 2019 til 2024 er andelen stort set uændret for de fleste indikatorer.

Tabel 3.17 Andelen, der under påvirkning af alkohol har oplevet følgende i løbet af de sidste 12 måneder (blandt elever, der har drukket alkohol i løbet af de sidste 12 måneder). 2019-2024. Procent

		2019	2024
At være involveret i slagsmål	Drenge	11,4	7,9
	Piger	5,7	3,7
	Alle	8,4	5,7
At være involveret i ulykke/uheld	Drenge	4,6	4,1
	Piger	5,3	4,2
	Alle	5,0	4,1
At få ødelagt eller miste ting eller tøj	Drenge	19,8	18,6
	Piger	24,8	28,9
	Alle	22,4	23,9
Serious skænderier	Drenge	9,4	9,3
	Piger	12,2	15,0
	Alle	10,9	12,2
At være udsat for røveri eller få noget stjålet	Drenge	3,0	3,9
	Piger	4,2	6,1
	Alle	3,6	5,0
Problemer med politiet	Drenge	3,8	5,3
	Piger	2,8	3,4
	Alle	3,3	4,3
At komme på skadestuen eller blive indlagt på hospitalet pga. alvorlig alkoholforgiftning	Drenge	0,8	0,7
	Piger	0,6	0,7
	Alle	0,7	0,7
At komme på skadestuen eller blive indlagt på hospitalet pga. ulykke/uheld	Drenge	1,6	0,9
	Piger	1,3	1,5
	Alle	1,5	1,2
At være udsat for seksuelle tilnærmelser, selvom du ikke ønskede det	Drenge	4,7	2,1
	Piger	11,6	11,3
	Alle	8,3	6,9
At gøre skade på dig selv med vilje	Drenge	3,4	1,2
	Piger	1,8	2,1
	Alle	2,6	1,6

Risikovurdering

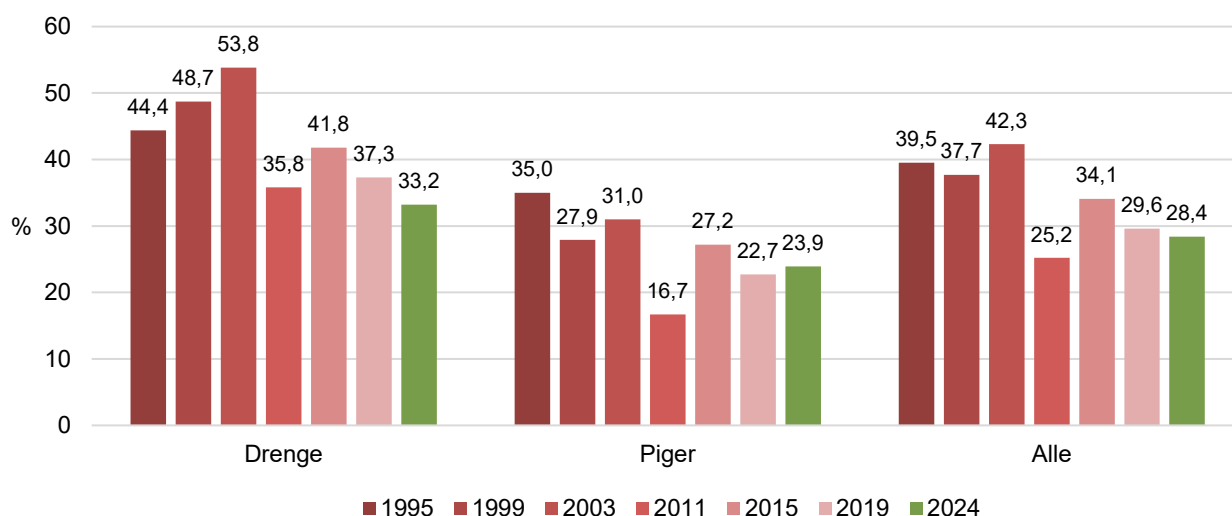
Tabel 3.18 viser, hvordan eleverne vurderer risikoen ved at drikke henholdsvis 1-2 genstande og 4-5 genstande næsten hver dag samt 5 eller flere genstande ved samme lejlighed (rusdrikning) næsten hver weekend. I alt angiver 89,4 % af eleverne, at der er nogen eller stor risiko ved at drikke 4-5 genstande næsten hver dag. Andelen er større blandt piger (91,2 %) end blandt drenge (87,7 %). Tabellen viser desuden, at i alt 73,7 % vurderer, at der er nogen eller stor risiko ved at drikke 5 eller flere genstande ved samme lejlighed næsten hver weekend. Omvendt vurderer 22,8 %, at der er ingen eller lille risiko ved at drikke 5 eller flere genstande ved samme lejlighed næsten hver weekend.

Tabel 3.18. Risikovurdering af at drikke henholdsvis 1-2 genstande næsten hver dag, 4-5 genstande næsten hver dag og 5 eller flere genstande ved samme lejlighed næsten hver weekend. 2024. Procent

	Ingen risiko	Lille risiko	Nogen risiko	Stor risiko	Ved ikke	I alt
Drenge						
Drikker 1-2 genstande næsten hver dag	7,8	25,4	45,1	18,7	3,1	100,0
Drikker 4-5 genstande næsten hver dag	4,5	4,4	21,3	66,4	3,4	100,0
Drikker 5 eller flere genstande ved samme lejlighed næsten hver weekend	5,8	18,8	38,0	33,5	3,8	100,0
Piger						
Drikker 1-2 genstande næsten hver dag	5,0	18,9	52,4	20,9	2,8	100,0
Drikker 4-5 genstande næsten hver dag	3,0	3,0	17,9	73,3	2,7	100,0
Drikker 5 eller flere genstande ved samme lejlighed næsten hver weekend	4,2	17,1	42,9	32,6	3,1	100,0
Alle						
Drikker 1-2 genstande næsten hver dag	6,4	22,0	48,8	19,8	3,0	100,0
Drikker 4-5 genstande næsten hver dag	3,8	3,7	19,6	69,8	3,1	100,0
Drikker 5 eller flere genstande ved samme lejlighed næsten hver weekend	5,0	17,8	40,4	33,3	3,5	100,0

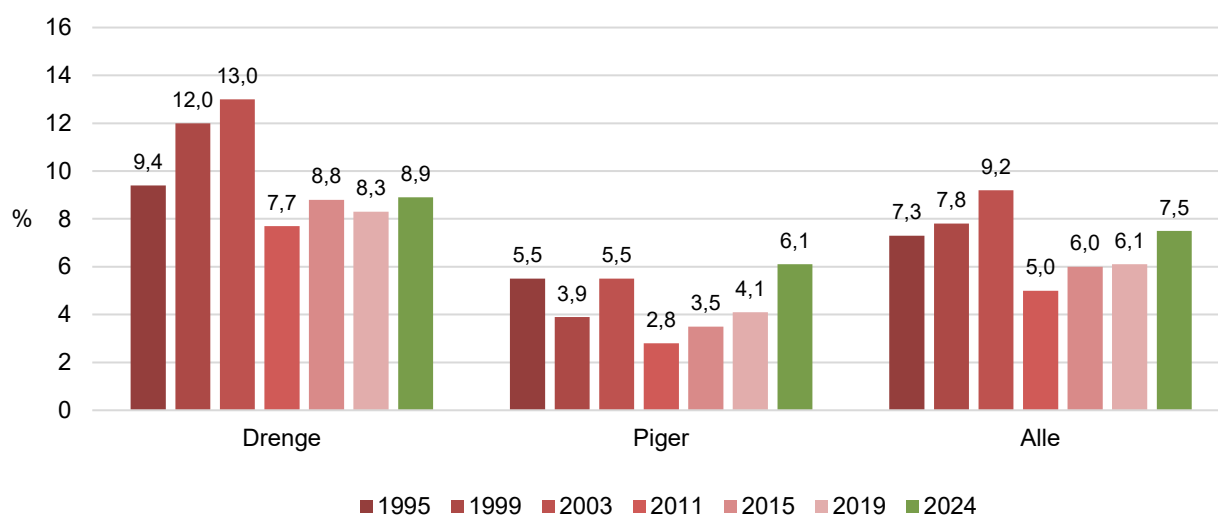
I perioden fra 1999 til 2024 er der overordnet set sket et fald i andelen, der vurderer, at der er ingen eller lille risiko forbundet med at drikke 1-2 genstande næsten hver dag, fra 37,7 % til 28,4 % (figur 3.24). Der ses samme udvikling blandt drenge og piger, med undtagelse af et fald i andelen mellem 2019 og 2024 blandt drenge (fra 37,3 % til 33,2 %), hvor andelen blandt pigerne er stort set uændret (22,7 % og 23,9 %).

Figur 3.24 Andel, der vurderer, at der er ingen eller lille risiko ved at drikke 1-2 genstande næsten hver dag. 1995-2024. Procent

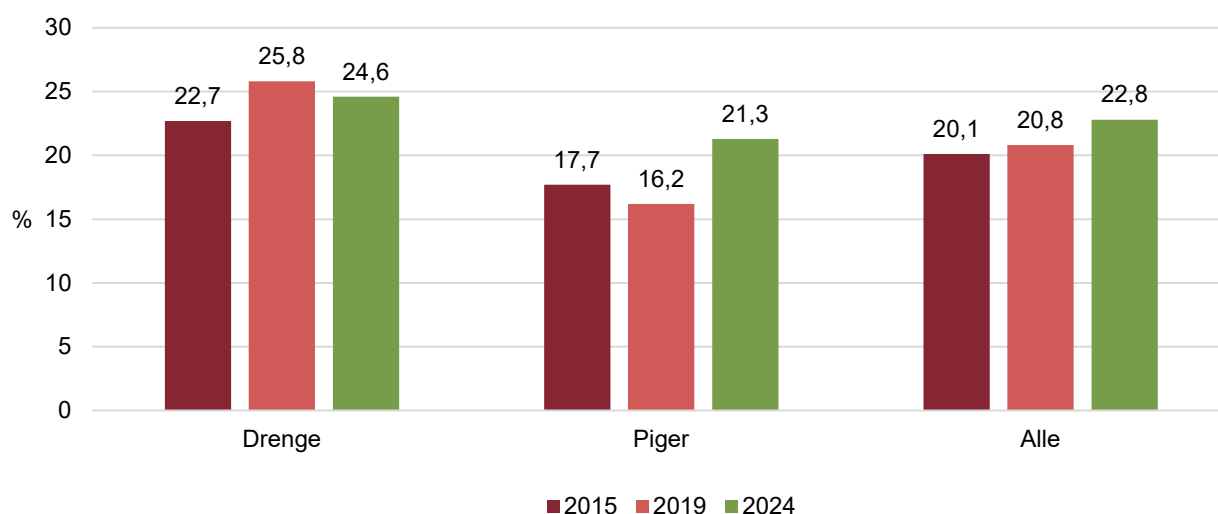

Figur 3.25 viser, at 7,5 % af eleverne vurderer, at der er ingen eller lille risiko ved at drikke 4-5 genstande næsten hver dag. Andelen er større blandt drenge (8,9 %) end blandt piger (6,1 %). Fra 1995 til 2003 stiger andelen fra 7,3 % til 9,2 %, efterfulgt af et fald i 2003 (5,0 %). Siden 2003 er andelen steget gradvist til 7,5 % i 2024. Både blandt drenge og piger ses et noget usystematisk mønster i udviklingen.

Figur 3.25 Andel, der vurderer, at der er ingen eller lille risiko ved at drikke 4-5 genstande næsten hver dag. 1995-2024. Procent

I alt angiver 22,8 % af eleverne i 2024, at der er ingen eller lille risiko ved at drikke 5 eller flere genstande (rusdrikning) næsten hver weekend (figur 3.26). Blandt drenge er andelen steget fra 22,7 % i 2015 til 25,8 % i 2019, hvorefter den er stort set uændret i 2024 (24,6 %). Blandt piger er andelen omtrent den samme i 2015 (17,7 %) og 2019 (16,2 %), hvorefter der ses en stigning i 2024 (21,3 %).

Figur 3.26 Andel, der vurderer, at der er ingen eller lille risiko ved at drikke 5 eller flere genstande næsten hver weekend. 2015-2024. Procent

Vennernes brug

I alt angiver 67,4 % af eleverne, at de fleste eller alle deres venner drikker alkohol (tabel 3.19). Andelen er større blandt piger (74,5 %) end blandt drenge (61,5 %). Endvidere angiver 6,9 %, at ingen af deres venner drikker alkohol, heraf 4,2 % blandt piger og 9,6 % blandt drenge.

Tabel 3.19 Hvor mange venner, eleverne har på fornemmelsen, drikker alkohol. 2024. Procent

	Drenge	Piger	Alle
Ingen	9,6	4,2	6,9
Få	9,5	7,5	8,6
En del	19,5	14,7	17,1
De fleste	46,6	51,5	49,0
Alle	14,9	23,0	18,4
I alt	100,0	100,0	100,0
Antal svarpersoner	2.561	2.705	5.308

Antal svarpersoner for drenge og piger summerer ikke til antal svarpersoner for alle, da 42 personer angav 'Andet' for køn.

Fra 2003 til 2024 er andelen, der angiver, at de fleste eller alle deres venner drikker alkohol, faldet fra 89,3 % til 67,4 % (tabel 3.20). Tilsvarende er andelen, der har fornemmelsen af, at ingen af deres venner drikker alkohol, steget fra 0,7 % til 6,9 %.

Tabel 3.20 Hvor mange venner, eleverne har på fornemmelsen, drikker alkohol. 2003-2024. Procent

	2003	2011	2015	2019	2024
Ingen	0,7	0,6	1,8	2,6	6,9
Få	2,2	1,9	8,5	6,0	8,6
En del	7,7	8,0	24,4	15,6	17,1
De fleste	63,2	66,1	52,3	57,5	49,0
Alle	26,1	23,4	13,0	18,3	18,4
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Antal svarpersoner	2.505	2.163	1.651	2.419	5.308

I alt angiver 49,7 %, at de fleste eller alle deres venner drikker sig fulde (tabel 3.21). Andelen er større blandt piger (55,3 %) end blandt drenge (44,3 %). Endvidere angiver 9,5 %, at ingen af deres venner drikker sig fulde, hvor andelen er større blandt drenge (12,1 %) end blandt piger (6,9 %).

Tabel 3.21 Hvor mange venner, eleverne har på fornemmelsen, drikker sig fulde. 2024. Procent

	Drenge	Piger	Alle
Ingen	12,1	6,9	9,5
Få	14,6	13,6	14,3
En del	29,0	24,1	26,5
De fleste	38,0	46,1	41,9
Alle	6,3	9,2	7,8
I alt	100,0	100,0	100,0
Antal svarpersoner	2.553	2.699	5.294

Antal svarpersoner for drenge og piger summerer ikke til antal svarpersoner for alle, da 42 personer angav 'Andet' for køn.

I tabel 3.22 fremgår det, at der i perioden fra 2011 til 2024 er sket et fald i andelen, der angiver, at de fleste eller alle deres venner drikker sig fulde, fra 71,3 % til 49,7 %. Tilsvarende ses en stigning i andelen af elever, der angiver, at ingen af deres venner drikker sig fulde, fra 1,7 % til 9,5 %.

Tabel 3.22 Hvor mange venner, eleverne har på fornemmelsen, drikker sig fulde. 2011-2024. Procent

	2011	2015	2019	2024
Ingen	1,7	3,9	5,1	9,5
Få	4,4	13,6	10,6	14,3
En del	22,6	32,2	24,4	26,5
De fleste	60,9	43,5	51,7	41,9
Alle	10,4	6,9	8,3	7,8
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0
Antal svarpersoner	2.164	1.653	2.426	5.294

Referencer

1. Lassen TH, Petersen MNS, Hviid SS, Jespersgaard N, Bjerregaard P, Grønbæk MK, et al. Alkoholrelaterede helbredskonsekvenser – en systematisk litteraturgennemgang af nyeste evidens. København: Statens Institut for Folkesundhed, SDU, 2020.
2. Schramm S, Bramming M, Davidsen M, Jensen HAR, Tolstrup J. Sygdomsbyrden i Danmark - risikofaktorer. Statens Institut for Folkesundhed, SDU, for Sundhedsstyrelsen, 2022.
3. Steinfeld MR, Torregrossa MM. Consequences of adolescent drug use. *Transl psychiatry*. 2023;13:313-22.
4. Marshall EJ. Adolescent Alcohol Use: Risks and Consequences. *Alcohol Alcohol*. 2014;49:160-4.
5. Danielsson A-K, Wennberg P, Tengström A, Romelsjö A. Adolescent alcohol use trajectories: Predictors and subsequent problems. *Addict Behav*. 2010;35:848-52.
6. Hjarnaa L, Hviid SS, Becker U, Laursen B, Tolstrup JS. Alkoholforbrug og forekomsten af ulykker og vold blandt unge: Data fra Ungdomsprofilen 2014 og Landspatientregistret. København: Statens Institut for Folkesundhed, SDU, 2020.
7. Madsen KR, Ibáñez Román JE, Damsgaard MT, Holstein B, Kristoffersen MJ, Pedersen TP, et al. Skolebørnsundersøgelsen 2022: Helbred, trivsel og sundhedsadfærd blandt skoleelever i 5., 7., og 9. klasse i Danmark. København: Statens Institut for Folkesundhed, SDU, 2023.
8. Hansen SER, Boukaïdi Lundgaard P, Plum Christensen AS. Unges alkoholvaner i Danmark 2021. København: Kræftens Bekæmpelse, 2021.
9. Bremner P, Burnett J, Nunney F, Ravat M, Mistral W. Young people, alcohol and influences. York: Joseph Rowntree Foundation, 2011.
10. Christensen AS, Lind Behrens C, Schiøth C, Pil Jensen M. Forældres betydning for deres børns alkoholforbrug - En systematisk litteraturgennemgang. København: Kræftens Bekæmpelse, 2016.
11. Tolstrup J, Demant J, Grønbæk M, Møller SP, Pedersen MU, Pisinger V. Unges alkoholkultur - et bidrag til debatten. København: Vidensråd for Forebyggelse, 2019.
12. Vallentin-Holbech L, Rasmussen BM, Stock C. Are perceptions of social norms regarding peer alcohol and other drug use associated with personal use in Danish adolescents? *Scand J Public Health*. 2017;45:757-64.
13. Pisinger V, Tolstrup J. §ALKOHOL – Unges alkoholvaner og oplevelse af tilgængelighed og kontrol 2023. Statens Institut for Folkesundhed, SDU, 2024.
14. ESPAD Group. ESPAD Report 2019: Results from the European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs. Luxembourg: EMCDDA Joint Publications, Publications Office of the European Union, 2020.
15. Sundhedsstyrelsen. 10-4 – Sundhedsstyrelsen melder nye genstandsgrænser ud. København: Sundhedsstyrelsen, 2022. Tilgået 25/3-2025: <https://www.sst.dk/da/nyheder/2022/10-4-Sundhedsstyrelsen-melder-nye-genstandsgrænser-ud>.
16. Indenrigs- og Sundhedsministeriet. Bekendtgørelse af lov om forbud mod salg af tobak og alkohol til personer under 18 år, LBK nr 1088 §2. København: Indenrigs- og Sundhedsministeriet, 2024.
17. Erhvervsministeriet. Bekendtgørelse af lov om restaurationsvirksomhed og alkoholbevilling m.v. (Resturationsloven), LBK nr 692 §29. København: Erhvervsministeriet, 2019.
18. Indenrigs- og Sundhedsministeriet. En forebyggelsesplan målrettet børn og unge - tobak, nikotin og alkohol. København: Indenrigs- og Sundhedsministeriet, 2023.
19. Sikkerhedsstyrelsen. Alderskontrol med salg af alkohol. København: Sikkerhedsstyrelsen, 2024. Tilgået 4/3-2025: <https://www.sik.dk/erhverv/medicin-og->

alderskontrol/alderskontrol/alderskontrol-salg-alkohol#:~:text=under%2016%20%C3%A5r.-,Kontrol%20med%20reglerne,kan%20f%C3%B8re%20til%20en%20politianmeldelse.

4 Stoffer

Betegnelsen 'stoffer' anvendes typisk om illegale substanser eller præparater, der har en euforiserende virkning, såsom hash, amfetamin, metamfetamin, kokain og ecstasy. Derudover omfatter betegnelsen også andre præparater, der som udgangspunkt er lovlige, men som kan have en lignende euforiserende virkning og sælges ulovligt med henblik på rusvirkning, herunder receptpligtig medicin samt latter- og lighter gas (1). At stofferne har en euforiserende virkning betyder, at de gennem påvirkning af centralnervesystemet fremkalder intense psykiske oplevelser hos brugeren, fra velvære og opstemthed til visioner, hallucinationer og ekstase. På baggrund af deres påvirkning af hjernen kategoriseres stoffer ofte i følgende tre grupper (2):

- Sløvende stoffer: Eksempelvis hash, opioider (herunder heroin) og lattergas
- Stimulerende stoffer: Eksempelvis amfetamin, metamfetamin, kokain og ecstasy
- Hallucinogene stoffer: Eksempelvis psilocybin-svampe, LSD og ketamin

Unge brug af stoffer

Ungdomsårene er en periode i livet karakteriseret ved identitetsdannelse og løsrivelse fra forældrene, hvor mange unge eksperimenterer med deres livsstil, er mere impulsive og udviser større risikovillighed (3-5). Denne risikovillighed afspejles blandt andet i, at nogle unge eksperimenterer med stoffer, selvom langt de fleste ikke fortsætter brugen efter ungdomsårene (6). Således viser befolkningsundersøgelser, at den eksperimenterende brug af stoffer toppe ved 16-19-årsalderen, og at meget få prøver stoffer for første gang efter 20-årsalderen (6). Hash er det mest udbredte illegale stof, både blandt unge og generelt set, og næsten alle, der har prøvet andre stoffer, har også prøvet hash (7). Blandt 16-20-årige unge, der har prøvet hash, har 20 % også prøvet andre illegale stoffer, mens det gælder for 1 % blandt unge, der ikke har prøvet hash (7). Grundet den højere risikovillighed, impulsivitet og en større sårbarhed i forhold til negative, irreversible påvirkninger af kognitive funktioner som hukommelse og indlæringssevne udgør unge en særlig risikogruppe i forhold til brug af stoffer. Det skyldes både risikoen for akutte helbredssekvenser, og fordi en eksperimenterende brug af stoffer i ungdomsårene med tiden kan udvikle sig til et egentligt misbrug.

Opioider

De senere år er der fra sundhedsmyndighederne kommet et øget fokus på opioider, som er en gruppe af stoffer, der udvindes direkte eller viderefremstilles syntetisk fra opiumsvalmuen og virker bedøvende på centralnervesystemet (8). Disse stoffer indgår i en række receptpligtige medicinpræparater, som ofte anvendes ved stærke smerter efter eksempelvis operationer i form af morfin eller morfinlignende præparater, herunder Tramadol, oxycodon og fentanyl. Imidlertid er der opstået en bekymring om ulovlig brug af opioider, som i stigende grad sælges som rusmiddel til børn og unge blandt andet via sociale medier og på nettet (9). Introduktionen til opioider sker primært

gennem venner eller i sociale kontekster, hvor der typisk allerede er en tolerance over for stoffer, særligt hash, eller i forbindelse med receptpligtig medicin efter behandling i sundhedsvæsenet (9). Selvom den ulovlige brug medfører en stor risiko for misbrug, afhængighed og dødelig forgiftning, har de fleste unge begrænset viden om opioider både før og under deres brug og lærer således først om stoffernes virkning gennem egne eller venners erfaringer (9, 10). Af danske retsmedicinske institutter vurderes opioider at være den farligste gruppe af rusmidler, idet de alle kan medføre afhængighed, har et smalt spænd mellem rusdosis og dødelig dosis og er den hyppigste årsag til dødelige forgiftninger med lægemidler og rusmidler i Danmark (10). Opioider virker dæmpende på åndedrættet, og ved en overdosis kan brugeren dø af kvælning, fordi åndedrættet ophører, og risikoen øges ved samtidigt indtag af sløvende stoffer (8).

Konsekvenser af brug af stoffer

Brug af stoffer kan have alvorlige akutte konsekvenser, såsom fysisk utilpashed, psykotiske symptomer, forgiftning og ulykker samt død som følge af overdosis (1, 8, 11, 12). Desuden øger brugen af stoffer risikoen for deltagelse i vold, kriminalitet og uønsket sex, pådragelse af infektioner og andre smitsomme sygdomme efter injektion, herunder hepatitis og HIV, samt udvikling af afhængighed (12). Der ses endvidere en tydelig sammenhæng mellem brug af stoffer og psykisk sygdom (12, 13), ligesom personer med et stofmisbrug ofte udgør en marginaliseret gruppe i befolkningen, hvilket blandt andet kan komme til udtryk ved mangel på bolig og arbejdsmarkedstilknytning, belastet økonomi samt brudte familierelationer (14).

Antallet af stofrelaterede dødsfald har ligget nogenlunde stabilt i Danmark siden midten af 1990'erne, på mellem 210 og 285 dødsfald årligt, og i 2022 var stofmisbrug ifølge Rigspolitiet årsag til 280 dødsfald herhjemme (12). De stofrelaterede dødsfald skyldes primært forgiftning som følge af et blandingsmisbrug med gennemsnitligt 4 til 5 samtidige stoffer i blodet på død tidspunktet. I 2022 medførte forgiftning med illegale stoffer desuden 2.700 hospitalsophold i Danmark, heraf størstedelen efter indtagelse af henholdsvis opioider (1.300) og kokain (500) (12). Blandt unge under 26 år skyldes forgiftningerne især stimulerende stoffer, mens forgiftningsårsagen oftest er opioider eller blandingsbrug blandt de lidt ældre. Imidlertid er der i perioden fra 2013 til 2023 sket en stigning i antallet af forgiftninger med opioider blandt unge i aldersgruppen 16-25 år, hvorimod antallet er faldet blandt unge under 16 år (12). Derudover var der i 2022 i alt 2.400 personer, som blev behandlet på en psykiatrisk afdeling med en stofrelateret hoveddiagnose herhjemme, mens 7.000 blev behandlet med en stofrelateret bidiagnose (12). Dette antal har været nogenlunde stabilt igennem de seneste 10 år.

Brug, misbrug og afhængighed

Stofmisbrugsproblematikker kan bredt defineres som et forbrugsmønster af ét eller flere rus- eller lægemidler, der medfører fysiske, psykiske eller sociale problemer for brugeren, eksempelvis i forhold til opretholdelse af en normal hverdag og et socialt liv (15, 16). Det er dermed konsekvenserne af brugen af stoffer og ikke hverken stoffet eller brugen i sig selv, der afgør, om det er tale om en stofmisbrugsproblematik. Idet begrebet 'stoffer' her henviser til alle psykoaktive stoffer, der indtages for at opnå en rusvirkning, skelnes der ikke mellem brug af illegale stoffer og

lægeordineret medicin. Ifølge denne definition indgår således også produkter, der sælges lovligt, men som indtages med henblik på at opnå en rusvirkning.

Set ud fra et sundhedsmæssigt perspektiv er det relevant at opdele brug af stoffer efter forbrugsmønstre, som kan spænde fra eksperimentel brug til afhængighed. Selvom der ikke eksisterer en tydelig grænse for, hvornår brugen af stoffer er problematisk eller udvikler sig til et egentlig misbrug eller afhængighed, kan følgende forbrugsmønstre ifølge Sundhedsstyrelsen benyttes som pejlemærker (1):

- **Eksperimenterende brug af stoffer:** Sjældent eller korterevarende brug af stoffer, som kan udvikle sig til regelmæssig brug.
- **Regelmæssig brug af stoffer:** Gentagen eller længerevarende brug af stoffer, som kan udvikle sig til egentligt stofmisbrug og/eller stofafhængighed.
- **Stofmisbrug:** Vedvarende eller skadelig brug af stoffer, som har konsekvenser for brugerens fysiske helbred, psykiske helbred eller sociale liv.
- **Stofafhængighed:** Tilstedeværelse af mindst tre ud af seks af WHO's kriterier:
 - 1) Craving (tvangsmæssigt ønske om stofbrug)
 - 2) Kontroltab
 - 3) Fysiske abstinenser
 - 4) Toleranceudvikling
 - 5) Mindsket interesse for andre aktiviteter eller stort tidsforbrug på at skaffe stoffer
 - 6) Fortsat stofbrug trods kendskab til de skadelige følger

Andre undersøgelser

Flere repræsentative spørgeskemaundersøgelser i Danmark har belyst unges forbrug af stoffer. Eksempelvis viser en undersøgelse fra Center for Rusmiddelforskning fra 2023, at andelen af unge i alderen 15-25 år, der har brugt hash i løbet af den sidste måned, har været stabil mellem 2019 og 2022 (17). I samme periode ses et fald i andelen, der nogensinde har brugt hash. Af den seneste *Skolebørnsundersøgelse* fra 2022 fremgår det endvidere, at mens andelen af elever i 9. klasse, der har prøvet at tage hash, er faldet mellem 2018 og 2022 blandt drenge, ses samtidig en stigende tendens blandt piger (18). I *Sundheds- og sygelighedsundersøgelsen* fra 2021 ses det, at der blandt både mænd og kvinder i aldersgruppen 16-24 år er sket et fald i andelen, der har brugt hash inden for det seneste år, i perioden fra 2017 til 2021 (19). Det skal dog bemærkes, at undersøgelsen i 2021 blev gennemført på et tidspunkt med tiltag og restriktioner i forbindelse med COVID-19-pandemien, hvilket kan have betydning for resultaterne.

I forhold til udviklingen i brugen af andre illegale stoffer end hash fremgår det endvidere af *Sundheds- og sygelighedsundersøgelsen*, at der blandt mænd i aldersgruppen 16-24 år er sket et fald mellem 2017 og 2021 i andelen, der har brugt hårde stoffer inden for det seneste år, mens andelen er uændret blandt kvinder (19). Ifølge undersøgelsen fra Center for Rusmiddelforskning er der derimod sket en mindre stigning mellem 2019 og 2022 blandt de 15-25-årige i andelen, der nogensinde har brugt kokain og amfetamin, hvilket primært skyldes en stigning blandt kvinder (17).

Modsat er andelen, der har brugt kokain i løbet af den sidste måned, uændret i denne periode både blandt mænd og kvinder.

En undersøgelse fra Rockwoolfonden fra 2024 viser, at efter hash (17 %) er opioider (4,0 %) de mest brugte illegale stoffer blandt unge i Danmark i aldersgruppen 15-19 år, efterfulgt af kokain (3,6 %), MDMA (2,0 %) og amfetamin (1,0 %) (20). Mens der for alle andre stoffer ses en større andel af brugere blandt drenge end blandt piger, er der stort set ingen kønsforskel i andelen, der bruger opioider (4,1 % og 4,0 % for henholdsvis drenge og piger) (20).

Samlet set peger tidligere undersøgelser af stofbrug blandt unge i Danmark således på, at der de senere år overordnet set er sket et fald i andelen, der bruger hash og andre illegale stoffer, dog med en stigende tendens blandt piger/kvinder i nogle undersøgelser. Herudover viser undersøgelser, at der er stor regional variation i andelen, der har brugt hash eller andre illegale stoffer, både i løbet af den sidste måned og i løbet af det seneste år, hvor andelen er markant større i Region Hovedstaden end i de øvrige fire regioner (17).

Data fra den seneste internationale ESPAD-rapport fra 2019 viser, at i alt 17 % blandt 15-16-årige unge i Europa svarer, at de har brugt illegale stoffer mindst én gang i deres liv (21). Heraf er hash det mest udbredte stof, som 16 % svarer, at de har prøvet (21). Sammenlignet med unge i andre europæiske lande er andelen, der nogensinde har brugt illegale stoffer, på samme niveau i Danmark, både når der ses på alle stoffer samlet (18 %), og når opgørelserne opdeles på hash (17 %) og hårde stoffer som ecstasy (2,3 % vs. 1,6 % i Danmark), amfetamin (1,7 % vs. 1,5 % i Danmark) og metamfetamin (1,1 % vs. 0,6 % i Danmark). Opdelt på køn ses en større andel, der nogensinde har brugt illegale stoffer, blandt drenge i Danmark (23 %) sammenlignet med drenge i andre europæiske lande (19 %), hvilket primært skyldes en mere udbredt brug af hash herhjemme (18 % vs. 22 % i Danmark).

Lovgivning

Ifølge dansk narkotikaloggivning er det ulovligt at købe, sælge, besidde, producere og bruge stoffer, medmindre de bruges medicinsk eller til forskning (22). Stoffer, der anvendes medicinsk, er således ikke underlagt samme kontrol, selvom de kan have samme euforiserende virkning som de illegale stoffer. Dette gælder eksempelvis lægeordineret heroin (23), som kan anvendes som led i behandling af stofmisbrug, samt på forsøgsbasis lægeordineret cannabis (24). Salg af lattergas til private forbrugere er siden juni 2020 blevet underlagt visse begrænsninger, særligt med henblik på forebyggelse af køb blandt unge til rusmiddelbrug (25, 26). Organiske opløsningsmidler som eksempelvis lighter gas samt nogle typer af lim, maling, lak og fortynder bruges til mange nytteformål, men må ikke sælges til rusmiddelbrug. Disse produkter er ikke underlagt begrænsninger for salg, men er mærkede som sundhedsskadelige og brandfarlige på baggrund af Miljøstyrelsens regler (27). Derudover eksisterer yderligere en række love og bekendtgørelser, som sigter mod regulering af stofområdet, herunder blandt andet i sundhedsloven, restaurationsloven og folkeskoleloven.

Stoffer i denne undersøgelse

I dette kapitel belyses elevernes brug af stoffer, som her omfatter illegale stoffer, såsom hash, amfetamin, metamfetamin, ecstasy, kokain, LSD, psilocybin-svampe, crack og heroin, samt psykoaktive stoffer i bredere forstand, herunder eksempelvis opioider, lattergas, sove- og nervemedicin (som ikke er ordineret af en læge), anabolske steroider samt at tage smertestillende piller for at blive høj og at tage piller og drikke alkohol samtidigt for at blive høj. Ud over elevernes brug af stoffer belyses i kapitlet desuden henholdsvis den oplevede tilgængelighed og risikovurdering af stofferne.

Hash

Tilgængelighed

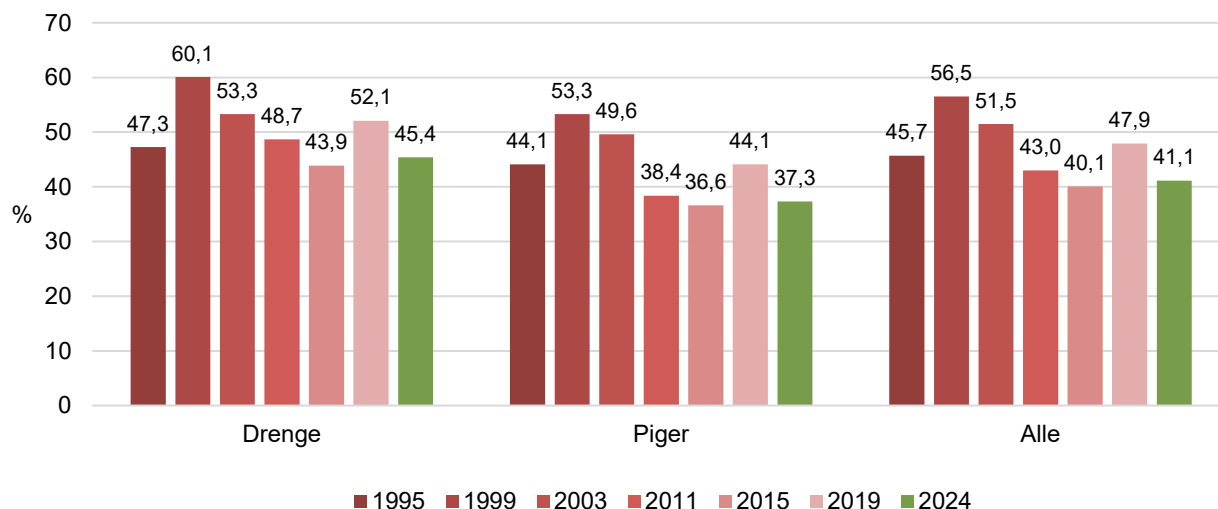
Eleverne er blevet spurgt, hvor svært de vurderer, det vil være for dem at få fat i marihuana, hash eller pot (cannabis) (herefter omtalt som 'hash'), hvis de var interesseret. I alt svarer omtrent fire ud af ti (41,1 %), at dette ville være meget let eller let (tabel 4.1). Andelen er større blandt drenge (45,4 %) end blandt piger (37,3 %).

Tabel 4.1 Vurdering af muligheden for at få fat i hash, hvis eleverne var interesseret. 2024. Procent

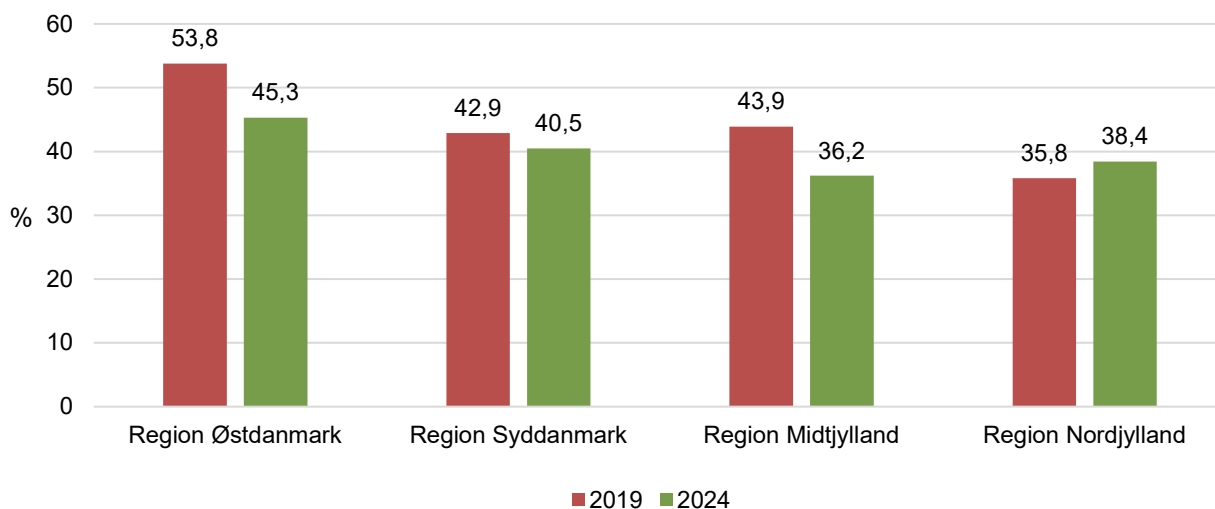
	Drenge	Piger	Alle
Umuligt	9,3	7,8	8,6
Meget svært	13,8	15,3	14,7
Svært	19,3	24,5	22,0
Let	29,5	27,4	28,4
Meget let	15,9	9,9	12,8
Ved ikke	12,1	15,1	13,7
I alt	100,0	100,0	100,0
Antal svarpersoner	2.664	2.770	5.479

Antal svarpersoner for drenge og piger summerer ikke til antal svarpersoner for alle, da 45 personer angav 'Andet' for køn.

Det fremgår af figur 4.1, at der i perioden fra 1999 til 2024 er sket et tydeligt fald i andelen af elever, der angiver, at de meget let eller let kan få fat i hash, hvis de var interesseret, fra 56,5 % til 41,1 %. Dog ses en mindre stigning mellem 2015 og 2019, efterfulgt af et fald i 2024. Der ses samme mønster blandt drenge og piger, men andelen er i alle år større blandt drenge.

Figur 4.1 Andel, der angiver, at de meget let eller let kan få fat i hash, hvis de var interesseret. 1995-2024. Procent

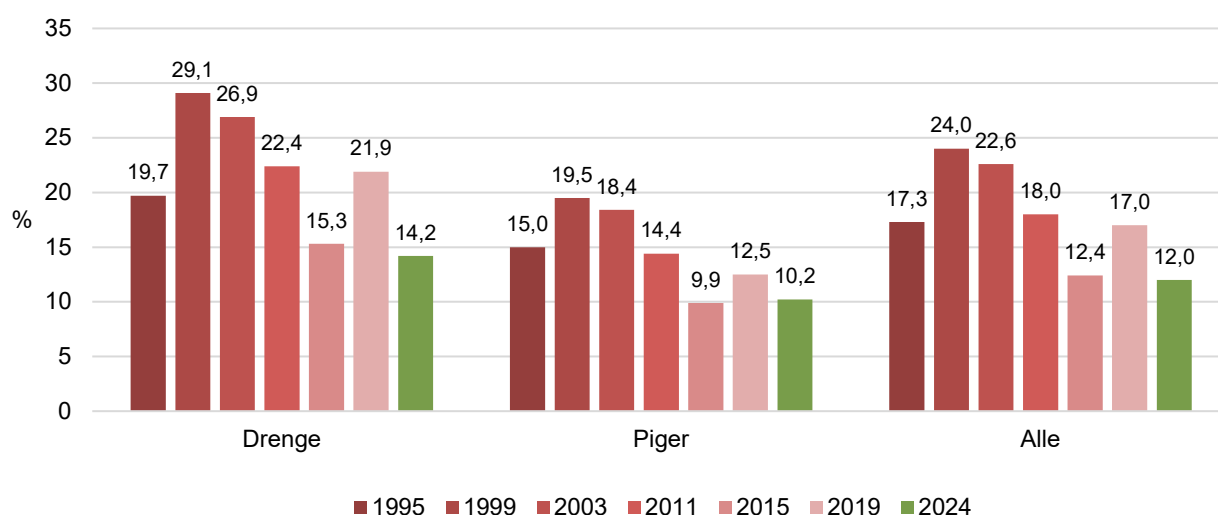
Figur 4.2 viser, at den største andel af elever, der i 2024 angiver, at de meget let eller let kan få fat i hash, hvis de var interesseret, ses i Region Østjylland (45,3 %), mens den mindste ses i Region Midtjylland (36,2 %). I perioden fra 2019 til 2024 ses et fald i andelen, der meget let eller let kan få fat i hash, i Region Østjylland (fra 52,8 % til 45,3 %) og Region Midtjylland (fra 43,9 % til 36,2 %), mens andelen er steget en smule i Region Nordjylland og er stort set uændret i Region Syddanmark. Supplerende analyser, hvor der opdeles på de nuværende regioner, viser, at mens andelen er stort set uændret i Region Sjælland mellem 2019 og 2024 (henholdsvis 47,6 % og 46,5 %), er der sket et tydeligt fald i Region Hovedstaden (fra 56,2 % til 44,9 %) (data ikke vist). Yderligere analyser viser, at andelen, der angiver, at de meget let eller let kan få fat i hash, hvis de var interesseret, er lidt større i tæt befolkede områder (42,3 %) og medium befolkede områder (42,3 %) end i tyndt befolkede områder (38,9 %) (data ikke vist).

Figur 4.2 Andel, der angiver, at de meget let eller let kan få fat i hash, hvis de var interesseret, opdelt på regioner. 2019-2024. Procent

Brug

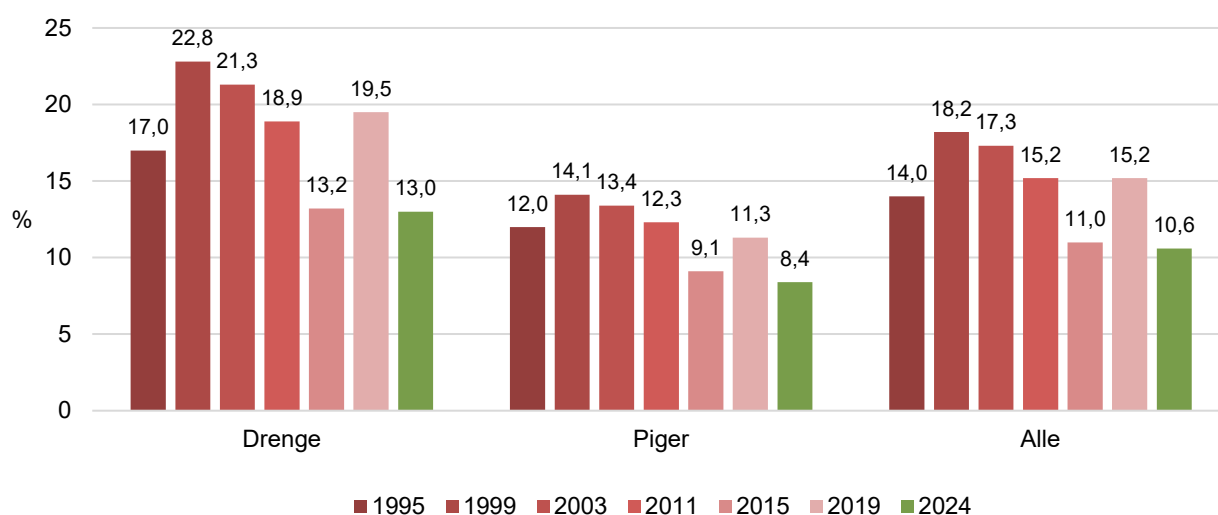
I figur 4.3 ses andelen, der nogensinde har prøvet at ryge hash, i perioden fra 1995 til 2024. Det fremgår, at der er sket et tydeligt fald i andelen mellem 1999 og 2024, fra 24,0 % til 12,0 %. Imidlertid ses en stigning i andelen mellem 2015 og 2019, efterfulgt af et fald i 2024. Der ses samme mønster i udviklingen blandt drenge og piger, dog med større andele blandt drenge i alle år.

Figur 4.3 Andel, der nogensinde har prøvet at ryge hash. 1995-2024. Procent

I perioden fra 1999 til 2024 er der sket et tydeligt fald i andelen af elever, der har røget hash i løbet af de sidste 12 måneder, fra 18,2 % til 10,6 % (figur 4.4). Dog ses en stigning i andelen mellem 2015 og 2019, efterfulgt af et fald i 2024. I alle år er andelen større blandt drenge end blandt piger, men udviklingen følger samme mønster for begge køn.

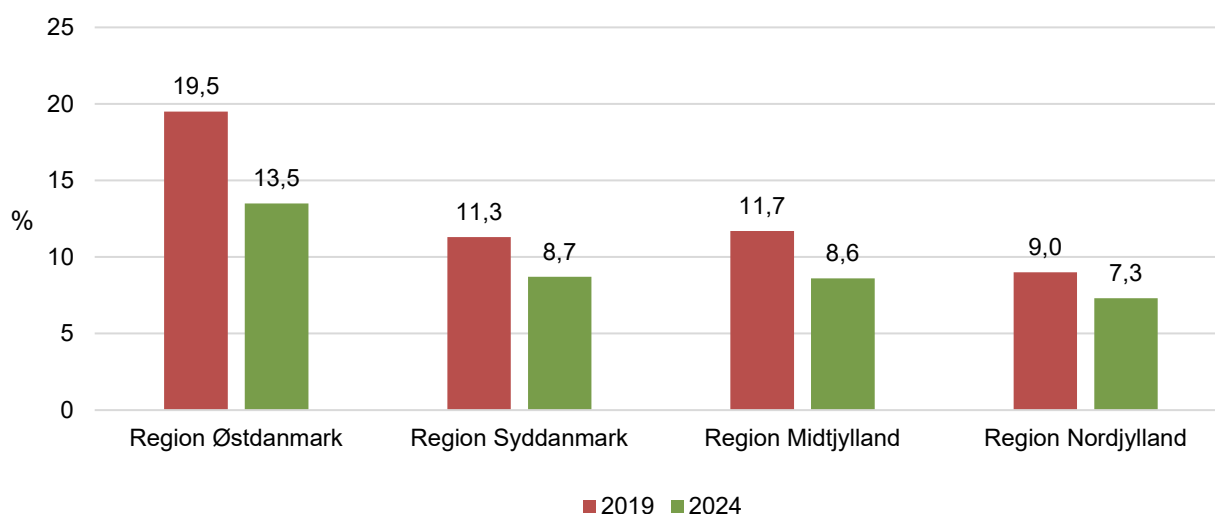
Figur 4.4 Andel, der har røget hash i løbet af de sidste 12 måneder. 1995-2024. Procent

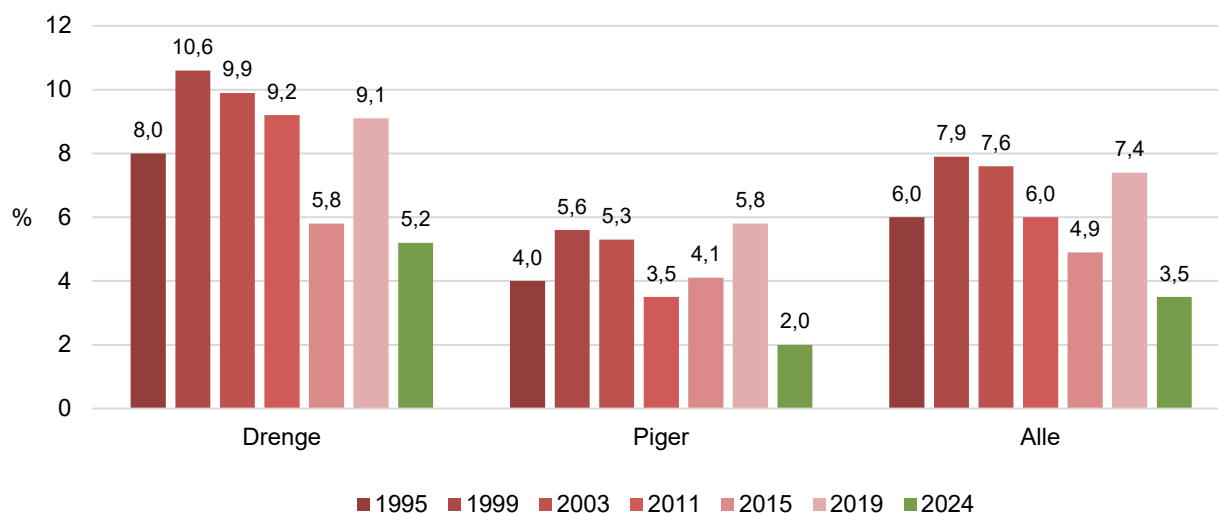
I 2024 ses den største andel af elever, der har røget hash i løbet af de seneste 12 måneder, i Region Østdanmark, mens der ikke ses store forskelle mellem de øvrige regioner (figur 4.5). I perioden fra 2019 til 2024 er der i alle regioner sket et fald i andelen, der har røget hash i løbet af de sidste 12 måneder. Supplerende analyser, hvor der opdeles på de nuværende regioner, viser, at mens der ses et tydeligt fald i andelen i Region Hovedstaden (fra 22,3 % til 12,3 %), er der sket en stigning i Region Sjælland (fra 12,3 % til 17,0 %) (data ikke vist). Yderligere analyser viser, at andelen, der har røget hash i løbet af de sidste 12 måneder, er lidt større i tæt befolkede områder (11,2 %) og medium befolkede områder (11,3 %) end i tyndt befolkede områder (9,3 %) (data ikke vist).

Figur 4.5 Andel, der har røget hash i løbet af de sidste 12 måneder, opdelt på regioner. 2019-2024.

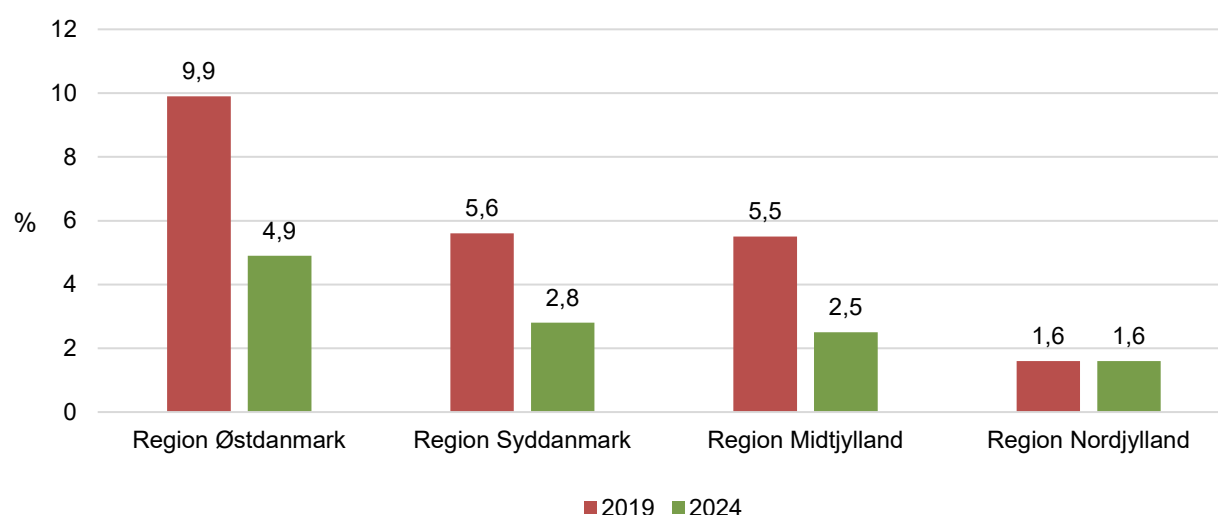
Procent

Figur 4.6 viser, at i alt 3,5 % af eleverne har røget hash i løbet af de sidste 30 dage. Andelen er større blandt drenge (5,2 %) end blandt piger (2,0 %). I perioden fra 1999 til 2024 ses et fald i andelen, dog med en stigning mellem 2015 og 2019, efterfulgt af et fald i 2024. Mønstret i udviklingen er nogenlunde ens blandt drenge og piger og følger den generelle udvikling.

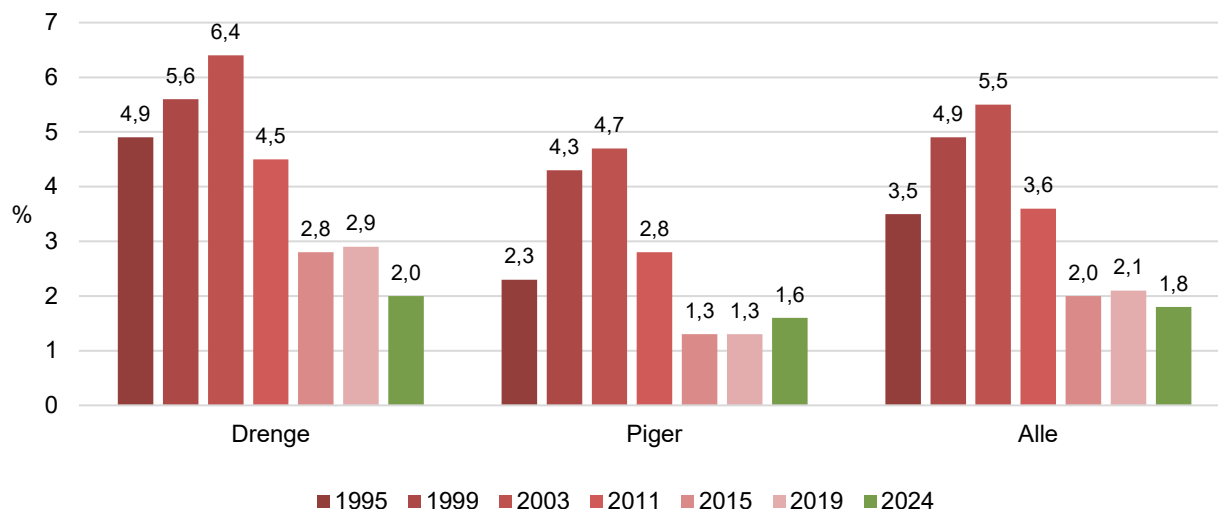
Figur 4.6 Andel, der har røget hash i løbet af de sidste 30 dage. 1995-2024. Procent

Det ses af figur 4.7, at andelen af elever, der har røget hash i løbet af de sidste 30 dage, er større i Region Østdanmark (4,9 %) end i de øvrige regioner. I perioden fra 2019 til 2024 ses et fald i andelen i alle regioner, på nær i Region Nordjylland, hvor andelen er uændret. Det mest markante fald ses i Region Østdanmark (fra 9,9 % til 4,9 %). Supplerende analyser, hvor der opdeles på de nuværende regioner, viser, at mens der i Region Hovedstaden ses et markant fald i andelen mellem 2019 og 2024 (fra 11,3 % til 4,9 %), er faldet mere beskeden i Region Sjælland (fra 6,2 % til 5,0 %) (data ikke vist). Yderligere analyser viser, at andelen, der har røget hash i løbet af de sidste 30 dage, er lidt større i tæt befolkede områder (4,1 %) og medium befolkede områder (4,0 %) end i tyndt befolkede områder (2,6 %) (data ikke vist).

Figur 4.7 Andel, der har røget hash i løbet af de sidste 30 dage, opdelt på regioner. 2019-2024. Procent

I figur 4.8 ses andelen, der har prøvet at ryge hash, da de var 13 år eller yngre, i perioden fra 1995 til 2024. I alt har 1,8 % af eleverne i 2024 prøvet dette, og andelen er stort set ens blandt drenge (2,0 %) og piger (1,6 %). I perioden fra 1995 til 2003 ses en stigning i andelen, efterfulgt af et fald frem mod 2024. Mellem 2015 og 2024 er andelen stort set ændret. Udviklingen blandt drenge og piger følger stort set samme mønster, dog med en lidt større andel blandt drenge i de fleste år.

Figur 4.8 Andel, der har prøvet at ryge hash, da de var 13 år eller yngre. 1995-2024. Procent

Tabel 4.2 viser andelen, der har været i forskellige situationer i løbet af de sidste 12 måneder, blandt de elever, som har røget hash i løbet af samme periode. Det ses eksempelvis, at 5,3 % af drengene og 8,7 % af pigerne, som har røget hash i løbet af de sidste 12 måneder, meget ofte eller ofte har røget hash før kl. 12. Endvidere angiver 4,4 % af drengene og 5,2 % af pigerne, at de uden held har forsøgt at skære ned på eller stoppe deres forbrug af hash, blandt de elever, som har røget hash i løbet af de sidste 12 måneder.

Ud fra besvarelserne på alle spørgsmål i tabel 4.2 kan elevernes risiko for problematisk brug af hash vurderes ved hjælp af screeningsværktøjet *The Cannabis Abuse Screening Test* (CAST) (21, 28, 29). Hvert spørgsmål kan give en score på enten 0 eller 1, og den samlede CAST-score kan derfor ligge i intervallet 0 til 6. For de to første spørgsmål tildeles scoren 0, hvis man svarer 'Aldrig' eller 'Sjældent', og 1, hvis man svarer 'En gang imellem', 'Ofte' eller 'Meget ofte'. For de resterende spørgsmål, som omhandler mere alvorlige problemer, tildeles scoren 0 ved svaret 'Aldrig' og 1 ved alle andre svarmuligheder. En samlet score på 2 eller derover betragtes som tegn på et højrisikoforbrug af hash. Andelen af elever med et sådant forbrug estimeres til 2,8 %. Andelen er lidt højere blandt drenge (3,7 %) end blandt piger (2,0 %). Den største andel ses i Region Østdanmark (3,2 %), mens den mindste andel findes i Region Nordjylland (1,3 %). I Region Syddanmark er andelen 2,7 %, og i Region Midtjylland er den 2,6 %. Supplerende analyser, hvor der opdeles på de nuværende regioner, viser, at andelen er større i Region Sjælland (5,1 %) end i Region Hovedstaden (2,5 %) (data ikke vist).

Tabel 4.2 Andel, der har været i forskellige situationer i løbet af de sidste 12 måneder, blandt elever, som har røget hash i løbet af de sidste 12 måneder. 2024. Procent

		Aldrig	Sjældent	En gang imellem	Ofte	Meget ofte	I alt
At ryge hash før kl. 12	Drenge	60,8	21,5	12,5	3,8	1,5	100,0
	Piger	71,6	11,1	8,6	4,7	4,0	100,0
	Alle	65,1	17,2	10,9	4,3	2,5	100,0
At ryge hash, mens du var alene	Drenge	80,0	8,4	9,8	1,1	0,7	100,0
	Piger	81,9	10,8	3,2	1,1	3,0	100,0
	Alle	80,7	9,4	7,1	1,3	1,7	100,0
At have problemer med at huske, når du røg hash	Drenge	66,7	13,7	11,5	4,9	3,3	100,0
	Piger	71,2	10,1	13,2	3,4	2,1	100,0
	Alle	68,6	12,2	12,2	4,3	2,8	100,0
At venner eller familiemedlemmer har sagt til dig, at du burde skære ned på eller helt stoppe dit forbrug af hash	Drenge	81,0	6,4	6,4	1,4	4,8	100,0
	Piger	83,5	5,8	2,5	3,5	4,8	100,0
	Alle	82,1	6,1	4,8	2,3	4,8	100,0
At skære ned på eller stoppe dit forbrug af hash uden held	Drenge	86,5	5,6	3,5	1,9	2,5	100,0
	Piger	84,0	3,6	7,2	2,4	2,8	100,0
	Alle	85,5	4,8	5,0	2,1	2,6	100,0
At have problemer pga. dit forbrug af hash (f.eks. skænderier, ulykker, dårlige karakterer i skolen osv.)	Drenge	82,0	6,6	6,4	2,7	2,3	100,0
	Piger	82,0	5,5	6,5	3,8	2,3	100,0
	Alle	82,1	6,2	6,4	3,1	2,3	100,0

Risikovurdering

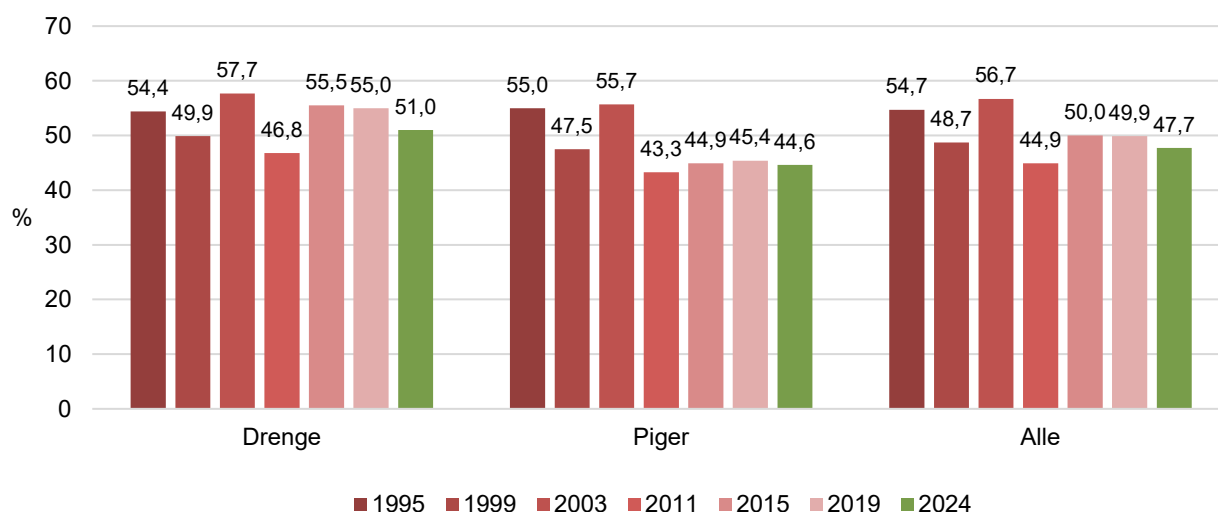
I alt angiver knap halvdelen af eleverne (47,7 %), at der er ingen eller lille risiko forbundet med at prøve hash 1 eller 2 gange (tabel 4.3). Andelen er større blandt drenge (51,0 %) end blandt piger (44,6 %).

Tabel 4.3 Risikovurdering af at prøve hash 1 eller 2 gange. 2024. Procent

	Drenge	Piger	Alle
Ingen risiko	15,8	8,6	12,1
Lille risiko	35,2	36,0	35,6
Nogen risiko	24,6	30,4	27,5
Stor risiko	18,1	17,9	18,0
Ved ikke	6,4	7,1	6,8
I alt	100,0	100,0	100,0
Antal svarpersoner	2.651	2.758	5.454

Antal svarpersoner for drenge og piger summerer ikke til antal svarpersoner for alle, da 45 personer angav 'Andet' for køn.

I perioden fra 1995 til 2024 ses et noget usystematisk mønster i udviklingen af andelen af elever, der vurderer, at der er ingen eller lille risiko forbundet med at prøve hash 1 eller 2 gange (figur 4.9). I de fleste år er andelen lidt større blandt drenge end blandt piger. Blandt piger ses en stort set uændret andel mellem 2011 og 2024.

Figur 4.9 Andel, der vurderer, at der er ingen eller lille risiko forbundet med at prøve hash 1 eller 2 gange. 1995-2024. Procent

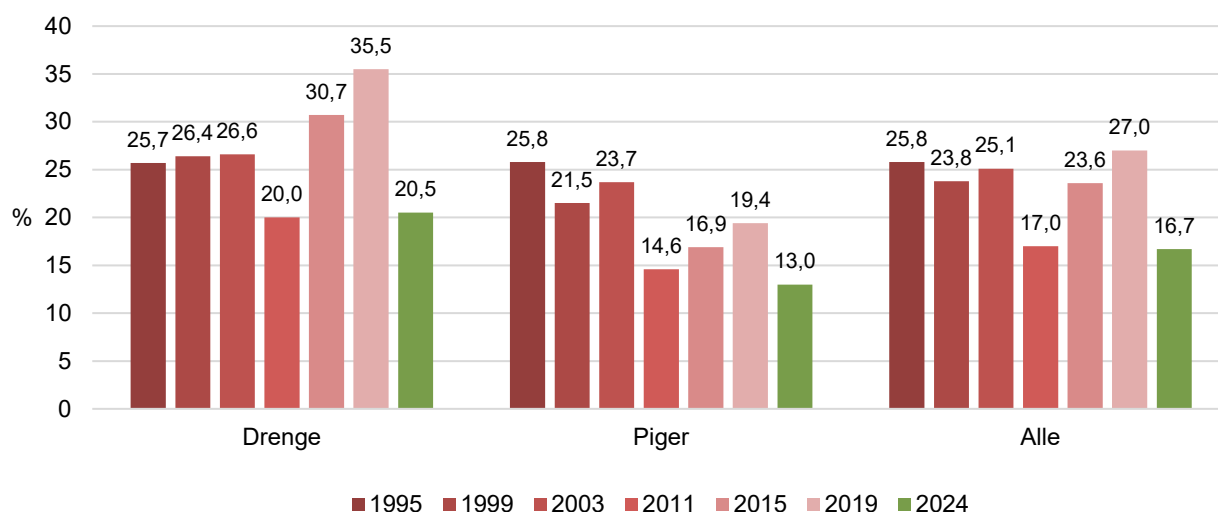
Det fremgår af tabel 4.4, at i alt 16,7 % af eleverne vurderer, at der er ingen eller lille risiko forbundet med at ryge hash en gang imellem, og denne andel er større blandt drenge (20,5 %) end blandt piger (13,0 %).

Tabel 4.4 Risikovurdering af at ryge hash en gang imellem. 2024. Procent

	Dreng	Pige	Alle
Ingen risiko	6,3	3,3	4,8
Lille risiko	14,3	9,7	11,9
Nogen risiko	44,5	48,7	46,5
Stor risiko	28,8	31,4	30,1
Ved ikke	6,3	6,9	6,7
I alt	100,0	100,0	100,0
Antal svarpersoner	2.649	2.757	5.451

Antal svarpersoner for drenge og piger summerer ikke til antal svarpersoner for alle, da 45 personer angav 'Andet' for køn.

I perioden fra 1995 til 2024 ses et usystematisk mønster i andelen af elever, der vurderer, at der er ingen eller lille risiko forbundet med at ryge hash en gang imellem (figur 4.10). Overordnet set er andelen faldet fra 25,8 % til 16,7 %, men i perioden ses både stigninger og fald. Det mest markante fald ses dog mellem 2019 og 2024 (10,3 procentpoint) og er særligt udtalt blandt drenge (15,0 procentpoint). I alle år vurderer en større andel blandt drenge end blandt piger, at der er ingen eller lille risiko forbundet med at ryge hash en gang imellem.

Figur 4.10 Andel, der vurderer, at der er ingen eller lille risiko forbundet med at ryge hash en gang imellem. 1995-2024. Procent

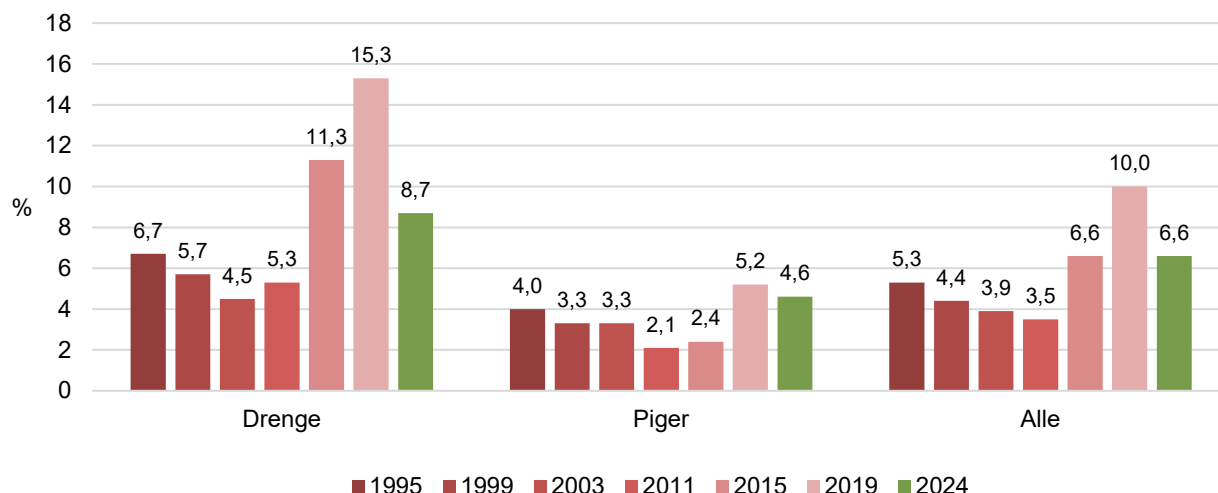
I alt vurderer 6,6 % af eleverne, at der er ingen eller lille risiko forbundet med at ryge hash jævnligt (tabel 4.5). Andelen er større blandt drenge (8,7 %) end blandt piger (4,6 %). Samtidigt vurderer henholdsvis 68,3 % og 79,0 % blandt drenge og piger, at jævnlig hashrygning er forbundet med stor risiko.

Tabel 4.5 Risikovurdering af at ryge hash jævnligt. 2024. Procent

	Dreng	Pige	Alle
Ingen risiko	5,3	3,1	4,2
Lille risiko	3,4	1,6	2,4
Nogen risiko	16,8	9,9	13,2
Stor risiko	68,3	79,0	73,7
Ved ikke	6,2	6,5	6,5
I alt	100,0	100,0	100,0
Antal svarpersoner	2.644	2.755	5.444

Antal svarpersoner for drenge og piger summerer ikke til antal svarpersoner for alle, da 45 personer angav 'Andet' for køn.

Det fremgår af figur 4.11, at mens der mellem 1995 og 2011 ses et fald i andelen, der vurderer, at der er ingen eller lille risiko forbundet med at ryge hash jævnligt, fra 5,3 % til 3,5 %, stiger andelen frem mod 2019, efterfulgt af et tydeligt fald i 2024. Udviklingen følger samme mønster blandt drenge og piger, dog med en større andel blandt drenge i alle år.

Figur 4.11 Andel, der vurderer, at der er ingen eller lille risiko forbundet med at ryge hash jævnligt. 1995-2024. Procent

Vennernes brug

I tabel 4.6 ses, hvor mange venner, eleverne har på fornemmelsen, ryger hash. I alt svarer 56,0 %, at ingen af deres venner ryger hash, mens 1,3 % svarer de fleste eller alle venner. Disse andele er stort set ens blandt drenge og piger.

Tabel 4.6 Hvor mange venner, eleverne har på fornemmelsen, ryger hash. 2024. Procent

	Drenge	Piger	Alle
Ingen	55,1	56,5	56,0
Få	38,5	39,1	38,6
En del	4,8	3,5	4,1
De fleste	1,3	0,8	1,0
Alle	0,4	0,2	0,3
I alt	100,0	100,0	100,0
Antal svarpersoner	2.555	2.703	5.300

Antal svarpersoner for drenge og piger summerer ikke til antal svarpersoner for alle, da 42 personer angav 'Andet' for køn.

I perioden fra 2003 til 2024 er der overordnet set sket en markant stigning i andelen af elever, der har på fornemmelsen, at ingen af deres venner ryger hash, fra 35,0 % til 56,0 % (tabel 4.7). Denne udvikling dækker dog over forskellige mønstre i perioden. Således ses en stigning i andelen mellem 2003 og 2015, efterfulgt af et fald i 2019, hvorefter der ses en markant stigning mellem 2019 og 2024 (18,1 procentpoint).

Tabel 4.7 Hvor mange venner, eleverne har på fornemmelsen, ryger hash. 2003-2024. Procent

	2003	2011	2015	2019	2024
Ingen	35,0	37,8	48,1	37,9	56,0
Få	43,6	42,7	42,0	49,0	38,6
En del	18,3	17,0	8,2	10,9	4,1
De fleste	2,8	2,3	1,5	1,9	1,0
Alle	0,3	0,1	0,2	0,3	0,3
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Antal svarpersoner	2.504	2.156	1.654	2.422	5.300

Andre stoffer end hash

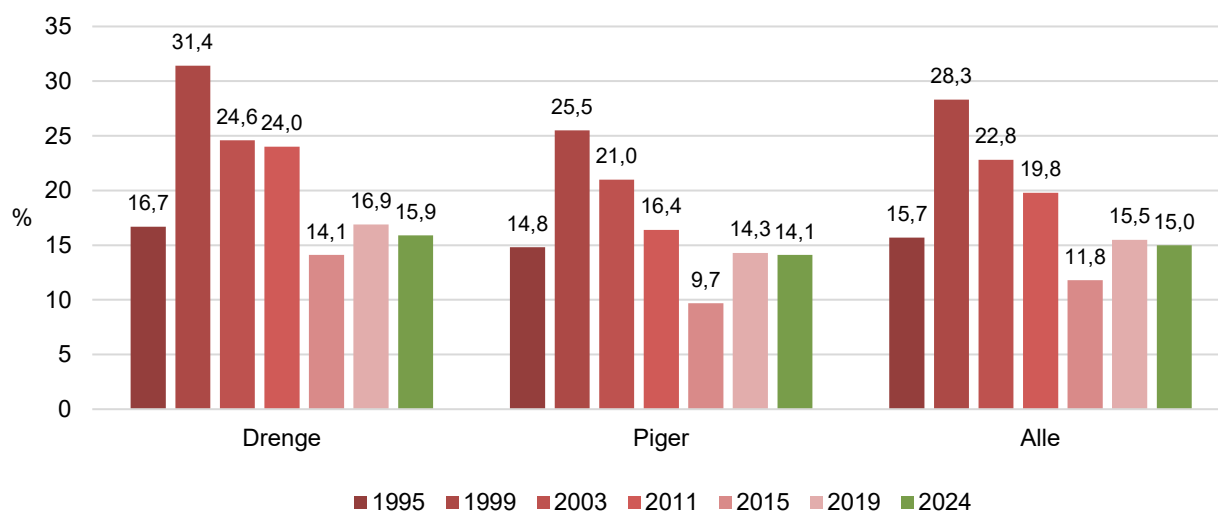
Tilgængelighed

Tabel 4.8 viser elevernes vurdering af, hvor svært det ville være for dem at få fat i stofferne amfetamin, metamfetamin, ecstasy, kokain og opioider (uden recept fra en læge), hvis de var interesseret. Det ses, at kokain er det stof, den største andel elever lettest ville kunne få fat i, idet hver fjerde elev (25,3 %) svarer, at de meget let eller let ville kunne få fat i dette stof, hvis de var interesseret. Endvidere angiver 15,5 %, at de meget let eller let ville kunne få fat i ecstasy, 15,0 % i amfetamin, 14,7 % i opioider og 10,9 % i metamfetamin. For amfetamin, metamfetamin, ecstasy og opioider er der en lidt større andel drenge end piger, der meget let eller let kan få fat i stoffet. Den største forskel ses for opioider, hvor 17,8 % af drengene og 11,8 % af pigerne angiver, at de meget let eller let kan få fat i stoffet. For meget let eller let tilgængelighed af kokain ses stort set ingen forskel mellem drenge og piger.

Tabel 4.8 Vurdering af mulighed for at få fat i forskellige stoffer, hvis eleverne var interesseret. 2024. Procent

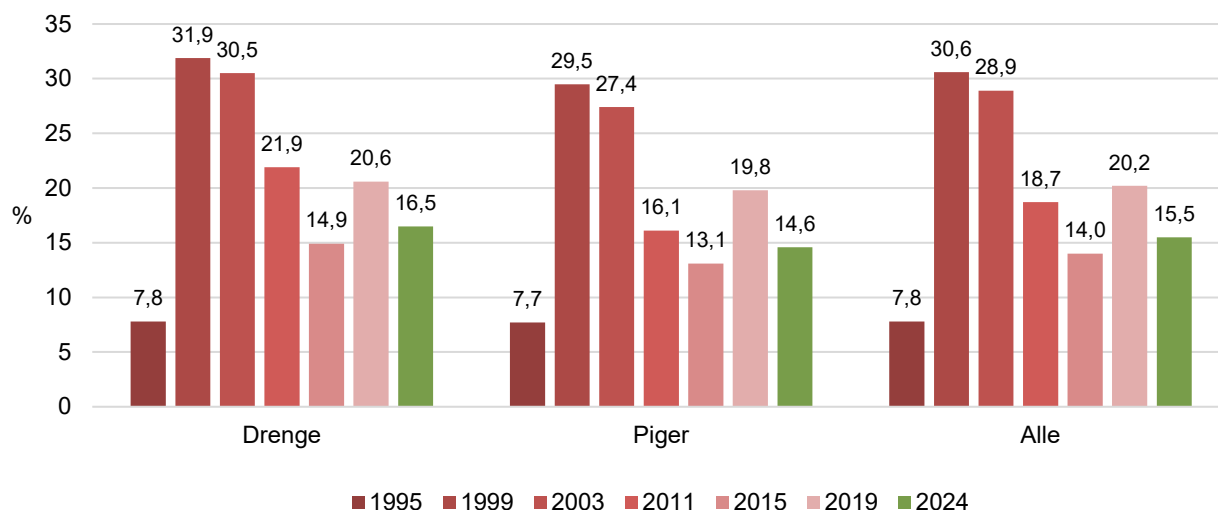
		Umuligt	Meget svært	Svært	Let	Meget let	Ved ikke	I alt
Amfetamin (speed)	Drenge	19,5	21,7	22,9	12,1	3,9	19,9	100,0
	Piger	14,6	21,7	21,6	11,9	2,2	28,0	100,0
	Alle	17,0	21,6	22,3	11,9	3,1	24,1	100,0
Metamfetamin (Crystal meth)	Drenge	22,0	26,0	20,3	8,5	3,1	20,1	100,0
	Piger	16,5	22,7	22,2	8,5	1,8	28,4	100,0
	Alle	19,1	24,3	21,4	8,4	2,5	24,3	100,0
Ecstasy (MDMA)	Drenge	19,3	22,9	19,9	12,1	4,5	21,5	100,0
	Piger	15,8	19,9	21,6	11,6	3,0	28,1	100,0
	Alle	17,5	21,4	20,8	11,8	3,7	24,9	100,0
Kokain (coke)	Drenge	19,8	20,4	17,3	17,9	7,9	16,8	100,0
	Piger	14,0	19,3	19,5	19,0	5,9	22,4	100,0
	Alle	16,8	19,8	18,4	18,4	6,9	19,6	100,0
Opioider (f.eks. Tramadol eller oxycodon) uden recept fra en læge	Drenge	18,4	23,1	19,1	12,4	5,4	21,6	100,0
	Piger	15,5	21,9	22,1	9,7	2,1	28,8	100,0
	Alle	17,0	22,4	20,6	11,0	3,7	25,3	100,0

I perioden fra 1999 til 2024 ses et tydeligt fald i andelen, der meget let eller let ville kunne få fat i amfetamin, hvis de var interesseret, fra 28,3 % til 15,0 % (figur 4.12). Dog ses en mindre stigning mellem 2015 og 2019, hvorefter andelen er stort set uændret i 2024. Der ses samme mønster blandt drenge og piger, dog med større andele blandt drenge i alle år.

Figur 4.12 Andel, der angiver, at de meget let eller let ville kunne få fat i amfetamin, hvis de var interesseret. 1995-2024. Procent

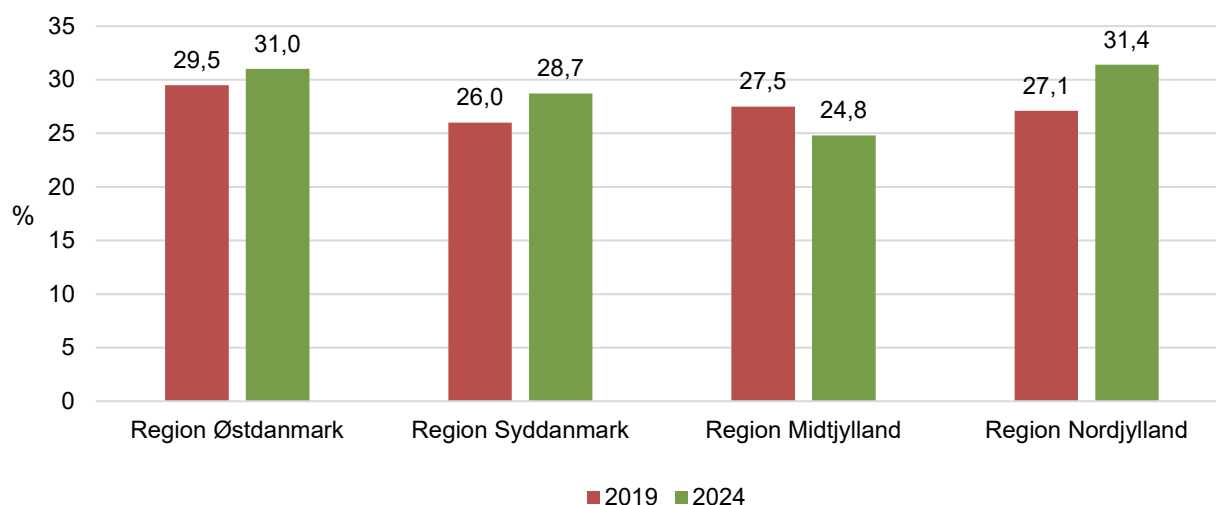
Det ses af figur 4.13, at der i perioden fra 1999 til 2024 er sket et tydeligt fald i andelen af elever, der angiver, at de meget let eller let ville kunne få fat i ecstasy, hvis de var interesseret, fra 30,6 % til 15,5 %. Imidlertid ses en stigning i andelen mellem 2015 og 2019, efterfulgt af et fald i 2024. I alle år er andelen lidt større blandt drenge end blandt piger.

Figur 4.13 Andel, der angiver, at de meget let eller let kan få fat i ecstasy, hvis de var interesseret. 1995-2024. Procent

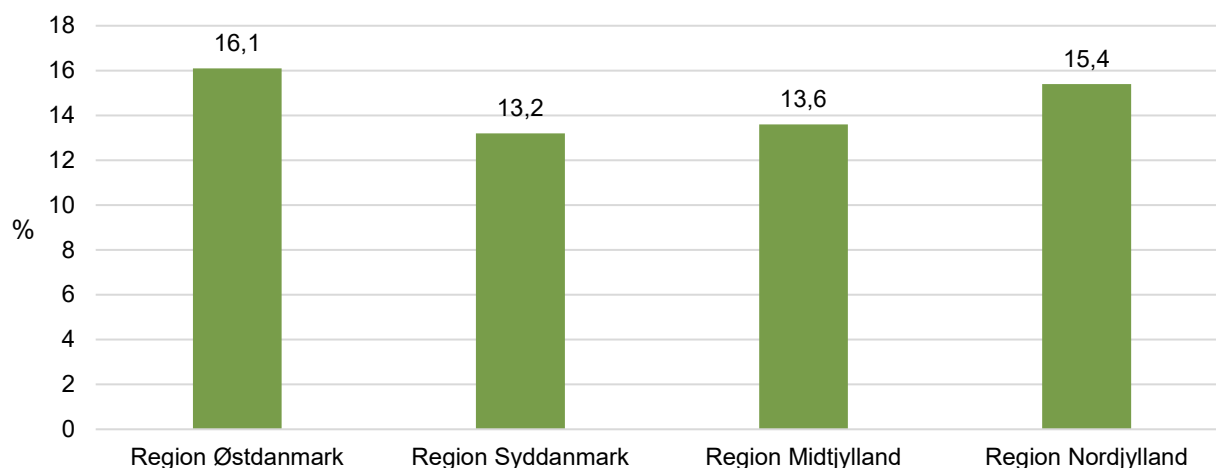
Andelen af elever, der angiver, at de meget let eller let ville kunne få fat i amfetamin, metamfetamin, ecstasy eller kokain, hvis de var interesseret, er størst i Region Nordjylland (31,4 %) og Region Østdanmark (31,0 %) og mindst i Region Midtjylland (24,8 %) (figur 4.14). I perioden fra 2019 til 2024 er andelen steget i Region Nordjylland (fra 27,1 til 31,4 %) og Region Syddanmark (fra 26,0 % til 28,7 %), mens den er faldet i Region Midtjylland (fra 27,5 % til 24,8 %). I Region Østdanmark er andelen stort set uændret. Supplerende analyser, hvor der opdeles på de nuværende regioner, viser, at der er sket en mindre stigning i andelen i både Region Hovedstaden og Region Sjælland, dog mest udtalt i Region Hovedstaden (fra 28,5 % til 32,2 %) (data ikke vist). Yderligere analyser viser, at andelen, der angiver, at de meget let eller let ville kunne få fat i amfetamin, metamfetamin, ecstasy eller kokain, hvis de var interesseret, er stort set ens i tæt befolkede områder (28,1 %), medium befolkede områder (29,4 %) og tyndt befolkede områder (28,5 %) (data ikke vist).

Figur 4.14 Andel, der angiver, at de meget let eller let kan få fat i amfetamin, metamfetamin, ecstasy eller kokain, hvis de var interesseret, opdelt på regioner. 2019-2024. Procent

Det fremgår af figur 4.15, at der kun ses mindre forskelle mellem regionerne i andelen af elever, der angiver, at de meget let eller let kan få fat i opioider, hvis de var interesseret. Andelen varierer mellem 13,2 % i Region Syddanmark og 16,1 % i Region Østdanmark. Supplerende analyser, hvor der opdeles på de nuværende regioner, viser, at andelen er større i Region Hovedstaden (16,9 %) end i Region Sjælland (13,6 %) (data ikke vist). Yderligere analyser viser, at andelen, der oplyser, at de meget let eller let kan få fat på opioider, hvis de var interesseret, er større i tæt befolkede områder (17,8 %) end i tyndt befolkede områder (12,3 %). I medium befolkede områder er andelen 14,3 % (data ikke vist).

Figur 4.15 Andel, der angiver, at de meget let eller let kan få fat i opioider, hvis de var interesseret, opdelt på regioner. 2024. Procent

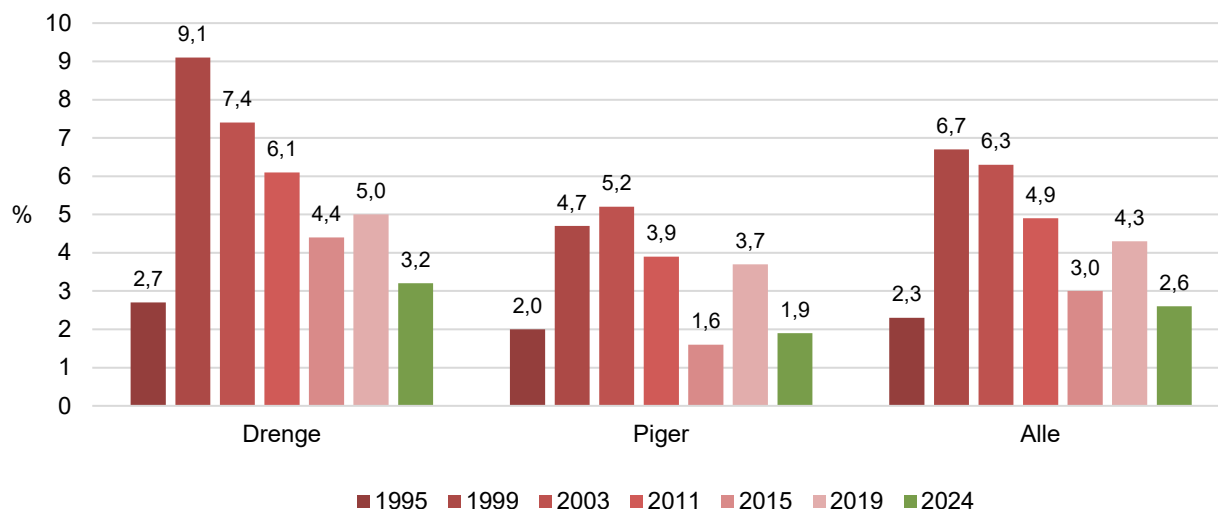
Brug

I tabel 4.9 ses andelen af elever, der henholdsvis i løbet af de sidste 12 måneder og nogensinde har taget forskellige stoffer. Overordnet set er lattergas det hyppigst anvendte stof nogensinde (4,6 %), efterfulgt af kokain (2,0 %) og opioider (1,6 %). Ses der på andelen, der har taget de pågældende stoffer i løbet af de sidste 12 måneder, er andelen ligeledes størst for lattergas (2,2 %), kokain (1,5 %) og opioider (1,1 %). Det fremgår endvidere af tabellen, at der er en gennemgående kønsforskel i brugen af stoffer, hvor andelen for de fleste stoffer er større blandt drenge end blandt piger. Det er de samme stoffer, som er mest udbredte blandt både drenge og piger. Således ses både blandt drenge og piger de største andele, der nogensinde har taget stoffet, for lattergas (henholdsvis 4,7 % og 4,3 %), kokain (henholdsvis 2,5 % og 1,3 %) og opioider (1,5 % for begge). Lattergas er også det stof, den største andel blandt både drenge og piger har taget i løbet af de sidste 12 måneder (henholdsvis 2,0 % og 2,2 %), efterfulgt af kokain (henholdsvis 1,9 % og 1,0 %) og opioider (henholdsvis 1,2 % og 0,9 %).

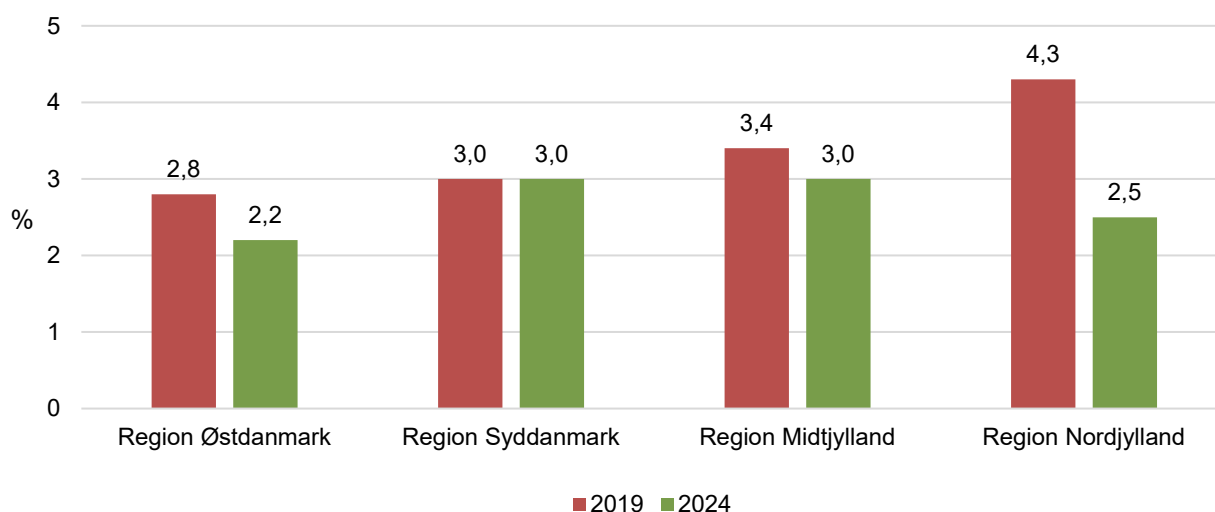
Tabel 4.9 Andel, der henholdsvis i løbet af de sidste 12 måneder og nogensinde har taget forskellige stoffer. 2024. Procent

	I løbet af de sidste 12 måneder			Nogensinde		
	Drenge	Piger	Alle	Drenge	Piger	Alle
Kokain (coke)	1,9	1,0	1,5	2,5	1,3	2,0
Ecstasy (MDMA)	1,0	0,7	0,9	1,6	0,8	1,2
Amfetamin (speed)	1,4	0,5	1,0	1,5	0,8	1,2
LSD eller andre hallucinogener	-	-	-	1,5	1,0	1,3
Psilocybin-svampe	-	-	-	1,2	0,7	1,0
Crack	1,0	0,3	0,7	1,3	0,5	1,0
Metamfetamin (Crystal meth)	0,7	0,3	0,6	1,0	0,4	0,7
Heroin	0,8	0,3	0,6	0,9	0,4	0,7
Stoffer taget med sprøjte (f.eks. heroin, kokain)	-	-	-	0,8	0,9	0,9
Lattergas (fra gaspatroner)	2,0	2,2	2,2	4,7	4,3	4,6
Opioider (f.eks. Tramadol eller oxycondon) uden recept fra en læge	1,2	0,9	1,1	1,5	1,5	1,6

Af figur 4.16 ses det, at der i perioden fra 1999 til 2024 er sket et fald i andelen af elever, der nogensinde har taget amfetamin, metamfetamin, ecstasy eller kokain, fra 6,7 % til 2,6 %. Imidlertid ses en mindre stigning mellem 2015 og 2019, mest udtalt blandt piger, efterfulgt af et fald i 2024. Udviklingen blandt drenge og piger følger samme mønster, dog i alle år med større andele blandt drenge.

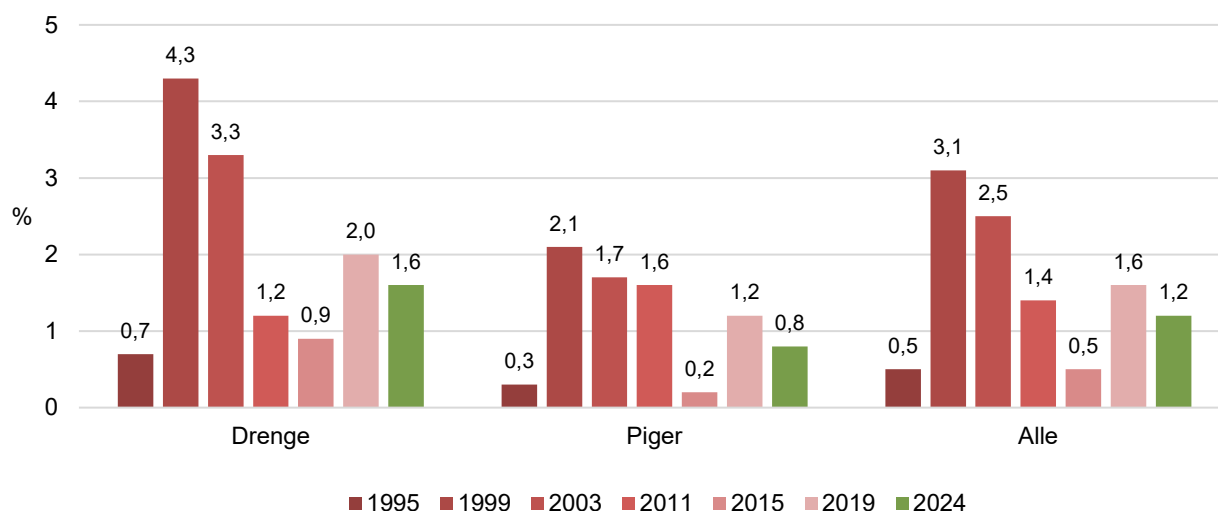
Figur 4.16 Andel, der nogensinde har taget amfetamin, metamfetamin, ecstasy eller kokain. 1995-2024. Procent

I figur 4.17 ses andelen, der nogensinde har taget amfetamin, metamfetamin, ecstasy eller kokain, opdelt på regioner. Der ses kun meget små forskelle i andelen på tværs af regionerne, som varierer fra 2,2 % i Region Østdanmark til 3,0 % i både Region Syddanmark og Region Midtjylland. I perioden fra 2019 til 2024 er andelen stort set uændret i alle regioner på nær i Region Nordjylland, hvor der ses et fald fra 4,3 % til 2,5 %. Supplerende analyser, hvor der opdeles på de nuværende regioner, viser, at mens der ses et mindre fald andelen i Region Hovedstaden (fra 2,8 % til 1,6 %), er der samtidig sket en mindre stigning i Region Sjælland (fra 2,6 % til 3,8 %) (data ikke vist). Yderligere analyser viser, at andelen, der nogensinde har taget amfetamin, metamfetamin, ecstasy eller kokain, er lidt større i tyndt befolkede områder (3,4 %) end i tæt befolkede områder (1,6 %). I medium befolkede områder er andelen 2,7 % (data ikke vist).

Figur 4.17 Andel, der nogensinde har taget amfetamin, metamfetamin, ecstasy eller kokain, opdelt på regioner. 2019-2024. Procent

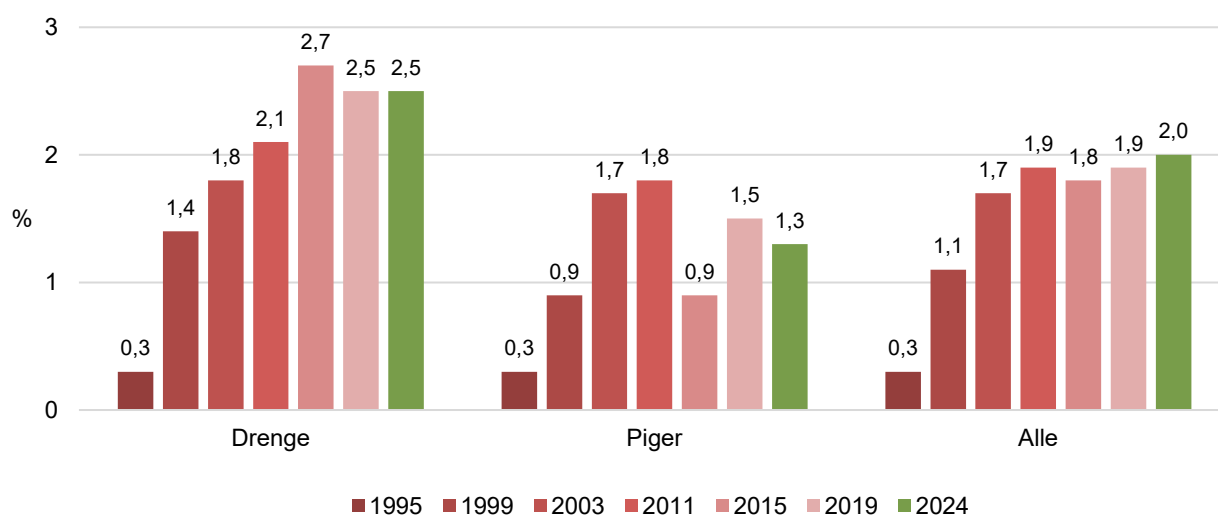
I perioden fra 1999 til 2024 er der sket et fald i andelen af elever, der nogensinde har taget ecstasy, fra 3,1 % til 1,2 % (figur 4.18). Dog stiger andelen mellem 2015 og 2019, hvorefter der ses et fald i 2024. Overordnet set følger udviklingen samme mønster blandt drenge og piger, men i alle år er andelen større blandt drengene.

Figur 4.18 Andel, der nogensinde har taget ecstasy. 1995-2024. Procent

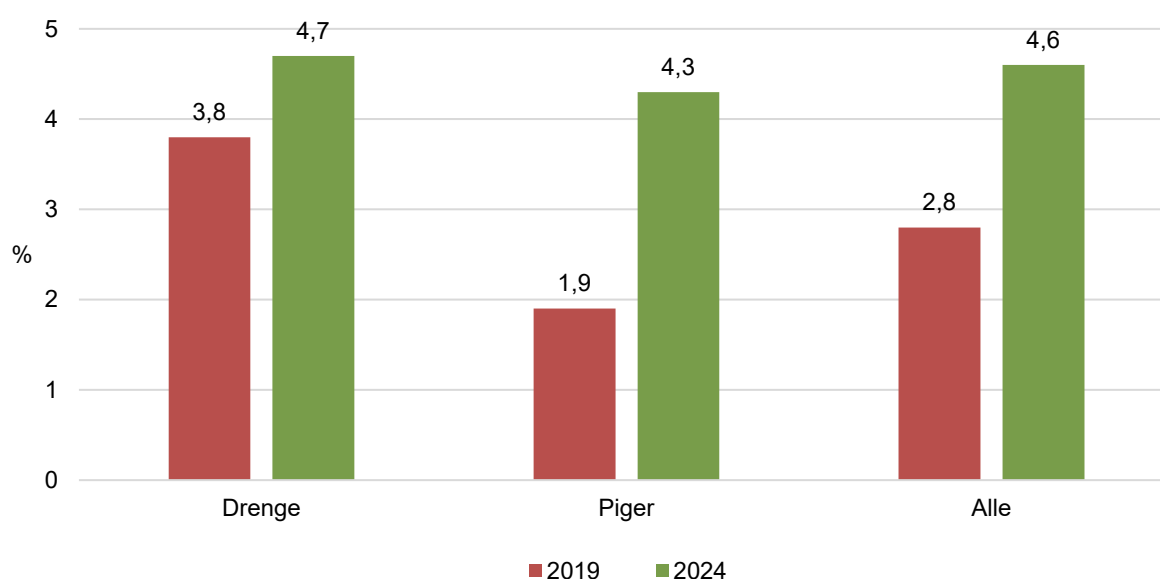

Figur 4.19 viser, at der i perioden fra 1995 til 2011 er sket en stigning i andelen af elever, der nogensinde har taget kokain, hvorefter andelen er stort set uændret. Blandt drenge er andelen steget støt mellem 1995 og 2015, hvorefter andelen er stort set uændret. Blandt piger ses et mere usystematisk mønster. I alle år på nær 1995 er andelen større blandt drengene.

Figur 4.19 Andel, der nogensinde har taget kokain. 1995-2024. Procent

Mellem 2019 og 2025 er der sket en stigning i andelen af elever, der nogensinde har taget lattergas, fra 2,8 % til 4,6 % (figur 4.20). Stigningen er mest udtalt blandt piger (fra 1,9 % til 4,3 %).

Figur 4.20 Andel, der nogensinde har taget lattergas (fra gaspatroner). 2019-2024. Procent

I tabel 4.10 ses andelen, der nogensinde har prøvet forskellige former for andre stoffer, i perioden fra 2019 til 2024. Det fremgår, at i alt 6,8 % har taget nerve- og sovemedicin, som ikke var ordineret af en læge, 3,4 % har taget smertestillende piller for at blive høj, 3,1 % har drukket alkohol sammen med piller for at blive høj, mens 0,7 % har taget anabolske steroider. Andelen, der nogensinde har taget det pågældende stof, er lidt større blandt piger end blandt drenge for nerve- og sovemedicin uden recept (henholdsvis 8,3 % og 5,1 %), mens der ikke ses de store forskelle for smertestillende piller for at blive høj, at drikke alkohol sammen med piller for at blive høj og at tage anabolske steroider. Mellem 2019 og 2024 ses en mindre stigning i andelen, der har taget nerve- og sovemedicin uden recept, mens andelen for de øvrige stoffer er stort set uændrede.

Tabel 4.10 Andel, der nogensinde har prøvet forskellige andre former for stoffer. 2019-2024. Procent

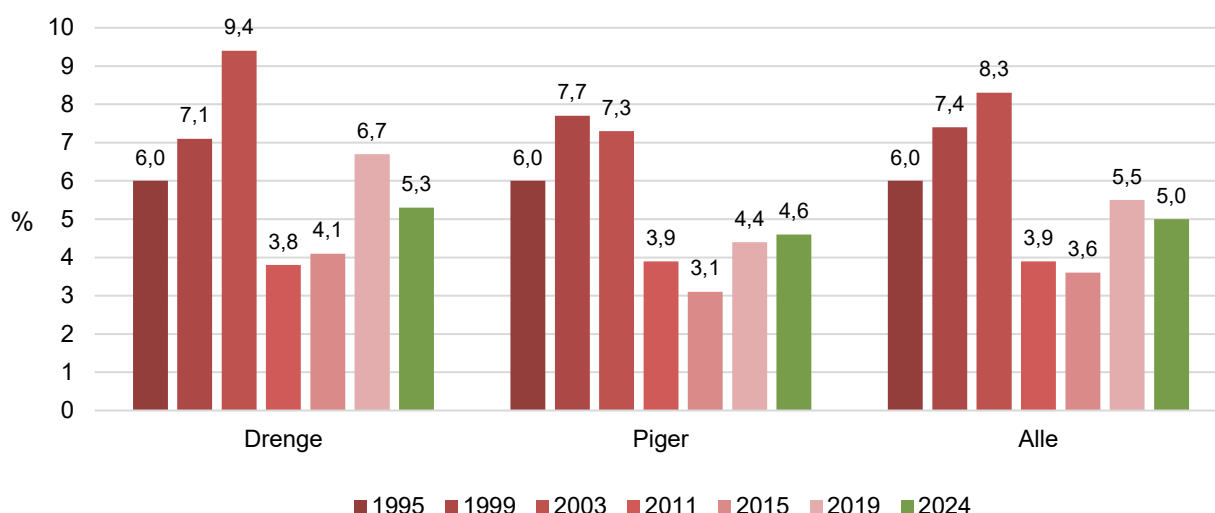
	2019			2024		
	Drenge	Piger	Alle	Drenge	Piger	Alle
Nerve- og sovemedicin (som ikke var ordineret af en læge)	4,0	5,2	4,6	5,1	8,3	6,8
Smertestillende piller for at blive høj	3,4	3,0	3,2	2,6	4,1	3,4
At drikke alkohol sammen med piller for at blive høj	3,0	3,6	3,3	2,1	3,9	3,1
Anabolske steroider	1,1	0,1	0,6	1,2	0,3	0,7

Det fremgår af tabel 4.11, at andelen, der henholdsvis nogensinde, i løbet af de sidste 12 måneder og i løbet af de sidste 30 dage har sniffet (f.eks. lighter gas, lim, fortynder) for at blive høj, er 5,0 %, 3,6 % og 1,2 %. Der er ikke de store forskelle i andelen mellem drenge og piger, dog med en svag tendens til, at drenge i højere grad end piger har sniffet, uanset tidsperspektiv.

Tabel 4.11 Andel, der har sniffet for at blive høj (f.eks. lighter gas, lim, fortynder). 2024. Procent

	Dreng	Piger	Alle
I løbet af de sidste 30 dage	1,4	0,9	1,2
I løbet af de sidste 12 måneder	3,7	3,4	3,6
Nogensinde	5,3	4,6	5,0

Figur 4.21 viser, at andelen af elever, der nogensinde har sniffet for at blive høj (f.eks. lighter gas, lim, fortynder), i perioden fra 1995 til 2024 overordnet set er uændret, henholdsvis 6,0 % og 5,0 %. Dog ses i perioden et noget usystematisk mønster i udviklingen, hvor der mellem 1995 og 2003 ses en stigning, efterfulgt af et tydeligt fald 2011. Mellem 2015 og 2019 ses igen en mindre stigning, som er mest udtalt blandt drenge. I de fleste år er andelen lidt større blandt drenge end blandt piger; i 2024 er der dog stort set ingen forskel (henholdsvis 5,3 % og 4,6 %).

Figur 4.21 Andel, der nogensinde har sniffet for at blive høj. 1995-2024. Procent

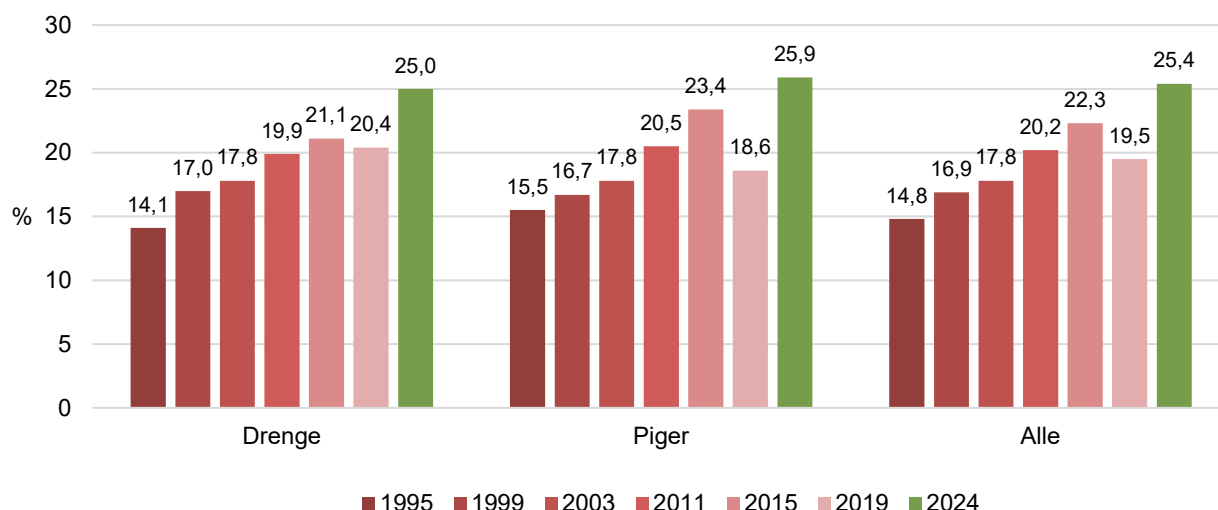
Risikovurdering

I alt vurderer omtrent hver fjerde elev (25,4 %), at der er ingen eller lille risiko forbundet med at prøve ecstasy 1 eller 2 gange, mens godt hver femte elev forbinder samme risiko med at prøve amfetamin og syntetiske cannabinoider 1 eller 2 gange (henholdsvis 21,7 % og 21,6 %) (tabel 4.12). På tværs af de angivne stoffer er der stort set ingen forskel mellem drenge og piger i andelen, der vurderer, at brugen af stoffet er forbundet med ingen eller lille risiko.

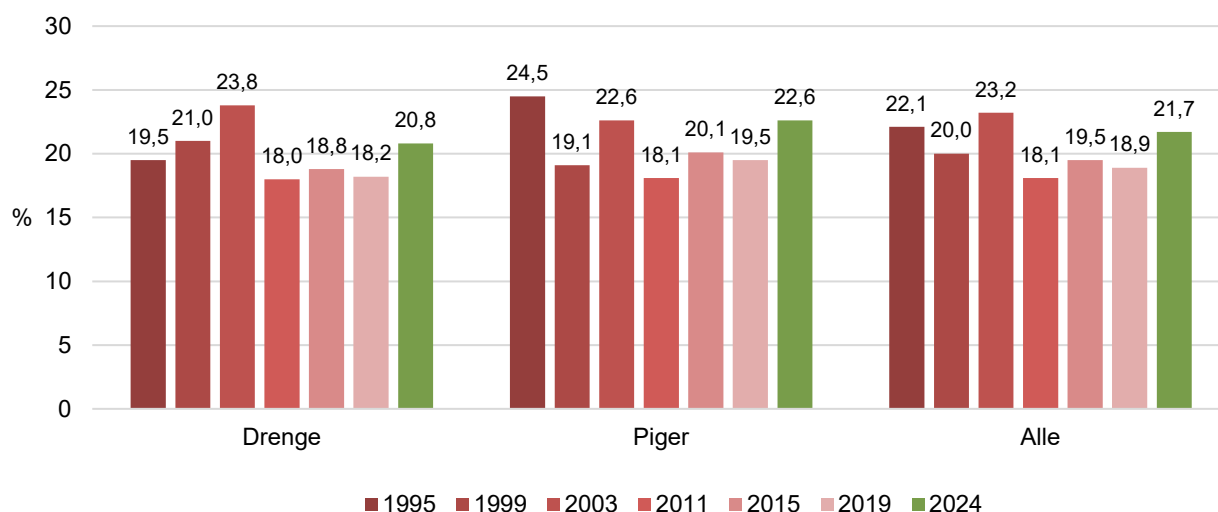
Tabel 4.12 Risikovurdering af at prøve forskellige stoffer. 2024. Procent

	Ingen risiko	Lille risiko	Nogen risiko	Stor risiko	Ved ikke	I alt
Drenge						
Prøver ecstasy (MDMA) 1 eller 2 gange	7,0	17,9	35,0	29,5	10,6	100,0
Prøver amfetamin (speed) 1 eller 2 gange	6,8	14,1	34,7	34,0	10,4	100,0
Prøver syntetiske cannabinoider 1 eller 2 gange	7,0	14,5	32,9	31,1	14,5	100,0
Piger						
Prøver ecstasy (MDMA) 1 eller 2 gange	4,9	21,1	38,8	24,5	10,7	100,0
Prøver amfetamin (speed) 1 eller 2 gange	4,6	18,0	39,8	26,4	11,2	100,0
Prøver syntetiske cannabinoider 1 eller 2 gange	4,5	17,5	38,3	27,5	12,3	100,0
Alle						
Prøver ecstasy (MDMA) 1 eller 2 gange	6,0	19,5	36,9	26,9	10,7	100,0
Prøver amfetamin (speed) 1 eller 2 gange	5,7	16,0	37,4	30,1	10,8	100,0
Prøver syntetiske cannabinoider 1 eller 2 gange	5,7	15,9	35,7	29,2	13,5	100,0

Figur 4.22 viser, at der i perioden fra 1995 til 2024 er sket en stigning i andelen af elever, der vurderer, at der er ingen eller lille risiko forbundet med at prøve ecstasy 1 eller 2 gange, fra 14,8 % til 25,4 %. Dog falder andelen mellem 2015 og 2019, hvorefter der igen ses en stigning i 2024. I alle år er andelen stort set ens blandt drenge og piger.

Figur 4.22 Andel, der vurderer, at der er ingen eller lille risiko forbundet med at prøve ecstasy 1 eller 2 gange. 1995-2024. Procent

Det fremgår af figur 4.23, at der i perioden fra 1995 til 2024 ikke ses den store ændring i andelen, der vurderer, at der er ingen eller lille risiko forbundet med at prøve amfetamin 1 eller 2 gange. I enkelte år er andelen lidt større blandt piger end blandt drenge, eksempelvis i 1995 (henholdsvis 24,5 % og 19,5 %) og 2024 (henholdsvis 22,6 % og 20,8 %).

Figur 4.23 Andel, der vurderer, at der er ingen eller lille risiko forbundet med at prøve amfetamin 1 eller 2 gange. 1995-2024. Procent

Vennernes brug

I alt angiver 86,5 % af eleverne, at ingen af deres venner tager ecstasy, og denne andel er lidt større blandt drenge (88,2 %) end blandt piger (85,0 %) (tabel 4.13). Endvidere angiver 0,8 %, at alle eller de fleste af deres venner tager ecstasy. Også her er andelen lidt større blandt drengene (1,1 %) end blandt pigerne (0,5 %).

Tabel 4.13 Hvor mange venner, eleverne har på fornemmelsen, tager ecstasy. 2024. Procent

	Dreng	Pige	Alle
Ingen	88,2	85,0	86,5
Få	10,3	13,8	12,1
En del	0,5	0,8	0,6
De fleste	0,9	0,4	0,6
Alle	0,2	0,1	0,2
I alt	100,0	100,0	100,0
Antal svarpersoner	2.558	2.703	5.303

Antal svarpersoner for drenge og piger summerer ikke til antal svarpersoner for alle, da 42 personer angav 'Andet' for køn.

I perioden fra 2003 til 2024 er der sket en stigning i andelen af elever, der angiver, at de har på fornemmelsen, at ingen af deres venner tager ecstasy, fra 78,8 % til 86,5 % (tabel 4.14). Dog ses først en stigning mellem 2003 og 2015, efterfulgt af først et fald i 2019 og så en stigning igen i 2024. Andelen, der svarer, at de har på fornemmelsen, at alle eller de fleste af deres venner tager ecstasy, er imidlertid stort set uændret i perioden (0,5 % i 2003 og 0,8 % i 2024).

Tabel 4.14 Hvor mange venner, eleverne har på fornemmelsen, tager ecstasy. 2003-2024. Procent

	2003	2011	2015	2019	2024
Ingen	78,8	84,4	86,5	82,5	86,5
Få	17,5	13,8	12,6	15,7	12,1
En del	3,3	1,6	0,6	1,1	0,6
De fleste	0,4	0,2	0,1	0,4	0,6
Alle	0,1	0,0	0,2	0,3	0,2
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Antal svarpersoner	2.500	2.160	1.655	2.418	5.303

Antal svarpersoner for drenge og piger summerer ikke til antal svarpersoner for alle, da 42 personer angav 'Andet' for køn.

Det fremgår af tabel 4.15, at 78,8 % af eleverne har på fornemmelsen, at ingen af deres venner sniffer (f.eks. lightergas, lim, fortynder), mens 0,7 % vurderer, at alle eller de fleste af deres venner gør det. Andelen af elever, der har på fornemmelsen af ingen sniffer, er lidt mindre blandt piger (76,9 %) end blandt drenge (80,9 %).

Tabel 4.15 Hvor mange venner, eleverne har på fornemmelsen, sniffer (f.eks. lightergas, lim, fortynder). 2024. Procent

	Drenge	Piger	Alle
Ingen	80,9	76,9	78,8
Få	17,3	20,9	19,1
En del	1,2	1,6	1,4
De fleste	0,4	0,6	0,5
Alle	0,2	0,1	0,2
I alt	100,0	100,0	100,0
Antal svarpersoner	2.558	2.705	5.305

Antal svarpersoner for drenge og piger summerer ikke til antal svarpersoner for alle, da 42 personer angav 'Andet' for køn.

Af tabel 4.16 ses det, at der overordnet set i perioden fra 2003 til 2024 er sket en stigning i andelen af elever, der har på fornemmelsen, at ingen af deres venner sniffer, fra 68,4 % til 78,8 %. Mens andelen stiger støt mellem 2003 og 2015, ses et fald i 2019, efterfulgt af en stigning i 2024. Andelen, der har på fornemmelsen, at alle eller de fleste af deres venner sniffer, er stort set uændret i perioden (0,9 % i 2003 og 0,7 % i 2024).

Tabel 4.16 Hvor mange venner, eleverne har på fornemmelsen, sniffer (f.eks. lightergas, lim, fortynder). 2003-2024. Procent

	2003	2011	2015	2019	2024
Ingen	68,4	76,4	83,0	74,4	78,8
Få	25,1	19,8	15,6	22,3	19,1
En del	5,6	3,3	1,1	2,2	1,4
De fleste	0,8	0,5	0,1	0,5	0,5
Alle	0,1	0,0	0,2	0,5	0,2
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Antal svarpersoner	2.498	2.160	1.656	2.416	5.305

Referencer

1. Sundhedsstyrelsen. Forebyggelsespakke: Stoffer. København: Sundhedsstyrelsen, 2018.
2. Sundhedsstyrelsen. Stoffer - hvordan de virker, og hvordan de ser ud. København: Sundhedsstyrelsen, 2016.
3. Casey BJ, Getz S, Galvan A. The adolescent brain. *Dev Rev.* 2008;28:62-77.
4. Steinberg L. A dual systems model of adolescent risk-taking. *Dev Psychobiol.* 2010;52:216-24.
5. Committee of the Science of Adolescence Board on Children Y, and Families. The science of adolescent risk-taking. Workshop report. Washington, D.C.: Institute of Medicine and National Research Council of the National Academies, 2011.
6. Sundhedsstyrelsen. Narkotikasituationen i Danmark 2024. Delrapport 1: Udbredelse af illegale stoffer i befolkningen og blandt de unge. København: Sundhedsstyrelsen, 2024.
7. Ekholm O, Juel K. National Sundhedsprofil Unge 2011. København: Statens Institut for Folkesundhed, SDU, 2011.
8. Sundhedsstyrelsen. Alt om stoffer.dk. København: Sundhedsstyrelsen, 2025. Tilgået 28/5-2025: <https://altomstoffer.dk/artikler/hvor-farlige-er-stoffer>.
9. Houborg E, Nygaard-Christensen M, Thylstrup B. Unge og opioider. Danske unges vej ind i og ud af brug og afhængighed. København: Center for Rusmiddelforskning, Aarhus Universitet, 2024.
10. Regeringen. Ungdom uden opioider. København: Justitsministeriet, 2024.
11. Sundhedsstyrelsen. Fakta om stoffer. Guide til sygdomsforebyggelse på sygehus og i almen praksis. København: Sundhedsstyrelsen, 2015.
12. Sundhedsstyrelsen. Narkotikasituationen i Danmark 2023. Delrapport 4: Sundhedsrelaterede konsekvenser. København: Sundhedsstyrelsen, 2023.
13. Jane-Llopis E, Matysina I. Mental health and alcohol, drugs and tobacco: a review of the comorbidity between mental disorders and the use of alcohol, tobacco and illicit drugs. *Drug Alcohol Rev.* 2006;25:515-36.
14. Nilou FE, Christoffersen NB, Møller SR, Klitgaard MB, Pedersen PV, Davidsen M, et al. SUSY UDSAT 2022. Sundhedsprofil for socialt udsatte mennesker i Danmark og udviklingen siden 2007. København: Statens Institut for Folkesundhed, SDU, for Rådet for Socialt Udsatte, 2023.
15. Social- og Boligstyrelsen. Rusmidler og misbrug. København: Social- og Boligstyrelsen, 2025. Tilgået 29/5-2025: <https://www.social.dk/voksne/stofmisbrug/viden-og-temaer/rusmidler-og-misbrug>.
16. Socialstyrelsen. Nationale retningslinjer for social stofmisbrugsbehandling. Odense: Socialstyrelsen, 2020.
17. Pedersen MU, Karsberg SH, Pedersen MM, Skov KBE, Frederiksen KS, Fabricius VAV. Danske unges forbrug af rusmidler 2022. Hverdagsfunktion, mistrivsel og traumeoplevelser. København: Center for Rusmiddelforskning, Aarhus Universitet, 2023.
18. Madsen KR, Román JEI, Damsgaard MT, Holstein BE, Kristoffersen MJ, Pedersen TP, et al. Skolebørnsundersøgelsen. Helbred, trivsel og sundhedsadfærd blandt skoleelever i 5., 7. og 9. klasse i Danmark. København: Statens Institut for Folkesundhed, SDU, 2023.
19. Ekholm O, Jensen HAR, Møller SR, Davidsen M, Christensen AI. Illegale stoffer. Sundheds- og sygelighedsundersøgelsen 2021. København: Statens Institut for Folkesundhed, SDU, 2023.
20. Østergaard J, Andersen SH, Skov PR, Eifler N. Brugen af opioider blandt 15-19-årige, og sammenhængen med øvrig risikoadfærd og trivsel. København: ROCKWOOL Fondens Interventionsenhed, 2024.

21. ESPAD Group. ESPAD Report 2019. Results from the European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs. Luxembourg: EMCDDA Joint Publications, Publications Office of the European Union, 2020.
22. Indenrigs- og Sundhedsministeriet. Bekendtgørelse om euforiserende stoffer. BEK nr 2446 af 12/12/2021. København: Indenrigs- og Sundhedsministeriet, 2021.
23. Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse. Bekendtgørelse af ordination af diacetylmorfin (heroin) som led i lægelig behandling af personer for stofmisbrug. BEK nr 125 af 18/02/2009. København: Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse, 2009.
24. Indenrigs- og Sundhedsministeriet. Evaluering af forsøgsordningen med medicinsk cannabis. København: Indenrigs- og Sundhedsministeriet, 2024.
25. Lov om salg og markedsføring af lattergas til forbrugere. LOV nr 800 af 09/06/2020.
26. Lov om ændring af lov om salg og markedsføring af lattergas til forbrugere og lov om markedsføring. LOV nr 732 af 13/06/2023.
27. Sundhedsstyrelsen. Værd at vide for forældre om snifning af organiske opløsningsmidler mv. København: Sundhedsstyrelsen, 2005.
28. Legleye S, Karila L, Beck F, Reynaud, M. Validation of the CAST, a general population Cannabis Abuse Screening Test. J Subst Use. 2007;12:233-42.
29. Legleye S, Piontek D, Kraus L. Psychometric properties of the Cannabis Abuse Screening Test (CAST) in a French sample of adolescents. Drug and Alcohol Depend. 2011;113:229-35.

5 Sammenhæng mellem brug af rusmidler

Undersøgelser viser, at der er en stærk sammenhæng mellem unges brug af rusmidler (1-3). Hvis de unge bruger én type rusmiddel, er der således risiko for, at de også bruger eller kommer til at bruge andre typer af rusmidler (2, 4). Det er eksempelvis blevet vist, at der er en større andel unge, der rusdrikker og har prøvet hash, blandt dem, som ryger dagligt, sammenlignet med dem, der ikke ryger dagligt (5). Den tydelige sammenhæng mellem brug af rusmidler blandt unge betyder, at der kan opstå en ophobning af rusmiddeladfærd i udvalgte grupper i befolkningen. Disse grupper vil dermed have en forhøjet risiko for både akutte og længerevarende psykologiske, psykosociale og helbredsmæssige konsekvenser (6) samt for uddannelsesfrafald og manglende beskæftigelse (2, 4, 7). De helbredsmæssige konsekvenser af samtidigt brug af flere typer af rusmidler er til en vis grad individuel og kan tilmed variere fra gang til gang hos samme person (8). Imidlertid udgøres konsekvenserne ikke alene af summen af risikoen ved hvert enkelt rusmiddel, da kombinationen af forskellige rusmidler kan interagere og dermed forstærke de skadelige virkninger (8, 9).

Som beskrevet i de foregående kapitler eksperimenterer mange unge med livsstil og adfærd som en naturlig del af deres personlige udviklings- og identitetsdannelsesproces frem mod voksenlivet. Den større risikovillighed og impulsivitet, som generelt set karakteriserer ungdomsårene, afspejles for mange unge også i en eksperimenterende rusmiddeladfærd (2). At debutere eller eksperimenterer med alkohol, tobaks- og nikotinprodukter eller stoffer er således også et typisk ungdomsfænomen, der ofte sker som del af det sociale liv, hvor de unge er særligt modtagelige over for påvirkninger fra deres omgivende miljø (4). Mens alkoholvaner for mange etableres i ungdomsårene, og flere unge i denne periode også eksperimenterer med tobaks- og nikotinprodukter, stoffer eller begge, fortsætter langt de fleste ikke brugen af specielt stoffer i voksenlivet. For en mindre gruppe er en risikobetonet rusmiddeladfærd etableret i ungdomsårene imidlertid forbundet med en forhøjet risiko for at tage vanerne med ind i voksenlivet og for at udvikle et misbrug eller decideret afhængighed (10). Eksempelvis angiver de fleste voksne, der ryger, at de startede eller eksperimenterede med rygning for første gang i ungdomsårene (11). Ungdomsårene udgør dermed en særligt sårbar periode, idet de unge dels risikerer at etablere vedholdende vaner, dels risikerer at blive eksponeret for flere forskellige rusmidler i en periode i livet, hvor særligt hjernen er ekstra sårbar over for irreversible, skadelige virkninger, eksempelvis i forhold hukommelse og indlæringssevne (12, 13).

Der findes flere mulige forklaringer på, hvorfor nogle unge bruger flere typer af rusmidler samtidigt. En ofte anvendt forklaring er gateway-hypotesen, som henviser til, at unges debut med én type rusmiddel øger risikoen for debut med andre rusmidler, hvor styrken af rusmidlet, der introduceres, gradvist øges for forsat at opleve en euforiserende virkning (10). Alkohol er dét rusmiddel, der oftest indtages sammen med andre rusmidler, og et stort indtag af alkohol kan hæmme

risikovurderinger og dermed medføre fejlvurderinger i forhold til brug og mængden af brug af andre stoffer (9). Ifølge Jessors adfærdsteori kan behovet for at bruge flere typer af rusmidler sandsynligvis forklares med de stærke adfærdsmæssige påvirkninger fra det omgivende miljø, som særligt unge mennesker oplever (14). Brug af flere typer af rusmidler hænger desuden også ofte sammen med både en øget social accept af stoffer generelt set og andre psykosociale risikofaktorer, såsom depression, antal venner, skolemiljø og generelle adfærdsproblemer (2, 15). Hvilke rusmidler, unge bruger samtidigt, afhænger ud over personlige præferencer desuden af pris, tilgængelighed og popularitet (9).

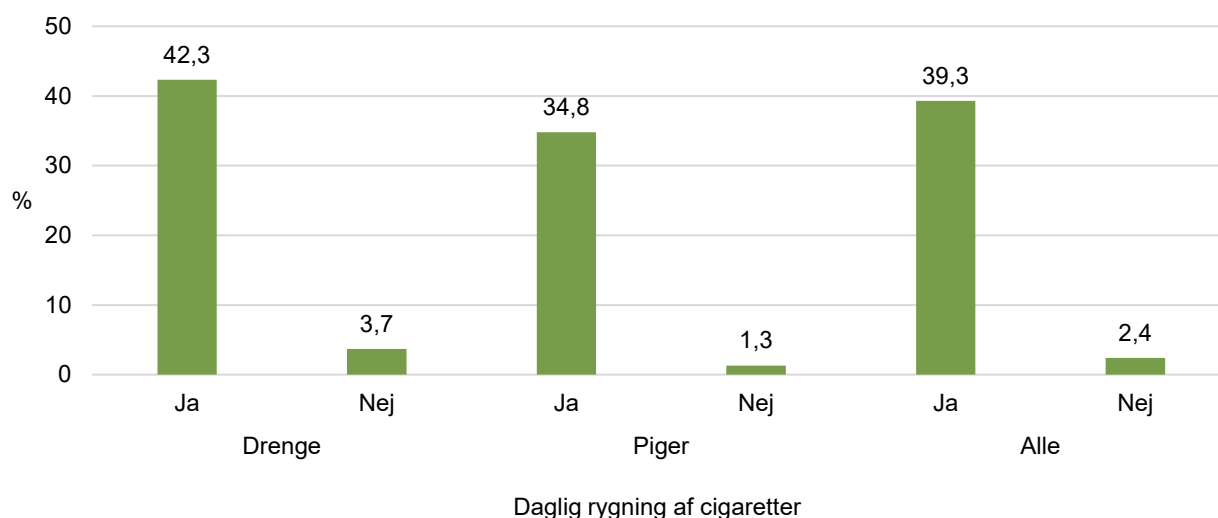
Sammenhæng mellem brug af rusmidler i denne undersøgelse

I dette kapitel belyses udvalgte sammenhænge mellem elevernes brug af alkohol, tobaks- og nikotinprodukter og stoffer.

Sammenhænge med rygning

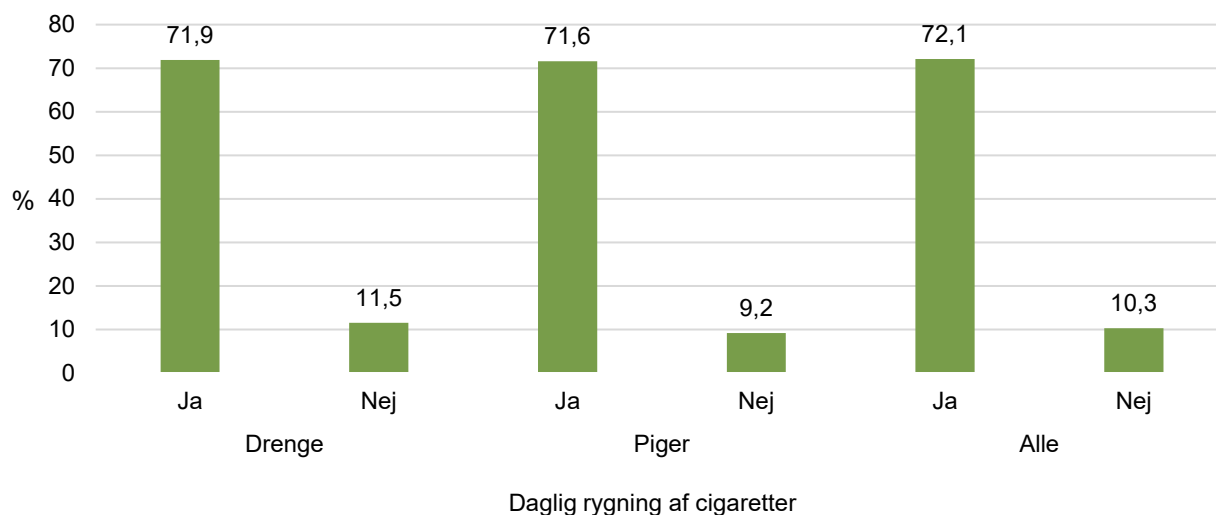
Figur 5.1 viser sammenhængen mellem brug af hash i løbet af de sidste 30 dage og daglig rygning. Det ses af figuren, at der blandt de elever, som ryger cigaretter dagligt, er 39,3 %, som har røget hash i løbet af de sidste 30 dage, mens det gælder 2,4 % af eleverne, der ikke ryger cigaretter dagligt. Der ses samme mønster blandt drenge og piger, dog med en større andel blandt drenge end blandt piger, både for dem, der ryger cigaretter dagligt, og dem, der ikke gør.

Figur 5.1 Andel, der har røget hash i løbet af de sidste 30 dage, opdelt på elevernes rygestatus. 2024. Procent

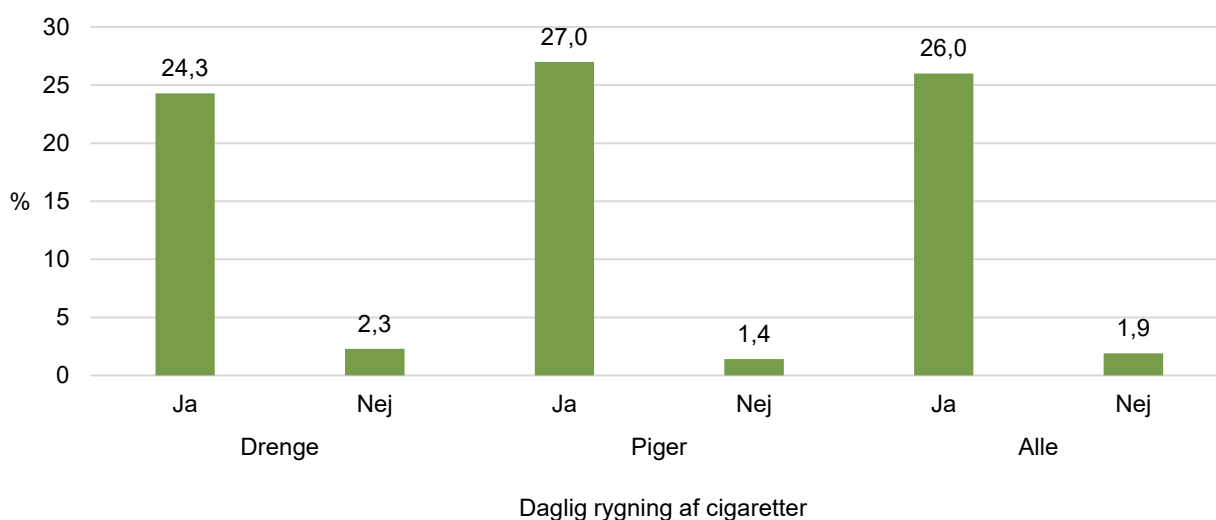
Det fremgår af figur 5.2, at andelen, der har brugt røgfri nikotinprodukter i løbet af de sidste 30 dage, er markant større blandt elever, der ryger cigaretter dagligt (72,1 %), sammenlignet med elever, der ikke ryger cigaretter dagligt (10,3 %). Sammenhængen er nogenlunde lige stærkt blandt drenge og piger.

Figur 5.2 Andel, der har brugt røgfri tobaks- og nikotinprodukter i løbet af de sidste 30 dage, opdelt på elevernes rygestatus. 2024. Procent

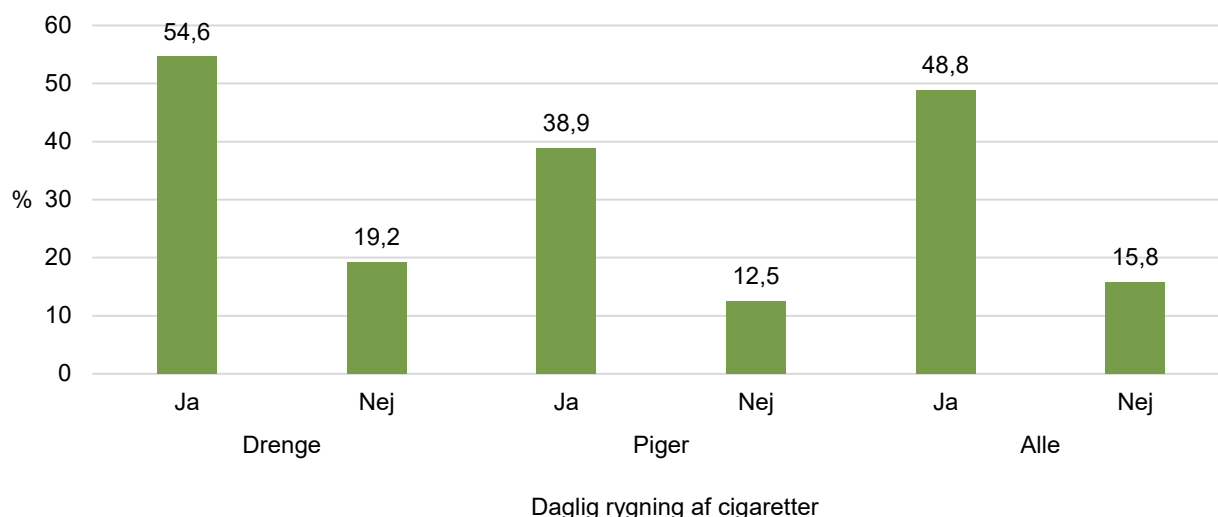
Blandt elever, der ryger cigaretter dagligt, har 26,0 % nogensinde taget amfetamin, metamfetamin, ecstasy eller kokain, mens det gælder 1,9 % blandt elever, som ikke ryger cigaretter dagligt (figur 5.3). Der ses samme mønster blandt drenge og piger. Imidlertid er andelen, der nogensinde har taget amfetamin, metamfetamin, ecstasy eller kokain, lidt større blandt piger, der ryger cigaretter dagligt (27,0 %), end blandt drenge, der ryger cigaretter dagligt (24,3 %).

Figur 5.3 Andel, der nogensinde har taget amfetamin, metamfetamin, ecstasy eller kokain, opdelt på eleverne rygestatus. 2024. Procent

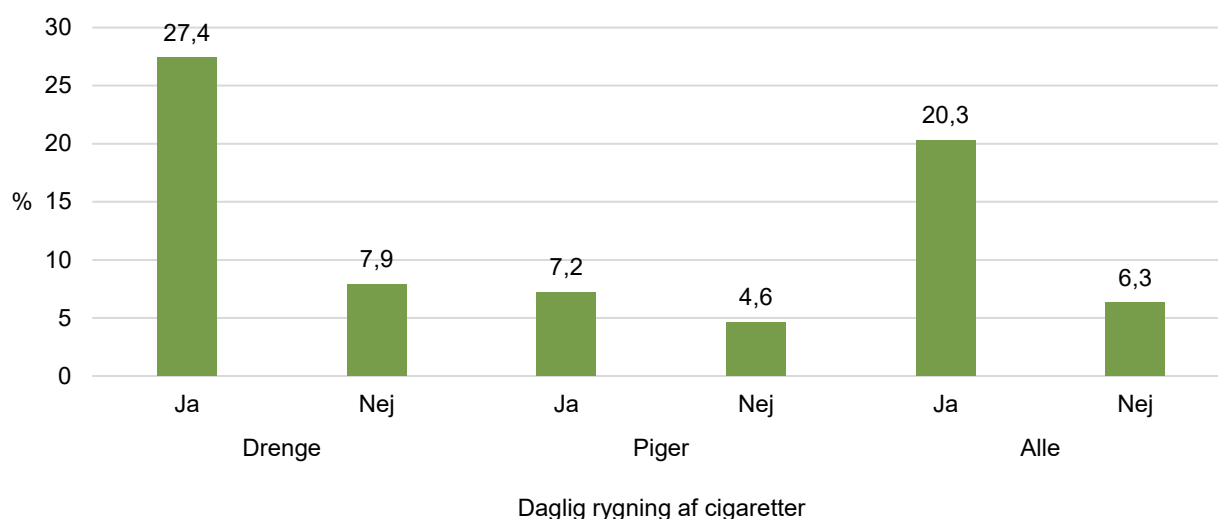
I alt vurderer knap halvdelen (48,8 %) af de elever, der ryger cigaretter dagligt, at der er ingen eller lille risiko forbundet med at ryge hash en gang imellem, mens det gælder 15,8 % blandt eleverne, der ikke ryger cigaretter dagligt (figur 5.4). Drengene og pigerne udviser samme mønster i forhold til denne sammenhæng, dog med større andele blandt drenge end blandt piger, både for dem, der ryger cigaretter dagligt, og dem, der ikke ryger cigaretter dagligt.

Figur 5.4 Andel, der vurderer, at der er ingen eller lille risiko forbundet med at ryge hash en gang imellem, opdelt på elevernes rygestatus. 2024. Procent

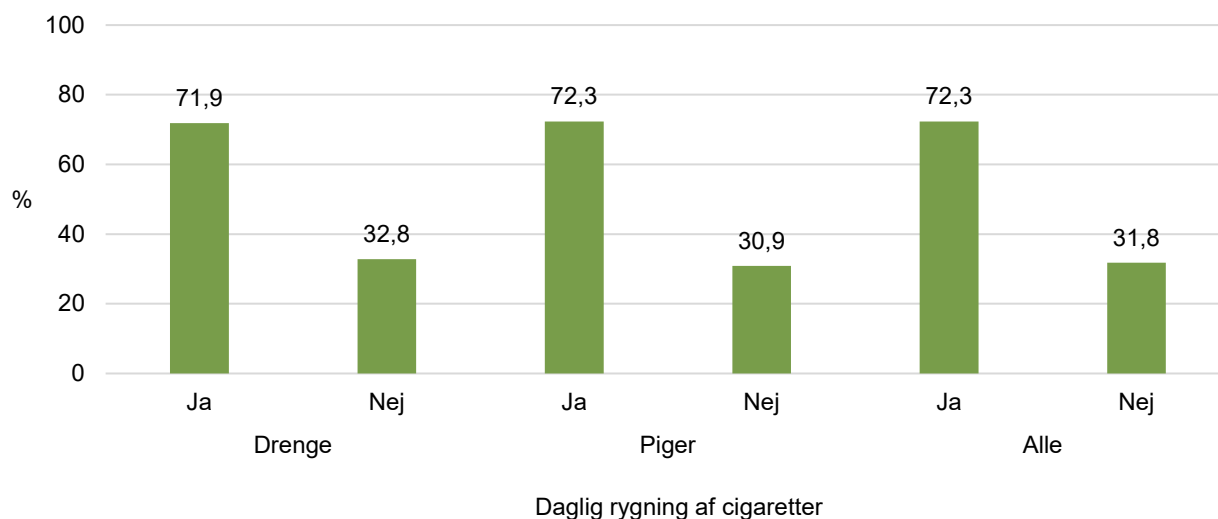
Af figur 5.5 ses det, at andelen, der vurderer, at der er ingen eller lille risiko forbundet med at ryge hash jævnligt, er markant større blandt elever, der ryger cigaretter dagligt (20,3 %), sammenlignet med elever, som ikke ryger cigaretter dagligt (6,3 %). Denne forskel kan alene tilskrives en markant forskel for drenge, idet andelen, der vurderer, at der ingen eller lille risiko forbundet med at ryge hash jævnligt, er markant større blandt drenge, der ryger cigaretter dagligt (27,4 %), end blandt drenge, der ikke ryger cigaretter dagligt (7,9 %). Blandt piger ses kun en beskedne forskel i andelen opdelt på rygestatus (henholdsvis 7,2 % og 4,6 %).

Figur 5.5 Andel, der vurderer, at der er ingen eller lille risiko forbundet med at ryge hash jævnligt, opdelt på elevernes rygestatus. 2024. Procent

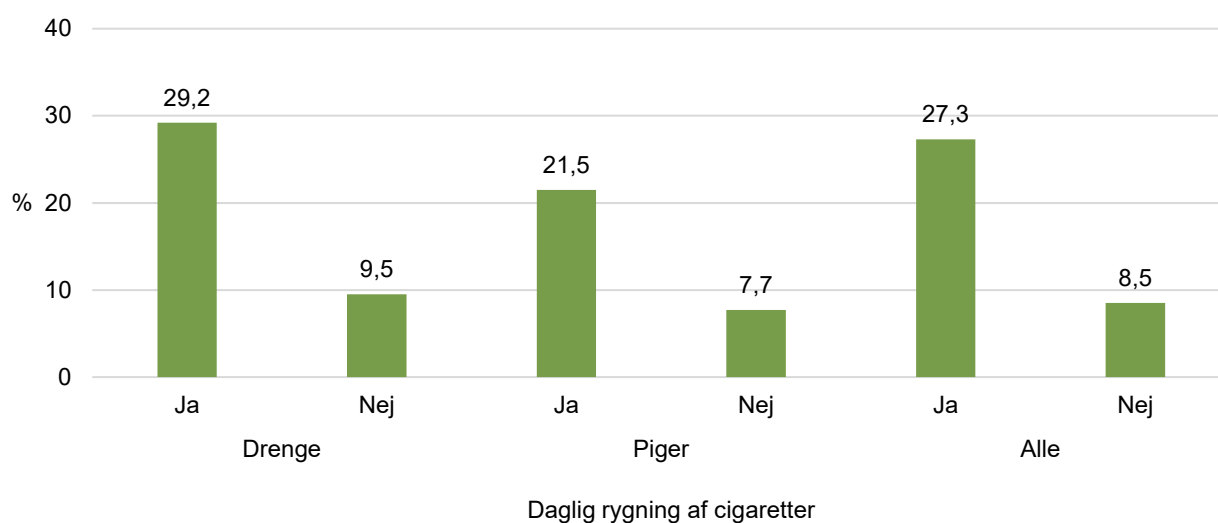
Der er en markant større andel, som har drukket alkohol 20 gange eller flere i løbet af de sidste 12 måneder, blandt elever, der ryger cigaretter dagligt (72,3 %), i forhold til elever, der ikke ryger cigaretter dagligt (31,8 %) (figur 5.6). Der ses samme mønster blandt drenge og blandt piger med stort set lige store andele opdelt på rygestatus.

Figur 5.6 Andel, der har drukket alkohol 20 gange eller flere i løbet af de sidste 12 måneder, opdelt på elevernes rygestatus. 2024. Procent

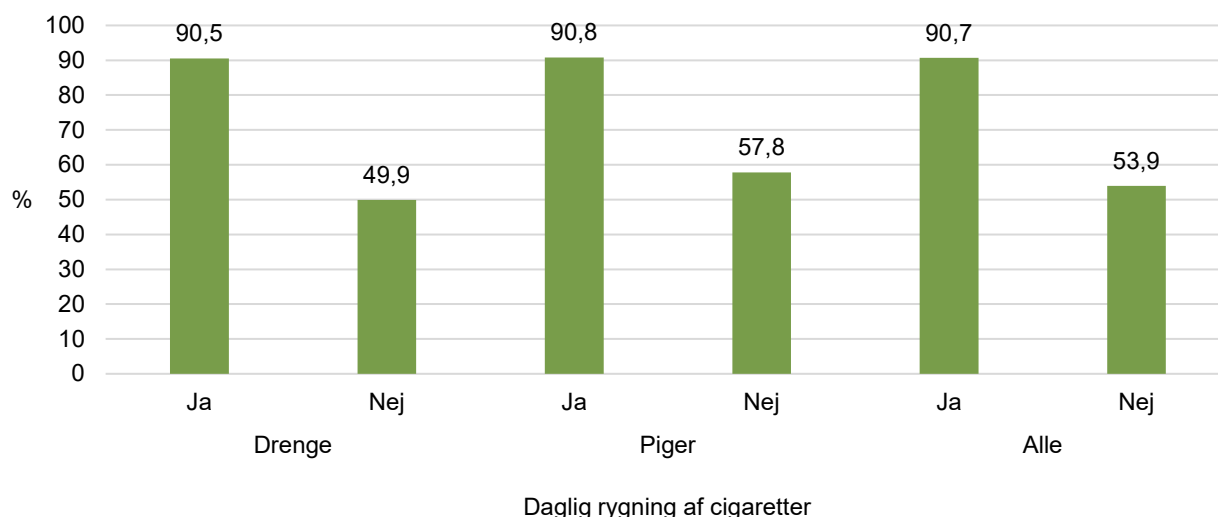
Det ses af figur 5.7, at der er en større andel elever, som har drukket alkohol 10 eller flere gange i løbet af de sidste 30 dage, blandt dem, der ryger cigaretter dagligt (27,2 %), end blandt dem, der ikke ryger cigaretter dagligt (8,5 %). Der ses samme mønster blandt drenge og blandt piger, dog med en større andel blandt drenge end blandt piger for elever, der ryger cigaretter dagligt (henholdsvis 29,2 % og 21,5 %).

Figur 5.7 Andel, der har drukket alkohol 10 gange eller flere i løbet af de sidste 30 dage, opdelt på elevernes rygestatus. 2024. Procent

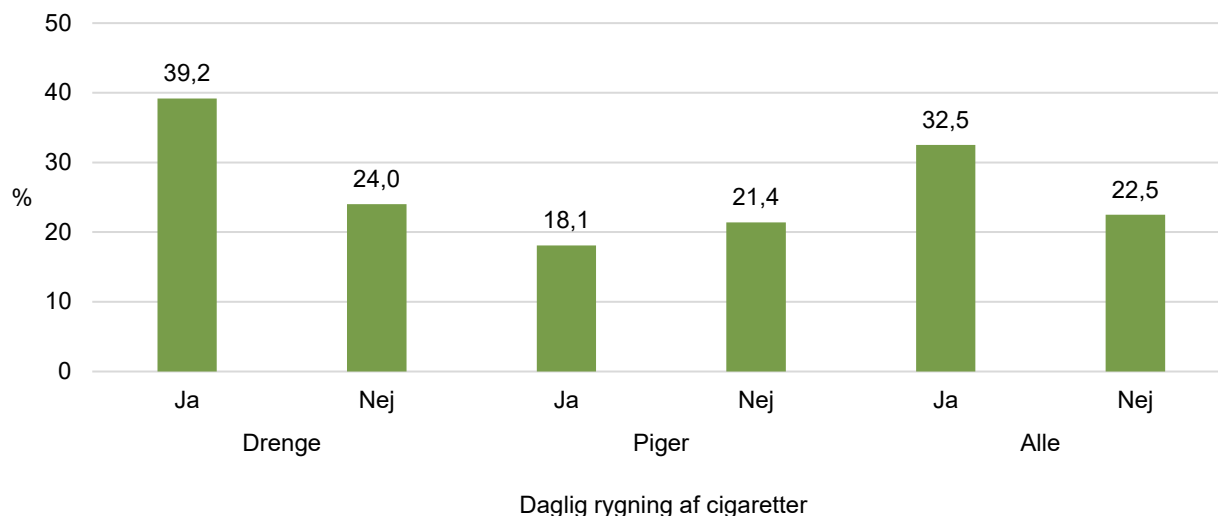
I alt 90,7 % af de elever, der ryger cigaretter dagligt, har drukket 5 eller flere genstande ved samme lejlighed (rusdrikning) i løbet af de sidste 30 dage (figur 5.8). Blandt elever, der ikke ryger cigaretter dagligt, er andelen 53,9 %. Der ses samme mønster blandt drenge og blandt piger. Imidlertid er andelen større for piger end for drenge for gruppen, der ikke ryger cigaretter dagligt (henholdsvis 57,8 % og 49,9 %).

Figur 5.8 Andel, der har drukket 5 eller flere genstande ved samme lejlighed (rusdrikning) i løbet af de sidste 30 dage, opdelt på elevernes rygestatus. 2024. Procent

Det ses af figur 5,9, at andelen, der vurderer, at der er ingen eller lille risiko forbundet med at drikke 5 eller flere genstande ved samme lejlighed (rusdrikning) næsten hver weekend, er større blandt elever, som ryger cigaretter dagligt (32,5 %), end blandt elever, som ikke ryger cigaretter dagligt (22,5 %). Mønstret er ikke det samme blandt piger og blandt drenge. Således følger mønstret blandt drenge det overordnede mønster. Derimod er andelen blandt piger, der vurderer, at der er ingen eller lille risiko forbundet med at drikke 5 eller flere genstande ved samme lejlighed næsten hver weekend, lidt større i gruppen, der ikke ryger cigaretter dagligt (21,4 %), end i gruppen, der ryger cigaretter dagligt (18,1 %).

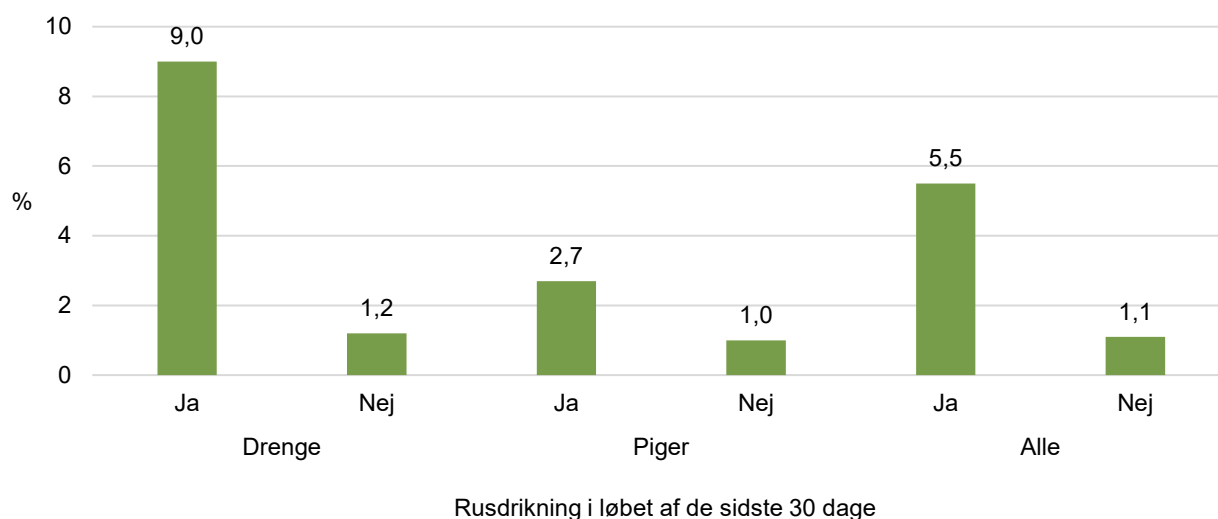
Figur 5.9 Andel, der vurderer, at der er ingen eller lille risiko forbundet med at drikke 5 eller flere genstande ved samme lejlighed (rusdrikning) næsten hver weekend, opdelt på elevernes rygestatus. 2024. Procent

Sammenhænge med alkohol

Figur 5.10 viser, at andelen, der har røget hash i løbet af de sidste 30 dage, er lidt større blandt elever, som har drukket 5 eller flere genstande ved samme lejlighed (rusdrikning) i løbet af de sidste 30 dage (5,5 %), end blandt elever, der ikke har (1,1 %). Der ses samme mønster blandt drenge og blandt piger, dog med en større andel blandt drenge end blandt piger for gruppen, der har røget hash i løbet af de sidste 30 dage (henholdsvis 9,0 % og 2,7 %).

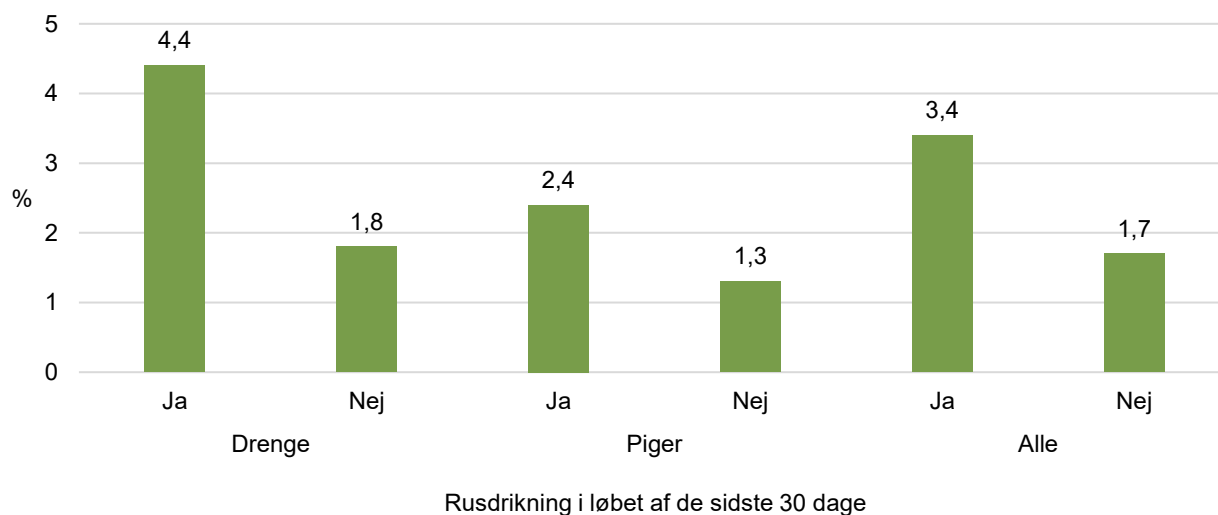
Figur 5.10 Andel, der har røget hash i løbet af de sidste 30 dage, opdelt på, om eleven har drukket 5 eller flere genstande ved samme lejlighed (rusdrikning) i løbet af de sidste 30 dage. 2024. Procent

Andelen, der nogensinde har taget amfetamin, metamfetamin, ecstasy eller kokain, er lidt større blandt elever, som har drukket 5 eller flere genstande ved samme lejlighed (rusdrikning) i løbet af de sidste 30 dage (3,4 %), end blandt elever, som ikke har (1,7 %) (figur 5.11). Mønsteret er det samme blandt drenge og blandt piger, dog med en lidt større andel blandt drenge end blandt piger

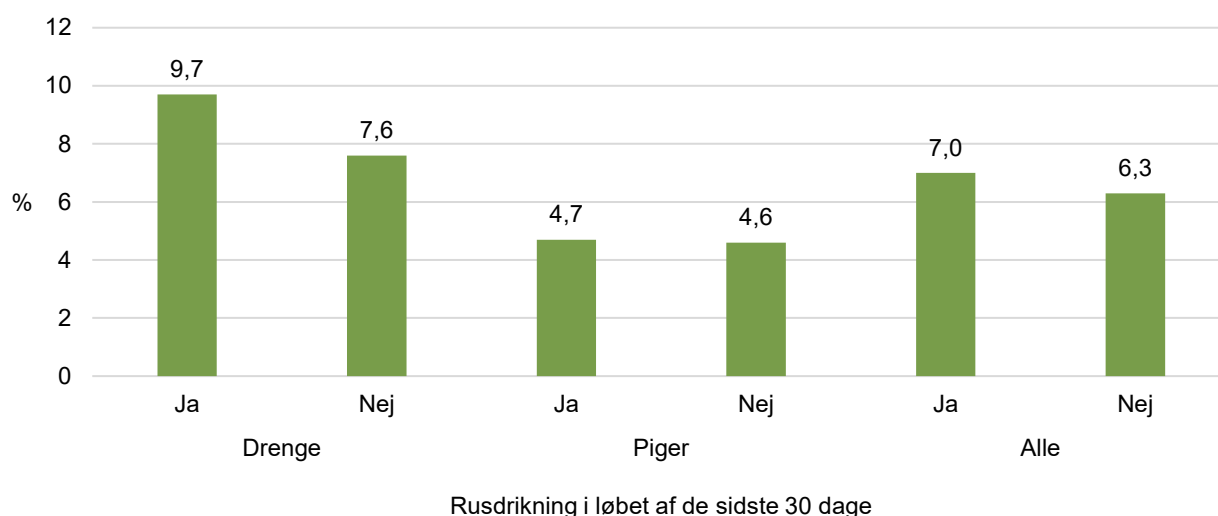
for gruppen, som har drukket 5 eller flere genstande ved samme lejlighed i løbet af de sidste 30 dage (henholdsvis 4,4 % og 2,4 %).

Figur 5.11 Andel, der nogensinde har taget amfetamin, metamfetamin, ecstasy eller kokain, opdelt på, om eleven har drukket 5 eller flere genstande ved samme lejlighed (rusdrikning) i løbet af de sidste 30 dage. 2024. Procent

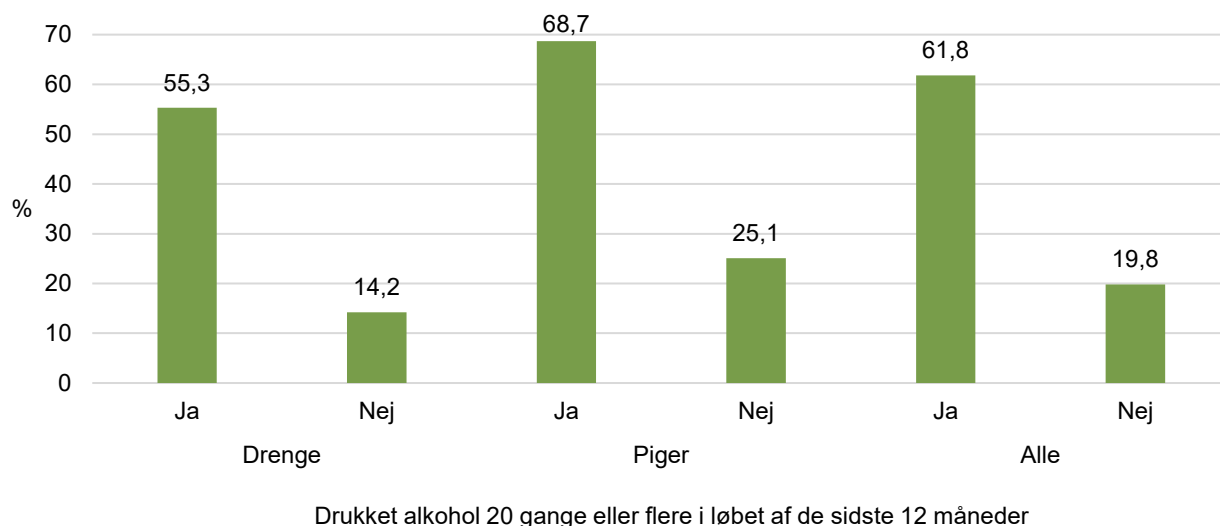
Det ses af figur 5.12, at der overordnet set ikke er nogen forskel i andelen, som vurderer, at der er ingen eller lille risiko forbundet med at ryge hash jævnligt, opdelt på, om eleven har drukket 5 eller flere genstande ved samme lejlighed (rusdrikning) i løbet af de sidste 30 dage (henholdsvis 7,0 % og 6,3 %) (figur 5.12). Mønstret blandt piger følger det overordnede mønster. Blandt drenge er andelen, der vurderer, at der er ingen eller lille risiko forbundet med at ryge hash jævnligt, lidt større i gruppen, der har drukket 5 eller flere genstande ved samme lejlighed i løbet af de sidste 30 dage (9,7 %), end i gruppen, der ikke har (7,6 %).

Figur 5.12 Andel, der vurderer, at der er ingen eller lille risiko forbundet med at ryge hash jævnligt, opdelt på, om eleven har drukket 5 eller flere genstande ved samme lejlighed (rusdrikning) i løbet af de sidste 30 dage. 2024. Procent

Figur 5.13 viser, at andelen, der har brugt e-cigaretter i løbet af de sidste 12 måneder, er markant større blandt elever, som har drukket alkohol 20 gange eller flere i løbet af de sidste 12 måneder (61,8 %), end blandt elever, som ikke har (19,8 %). Mønstret er det samme blandt drenge og piger, men der ses større andele for piger end for drenge, både i gruppen, der har drukket alkohol 20 gange eller flere i løbet af de sidste 12 måneder (henholdsvis 68,7 % og 55,3 %), og i gruppen, der ikke har (25,1 % og 14,2 %).

Figur 5.13 Andel, der har brugt e-cigaretter i løbet af de sidste 12 måneder, opdelt på, om eleven har drukket alkohol 20 gange eller flere i løbet af de sidste 12 måneder. 2024. Procent

Referencer

1. Cohn A, Villanti A, Richardson A, Rath JM, Williams V, Stanton C, Mermelstein R. The association between alcohol, marijuana use, and new and emerging tobacco products in a young adult population. *Addictive Behaviors*. 2015;48:79-88.
2. Jongenelis M, Pettigrew S, Lawrence D, Rikkers W. Factors associated with poly drug use in adolescents. *Prev Sci*. 2019;20:695-704.
3. Pedersen MU, Karsberg SH, Pedersen MM, Skov KBE, Frederiksen KS, Fabricius VAV. Danske unges forbrug af rusmidler 2022. Hverdagsfunktion, mistrivsel og traumeoplevelser. København: Center for Rusmiddelforskning, Aarhus Universitet; 2023.
4. Kjeld SG, Bramming M, Tolstrup J. Risikoadfærd blandt unge og konsekvenser for uddannelse. En analyse af data fra Ungdomsprofilen 2014 og danske registre. København: Statens Institut for Folkesundhed, SDU, for Sundhedsstyrelsen; 2023.
5. Ekholm O, Juel K. National Sundhedsprofil Unge 2011. København: Statens Institut for Folkesundhed, SDU; 2011.
6. Teh CH, The MW, Lim KH, Kee CC, Sumarni MG, Hen PP. Clustering of lifestyle risk behaviours and its determinants among school-going adolescents in a middle-income country: a cross-sectional study. *BMC Public Health*. 2019;19:1177.
7. Kelly AB, Evans-Whipp TJ, Smith R, Chan GC, Toumbourou JW, Patton GC, et al. A longitudinal study of the association of adolescent polydrug use, alcohol use and high school non-completion. *Addiction*. 2015;110:627-35.
8. National Drug and Alcohol Research Centre. Polydrug use. What you need to know about mixing drugs. Australian Government. Department of Health; 2014.
9. EMCDDA (European Monitoring Centre for Drug and Drug Addiction). Polydrug use: Patterns and responses. Lissabon: European Monitoring Centre for Drug and Drug Addiction, 2009.
10. Moss HB, Chen CM, Yi HY. Early adolescent patterns of alcohol, cigarettes, and marijuana polysubstance use and young adult substance use outcomes in a nationally representative sample. *Drug Alcohol Depend*. 2014;136:51-62.
11. Sundhedsstyrelsen. Danskernes rygevaner 2020. Delrapport 1: Nikotinafhængighed. København: Sundhedsstyrelsen; 2021.
12. Spear LP. Effects of adolescent alcohol consumption on the brain and behaviour. *Nat Rev Neurosci*. 2018;19:197-214.
13. Vestbo J, Andreasen JT, Bast LS, Lund L, Pisinger CH. Nikotinbrug blandt børn og unge. Konsekvenser og forebyggelse. København: Vidensråd for Forebyggelse; 2022.
14. Jessor R. Risk behavior in adolescence - a psychosocial framework for understanding and action. *J Adolescent Health*. 1991;12:597-605.
15. Kokkevi A, Kanavou E, Richardson C, Fotiou A, Papadopoulou S, Monshouwer K, et al. Polydrug use by European adolescents in the context of other problem behaviours. *Nord Stud Alcohol Dr*. 2014;31:323-42.

Bilag A Inddeling af kommuner efter urbaniseringsgrad

Kommuner i tæt befolkede områder: København, Frederiksberg, Brøndby, Gentofte, Gladsaxe, Glostrup, Herlev, Albertslund, Hvidovre, Rødovre, Lyngby-Taarbæk, Rødovre, Ishøj, Tårnby, Valensbæk, Greve, Odense, Aarhus og Aalborg.

Kommuner i medium befolkede områder: Helsingør, Roskilde, Næstved, Esbjerg, Horsens, Kolding, Randers, Ballerup, Høje-Taastrup, Furesø, Allerød, Hillerød, Hørsholm, Rudersdal, Egedal, Frederikssund, Køge, Solrød, Ringsted, Slagelse, Nyborg, Svendborg, Haderslev, Sønderborg, Fredericia, Holstebro, Skanderborg, Ikast-Brande, Frederikshavn, Dragør, Fredensborg, Halsnæs, Billund, Struer og Odder.

Kommuner i tyndt befolkede områder: Holbæk, Kalundborg, Guldborgsund, Aabenraa, Vejle, Herning, Silkeborg, Skive, Viborg, Hjørring, Gribskov, Odsherred, Faxe, Stevns, Sorø, Lejre, Lolland, Vordingborg, Bornholm, Middelfart, Assens, Faaborg-Midtfyn, Kerteminde, Nordfyns, Langeland, Ærø, Tønder, Fanø, Varde, Vejen, Lemvig, Syddjurs, Norddjurs, Favrskov, Samsø, Ringkøbing-Skjern, Hedensted, Morsø, Thisted, Brønderslev, Vesthimmerlands, Læsø, Rebild, Mariagerfjord og Jammerbugt.